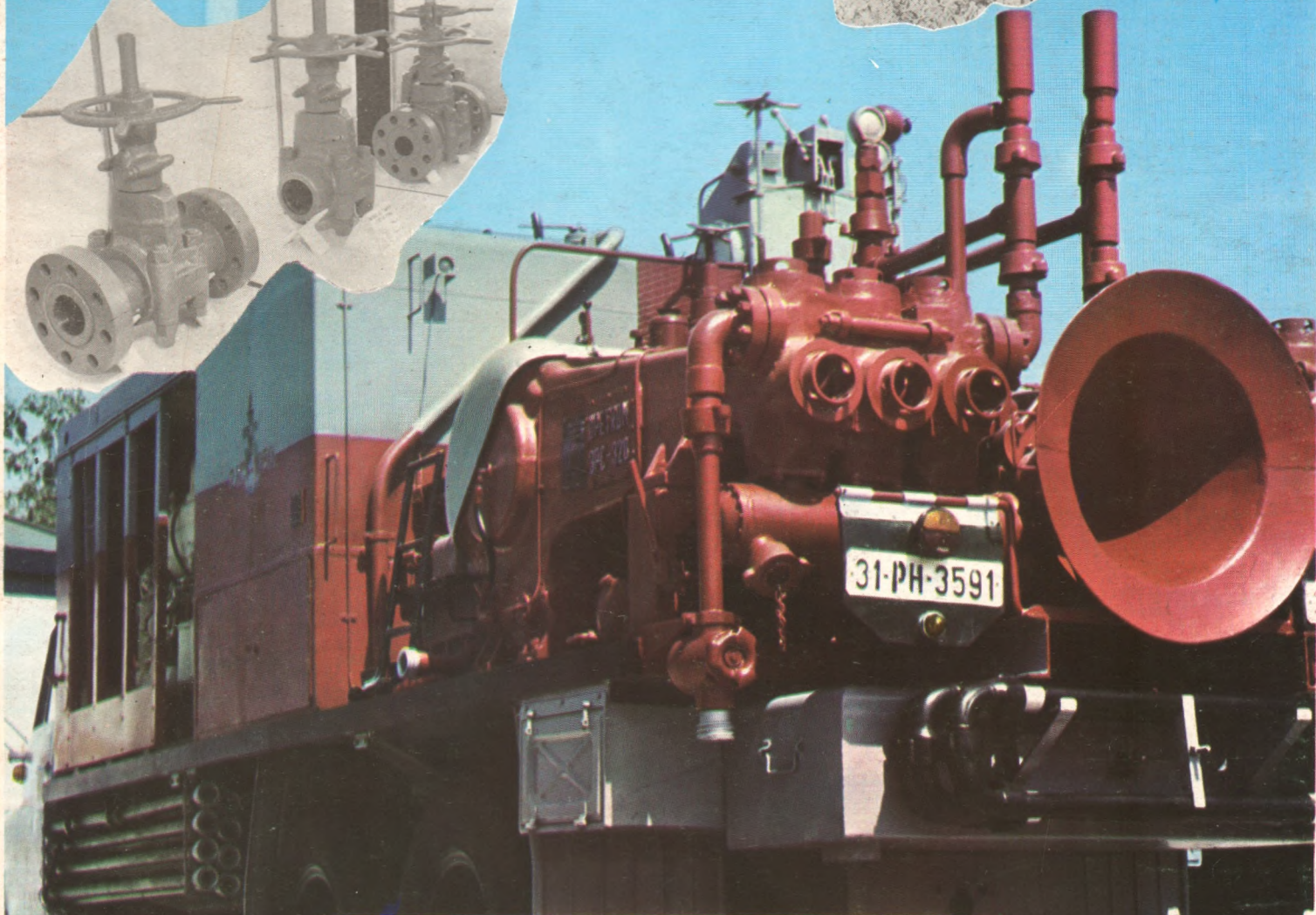
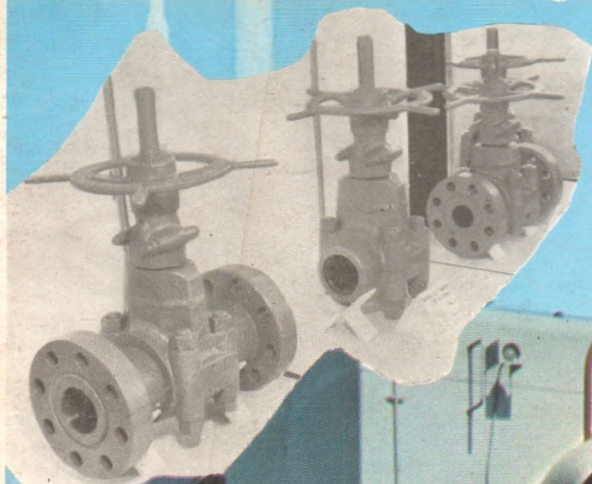
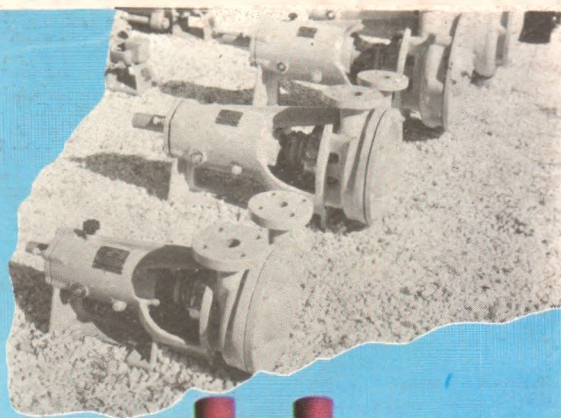

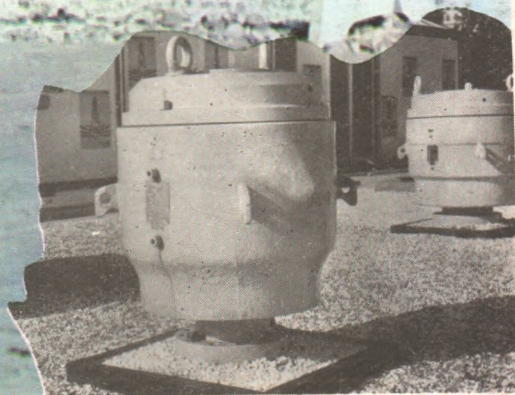
revista economică

16 ^{18•IV}
1975

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE
Institutul Central de Cercetări Economice

**SPECIALIZARE INDUSTRIALĂ
ȘI
CREȘTERE ECONOMICĂ**

După ceremonia decorărilor de la palatul Malacanang din Manila

Moment din timpul vizitei în Pakistan

Un mesaj de pace, prietenie și colaborare între popoare cu o profundă semnificație internațională

EXPRIMÎND prețuirea pentru personalitatea președintelui României, tovarășii Nicolae Ceaușescu, și a tovarășei Elena Ceaușescu, pentru înfăptuirile țării noastre pentru rolul ei dinamic și constructiv pe arena vieții politice internaționale, poporul român i-a primit cu entuziasm pe înalții reprezentanți ai României.

Tratatul purtat sub auspiciile rodnicilor ale prieteniei, documentele semnate cu prilejul acestei vizite — care va rămâne un moment de importanță istorică în relațiile dintre România și Filipine — au pus bazele unei cooperări multilaterale între țările și popoarele noastre, pe principiile noi care se afirmă în lume, de egalitate și respect reciproc. Prin aceasta dezvoltarea colaborării dintre România și Filipine are și o mare însemnătate internațională, exprimând voința celor două țări și popoare de a contribui la cauză generală a înțelegerii și concilierii internaționale, de a asigura afirmarea în lume a unui nou ordin economic și politic internațional.

A treia etapă a itinerarului de prietenie și colaborare al președintelui Nicolae Ceaușescu și tovarășei Elena Ceaușescu a fost vizita în Pakistan. Având loc la doi ani după prilejul vizitei întreprinsă de șeful statului român în această țară, noile convorbiri oficiale au prilejuit evidențierea bunelor relații româno-pakistaneze, ca și a largilor posibilități pentru extinderea în continuare a cooperării economice și tehnico-științifice dintre România și Pakistan — așezată pe principiile trainice de egalității, respectului și avantajului reciproc.

Dialogul rodnic purtat cu prilejul vizitei președintelui Nicolae Ceaușescu și a tovarășei Elena Ceaușescu în Iordania, desfășurat în spiritul relațiilor prietenești, de stimă și prețuire reciprocă dintre cele două țări și popoare, a prilejuit identificarea unor noi posibilități de extindere a colaborării bilaterale pe multiple planuri.

Bilanțul bogat al vizitelor întreprinse de președintele Nicolae Ceaușescu și tovarășii Elena Ceaușescu în aceste zile reprezintă o nouă confirmare a justeții orientării ferme și politicii externe a României, de deschidere largă spre toate țările și zonele globului, la cele mai apropiate până la cele mai îndepărtate, în folosul cauzei înțelegerii și cooperării între popoare.

Rezultatele fructuoase ale acestei noi vizite de pace și colaborare a poporului nostru, în atmosfera de cordialitate și înaltă stimă caracterizată primirea făcută pretutindunde înalților oaspeți români pun în lumină la apreciere de care se bucură pe plan internațional marile succese obținute de țara noastră în realizarea programului său multilateral de dezvoltare. În același timp ele relevă și o dată că deosebirile de orinduire și ideologie nu constituie un impediment pentru dezvoltarea unor relații prietenești, reciproc avantajoase, cînd se pornește de la interesele vitale ale popoarelor și se acționează ferm în acest sens.

REALIZAREA UNEI AGRICULTURI MODERNE, INTENSIVE, DE ÎNALTĂ PRODUCTIVITATE

DEZVOLTAREA agriculturii — ramură de bază hotărâtoare pentru asigurarea bazei buneii aprovizionări a poporului — în ritmurile și proporțiile prevăzute de Directivele Congresului al XI-lea al Partidului și în condițiile în care se va reduce substanțial forța de muncă ocupată în agricultură, la 27—28% în

anul 1980 și la 10—15% în 1990, este condiționată și presupune modernizarea proceselor de producție din această ramură, creșterea substanțială a randamentelor. Ca urmare, în cincinalul 1976—1980 și în perspectivă „partidul va pune în centrul politicii sale agrare realizarea unei agriculturi moderne intensive, de înaltă productivitate, care

va folosi cele mai noi cuceriri ale științei.¹⁾ Ritmul de creștere al productivității muncii din agricultură va depăși pe cel care se va realiza în industrie, fapt ce va permite apropierea nivelurilor de productivitate în ce privește randamentele și eficiența cu care este utilizată munca socială în aceste ramuri.

1. Creșterea mai rapidă a productivității muncii în agricultură — necesitate obiectivă

CREȘTEREA productivității muncii în agricultura românească, în contextul dezvoltării economice de ansamblu a țării noastre este deosebit de importantă în etapa actuală, fie și numai datorită poziției agriculturii ca ramură de bază în structura economică a României și a investițiilor mari care se fac în prezent și în viitor pentru creșterea și dezvoltarea producției agricole.

După cum se știe, creșterea productivității muncii în agricultură este expresia concentrată nu numai a introducerii progresului tehnic, ci și a progresului economic general. Astăzi se recunoaște din ce în ce mai mult că economiile în care agricultura are un rol însemnat — cum este cazul economiei românești — progresul agricol constituie un element strategic în procesul de dezvoltare economică. Din acest punct de vedere este important de știut care este raportul, sau mai exact care este legătura între dezvoltarea agriculturii și dezvoltarea de ansamblu a economiei, corelația industrie — agricultură în procesul creșterii, contribuția pe care pot să și-o aducă reciproc și, în acest context, accentul relativ ce urmează a fi pus pe dezvoltarea agrară sau industrială, accent care diferă în funcție de structura economică pe ramuri și de etapa de dezvoltare respectivă.

Sporirea productivității în sectorul agricol este esențială, dacă în contextul general al dezvoltării economice producția agricolă urmează să crească în anumite ritmuri, astfel încât să satisfacă cererea de alimente și materii prime care însoțește procesul de industrializare și urbanizare. În același timp urbanizarea și industrializarea, care presupun transferul de forță de muncă din sectorul agricol spre cel neagricol, ar fi afectate dacă nu s-ar asigura creșterea în anumite proporții a productivității muncii din agricultură, care la rândul său să fie rezultatul nu numai al reducerii forței de muncă ocupate în agricultură, ci și al creșterii producției agricole.

Înșăși sporirea contribuției agriculturii la creșterea economică poate fi determinată printre altele de creșterea mai rapidă a productivității muncii, deoarece prin evoluția și schimbările care pot interveni în productivitatea muncii în agricultură, este influențată în mod direct evoluția și creșterea productivității muncii sociale, ca și eficiența activității economice în general.

Exprimând matematic această relație, pentru o perioadă de timp, cu ajutorul formulei :

$$\frac{P^1}{L^1} - \frac{P^0}{L^0} = \left(\frac{Pa^1}{La^1} + \frac{Pa^0}{La^0} \right) \frac{La^1}{L^1} + \left(\frac{Pb^1}{Lb^1} - \frac{Pb^0}{Lb^0} \right) \frac{Lb^1}{L^1} + \left(\frac{Pb^0}{Lb^0} - \frac{Pa^0}{La^0} \right) \left(\frac{Lb^1}{L^1} - \frac{Lb^0}{L^0} \right)$$

De unde :

- P = Venitul național
- L = Populația ocupată
- Pa = Venitul Național creat în agricultură
- Pb = Venitul național creat în sectorul neagricol
- La = populația ocupată în agricultură
- Lb = populația ocupată în sectorul neagricol.

S. Kuznetz demonstrează în lucrarea sa „Economic growth and structure“ că sporirea productivității muncii sociale într-o perioadă dată este determinată de incrementul produsului per

Tabel nr. 1
Evoluția productivității muncii din agricultură comparativ cu sectorul neagricol în total economic
1950 = 100

Specificație	1955	1960	1965	1970	1973
Productivitatea muncii în agricultură	157,2	171,2	195,3	212,7	328,4
Productivitatea muncii în industrie	178,4	258,5	381,4	571,4	683,6
Productivitatea muncii în sectorul neagricol	178,7	272,0	400,8	540,0	648,7

x) Productivitatea muncii calculată prin raportarea venitului național realizat în prețuri comparabile 1963 la o persoană ocupată.

Sursa: Calculat pe baza datelor D.C.S. și Anuarul Statistic al R.P. România 1965 - 1974.

lucrător în sectorul agricol ponderat cu greutatea specifică a forței de muncă din sectorul agricol în forța de muncă totală și de modificarea greutății specifice a forței de muncă din sectorul neagricol în forța de muncă totală (de obicei o creștere) ponderată cu diferența produsului per lucrător dintre sectoarele neagricole și agricole la începutul perioadei. Aplicând formula de mai sus la economia românească, se constată că sporirea productivității muncii sociale în perioada 1950—1973 s-a datorat în proporție de circa 16% creșterii productivității muncii din sectorul agricol, în proporție de circa 80% creșterii productivității muncii din sectorul neagricol și în proporție de 4% transferului de forță de muncă din agricultură spre neagricol.

2. Evoluția productivității muncii în agricultură : cauze — tendințe

PENTRU evidențierea raportului dintre productivitatea muncii în agricultură și dezvoltarea economică, considerăm utilă mai întâi o scurtă privire asupra evoluției productivității muncii din agricultură în comparație cu evoluția productivității muncii din sectorul neagricol, în raport cu factorii care o determină.

Analiza datelor din tabelul nr. 1 — reflectând dinamismul economiei românești în ultimul sfert de veac — relevă o creștere constantă a productivității muncii atât pe ansamblul economiei cit și în ramurile neagricole și în sectorul agriculturii, creștere determinată atât de introducerea progresului tehnic în toate ramurile economiei naționale, cit și de ridicarea continuă a nivelului de educație și instrucție profesională a forței de muncă. Cu toate acestea se observă că în perioada analizată între agricultură și celelalte ramuri ale economiei au existat și există încă deosebiri esențiale în ceea ce privește dinamica productivității muncii. Diferențele sînt cu atât mai semnificative cu cit spre deosebire de agricultură, în care începînd cu anul 1959 are loc procesul de reducere absolută a populației ocupate, pe total economie și în celelalte ramuri ale producției materiale are loc în întreaga perioadă o

Tabel nr. 2

Decalajul de productivitate între agricultură și celelalte ramuri în perioada 1950-1973						
Specificație	1950	1955	1960	1965	1970	1973
Neagricol agricultură	1,89	2,15	3,01	3,89	4,81	3,75
Industrie agricultură	3,03	3,44	4,57	5,91	8,14	6,28
Total economie agricultură	1,23	1,35	1,70	2,25	2,94	2,59

Sursa: Calculat pe baza datelor D.C.S. și a Anuarelor statistice ale R.S.România 1965-1974

creștere absolută a populației ocupate. Aceasta demonstrează că venitul național provenit din agricultură a cunoscut un ritm mai lent de creștere față de cel provenit din celelalte ramuri ale economiei.

Diferențe apreciable între agricultură și celelalte ramuri ale economiei naționale au existat și mai există și în ceea ce privește nivelul productivității muncii.

Analiza din acest punct de vedere a decalajului de productivitate dintre agricultură pe de o parte și sectorul neagricol, industrie și total economie, pe de altă parte, precum și a evoluției acestui decalaj, reliefează situația expusă în tabelul nr. 2.

Datele evidențiază, în primul rând, existența unui important decalaj de productivitate între agricultură și celelalte ramuri de activitate. În al doilea rând, se observă faptul că în perioada 1950-1970 a avut loc o creștere a decalajului, productivitatea muncii în agricultură ajungând, în anul 1970, să fie mai mică de circa 8 ori decât în industrie, de aproape 5 ori decât în întregul sectorul neagricol și de aproape 3 ori mai mică decât productivitatea muncii sociale. Această tendință de creștere a decalajului de productivitate în perioada amintită a fost determinată de ritmurile diferite de creștere a productivității muncii în sectoarele pe care le-am luat în discuție. Dacă ne referim de pildă la ritmul de creștere a productivității muncii în agricultură, el a fost în perioada 1950-1970 de circa 3,8-3,9% în medie anual, față de circa 8,8% în sectorul neagricol și aproximativ 9,1% în industrie. Decalajul amintit reflectă pe de o parte, rezervele mari existente în agricultură în ceea ce privește creșterea productivității muncii, iar pe de altă parte el este și rezultatul unei oarecare insuficiente atenții acordate până în actualul cincinal dezvoltării și modernizării producției agricole. Acest ultim aspect a determinat o creștere nu pe măsura posibilităților mari de care dispune agricultura românească, a producției agricole vegetale și animale. Referindu-se la această problemă tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta la Plenara C.C. al P.C.R. din martie 1970 că „...dacă în general politica agrară a partidului a fost justă, trebuie spus că în realizarea ei în practică s-au săvârșit greșeli, unele chiar foarte serioase. Principala cauză stă în manifestarea unei anumite subaprecieri a agriculturii în condițiile specifice ale economiei noastre... Ca urmare a acestei subaprecieri, agriculturii nu i-au fost acordate suficiente mijloace pentru modernizarea proceselor de producție... este necesar să arătăm că mai avem încă multe de făcut pentru a putea spune că am realizat o agricultură modernă multilateral dezvoltată, care să ne asigure an de an producții mai ridicate cu cheltuieli materiale și de muncă minime” 7).

Desigur decalajul de productivitate și creșterea acestuia până în anul 1970 a avut la bază și alte cauze cum ar fi neconcordanța existentă între prețurile produselor agricole și industriale, ceea ce nu putea să nu afecteze valoric quantumul venitului național provenit din agricultură, etc.

Trebuie să menționăm faptul că măsurile luate în actualul cincinal pentru intensificarea și modernizarea producției agricole au determinat așa cum reiese din datele tabelului nr. 2 și o sporire mai substanțială a productivității muncii în agricultură precum și manifestarea tendinței de reducere a decalajelor existente între aceasta și celelalte ramuri ale economiei naționale.

3. Factori ai creșterii productivității muncii în agricultură

SPORIREA productivității muncii în agricultura românească în perioada 1950-1973 a avut la bază atât creșterea venitului național creat cât și scăderea populației ocupate în această ramură. Ceea ce constituie un fapt pozitiv în creșterea productivității muncii din agricultură este aportul hotărâtor pe care l-a avut în această direcție sporirea venitului național. Acest lucru se realizează cu deosebire în actualul cincinal în care contribuția creșterii mai rapide a venitului național la sporirea productivității muncii este hotărâtoare. Astfel, dacă în perioada 1950-1970 aproximativ 76% din creșterea productivității muncii s-a datorat creșterii venitului național, în perioada 1970-1972 creșterea productivității muncii în agricultură a fost determinată în proporție de circa 80% de creșterea venitului național creat și în proporție de circa 20% de reducerea numărului populației ocupate în această ramură a economiei naționale. Acest lucru demonstrează că în actualul cincinal eficiența activității de producție din agricultură cunoaște o tendință de creștere accentuată în comparație cu perioada precedentă și că forța de muncă din agricultură devine din ce în ce mai productivă. Semnificativă din acest punct de vedere este și analiza comparativă a ponderii provenienței venitului național și a populației ocupate pe cele două sectoare de activitate.

Tendința de reducere, după anul 1955, a ponderii venitului național provenit din agricultură, în condițiile creșterii absolute a quantumului acestuia, considerată ca un element de progres, este obiectivă având în vedere etapa de dezvoltare a economiei noastre naționale. Ceea ce este important de relevat este faptul că reducerea ponderii populației ocupate în agricultură a fost mult mai accentuată decât reducerea ponderii în venitul național. Dacă în anul 1950 ponderea populației ocupate în agricultură era de 2,7 ori mai mare decât contribuția relativă a ramurii la creșterea venitului național, în perioada următoare începe să se manifeste o tendință de apropiere a celor două ponderi, tendință ce se va accentua în perioada următoare.

Tabel nr. 3

Structura provenienței venitului național și a populației ocupate pe sectoare de producție

Specificație	1950	1955	1960	1965	1970	1973
Ponderea venitului național provenit din:						
- agricultură	27,8	37,4	33,0	28,9	19,5	18,5
- neagricol	72,2	62,6	67,0	71,1	80,5	81,5
Ponderea populației ocupate în:						
- agricultură	74,1	69,5	65,4	56,5	49,1	42,0
- neagricol	23,9	30,5	34,6	43,5	50,9	58,0

Sursa: Anuarul statistic al R.S.R. 1974, pag. 48 și 61.

Unul dintre factorii importanți care au determinat evoluția amintită a productivității muncii din agricultură în comparație cu sectorul neagricol total și industria separat, a constat în diferențele existente în ceea ce privește înzestrarea tehnică a muncii și ritmul de creștere a investițiilor. Dacă ne referim la nivelul de înzestrare tehnică a muncii — exprimat în valoarea fondurilor fixe la sfârșitul anului pe o persoană ocupată — se observă diferențe de înzestrare care explică după părerea noastră în mare parte decalajele de productivitate. Raportul dintre înzestrarea tehnică a muncii din întreaga economie, industrie și sectorul neagricol pe de o parte și agricultură pe de altă parte, a cunoscut următoarea evoluție:

Deși datele utilizate de noi pentru calcularea înzestrării tehnice a muncii au o anumită doză de aproximație (nu cuprind numai fondurile fixe productive, ci și pe cele neproductive) ele pot ilustra totuși corelația care există între nivelul productivității muncii și nivelul înzestrării tehnice. Scăderea decalajului de productivitate dintre agricultură pe de o parte și industrie sau întregul sector neagricol, pe de altă parte, este și urmarea scăderii decalajului de înzestrare tehnică a muncii dintre agricultură și celelalte ramuri sau sectoare.

Concluzii asemănătoare se pot degaja și din analiza evoluției investițiilor în perioada la care ne-am referit, investiții care constituie de altfel sursa principală de creștere a nivelului de înzestrare tehnică.

Se impune subliniat însă faptul că suita de măsuri luate pentru creșterea producției agricole de către conducerea de partid și de stat în actualul cincinal, printr-o primă plan se situează creșterea volumului de investiții (aproape egal cu

Tabel nr. 4

**Raporturile de înzestrare tehnică pe
perioada 1950-1973**

Specificatie	1950	1955	1960	1965	1970
Sector neagricol/ agricultură	12,21	11,37	10,70	8,31	7,24
Industria/agricul- tură	6,48	7,73	8,01	6,89	6,75
Total economie/agri- cultură	3,90	4,16	4,36	4,17	4,18

Sursa: Calculat pe baze datelor D.C.S. și a Anuarelor Statistice ale R.S. România 1965-1974

cel realizat în cei 20 de ani anteriori); adoptarea celor două programe naționale de gospodărire rațională a resurselor de apă, extinderea lucrărilor de irigații, îndiguiri, desecări și de dezvoltare a zootehnicii: reasezarea prețurilor produselor animale etc., și mai ales accentul deosebit care se pune în ultimii ani pe creșterea eficienței producției și reducerea cheltuielilor materiale, au determinat modificări importante nu numai în ceea ce privește creșterea producției dar și în evoluția productivității muncii. Astfel, luând ca bază anul 1970, ultimul an al cincinalului trecut, în anul 1973, an cu condiții climatice nu tocmai normale, productivitatea muncii a crescut în agricultură cu peste 54% (efect atît al creșterii producției cît și al reducerii forței de muncă ocupate) într-un ritm mai rapid față de industrie în care, în același interval, s-a înregistrat o creștere a productivității muncii de aproape 20%, și față de total economie aproape 36%, iar față de total neagricol peste 20%.

Fenomenul este determinat, pe de o parte, de faptul că investițiile efectuate în această ramură de producție, de-a lungul întregii perioade analizate și mai ales în primii ani ai cincinalului actual, încep să dea rezultatele scontate, că organizarea unităților economice și a producției a început să se maturizeze, iar creșterea nivelului de cunoștințe al țărănimii și asigurarea unităților agricole cu cadre de specialiști aduc o importantă contribuție la sporirea productivității muncii și creșterea eficienței producției agricole.

Experiența țărilor dezvoltate din punct de vedere economic a demonstrat că productivitatea muncii în agricultură pe o anumită treaptă de dezvoltare trebuie să crească și crește mai repede decît productivitatea muncii din sectorul neagricol și industrie, acest fenomen fiind consecința atît a creșterii continue a producției agricole cît și a procesului de reducere a forței de muncă ocupate în agricultură.

4. Dezvoltarea agriculturii în corelație și în interdependență cu celelalte ramuri ale economiei naționale

DIRECTIVELE Congresului al XI-lea al Partidului Comunist Român cu privire la planul cincinal 1976-1980 și liniile direcționale ale dezvoltării economico-sociale a României pentru perioada 1981-1990 prevăd noi măsuri care vor avea efecte hotărâtoare asupra sporirii mai rapide a productivității muncii din agricultură. Pe prim plan în această direcție se înscriu măsurile pentru dezvoltarea și modernizarea bazei tehnico-materiale a agriculturii, pentru care se vor aloca peste 110 miliarde lei, de peste două ori mai mult decît totalul investițiilor pe economie din cincinalul 1961-1965. Totodată, vor crește investițiile alocate ramurilor furnizoare de tehnică și de materiale pentru agricultură (tractoare și mașini agricole, îngrășăminte chimice, pesticide, furaje proteice).

Așa cum se menționează în Programul Partidului, în domeniul agriculturii investițiile vor fi îndreptate spre realizarea vastului program de irigații, desecări, îndiguiri, regularizare a cursurilor

1) Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate și înaintare a României spre comunism. Editura Politică — București 1975 — pag. 75.

2) Nicolae Ceaușescu „România pe drumul construirii societății socialiste multilaterale dezvoltate”, vol. 4, București, Editura politică, 1970, pag. 675 și 269.

de apă, a programului național de îmbunătățiri funciare, asigurându-se astfel cele mai bune condiții pentru folosirea rațională a fondului funciar și creșterea continuă a producției. Suprafețele amenajate pentru irigații vor ajunge astfel la 3 milioane hectare în 1980 și 5 milioane hectare în 1990 (adică aproape întreaga suprafață posibil de irigat).

Un aport important la sporirea producției agricole îl va aduce în cincinalul următor cercetarea științifică, introducerea în producție a celor mai noi cuceriri ale științei, a unor soiuri și rase de animale de înaltă productivitate, precum și măsurile de perfecționare a conducerii unităților de producție și de creștere a nivelului de cunoștințe profesionale a forței de muncă din agricultură.

Toate acestea vor constitui factori decisivi care vor determina ca productivitatea muncii în agricultură să crească simțitor în viitor într-un ritm care se va apropia și apoi va depăși pe cel al productivității muncii sociale și pe cel din sectorul neagricol.

Fenomenul va fi mai degrabă o consecință a dezvoltării de ansamblu a economiei decît o condiție a ei, așa cum am înclinat să credem că a fost în perioada de pionierat a dezvoltării economiei socialiste, cînd agricultura a avut un rol hotărîtor în susținerea acumulărilor, a investițiilor destinate în primul rînd industrializării al cărei avînt este binecunoscut. Abia dezvoltarea industriei care a permis și introducerea progresului tehnic în agricultură, paralel cu crearea de noi locuri de muncă în sectorul neagricol, a permis o absorbție a forței de muncă din agricultură în sectorul neagricol. Așadar, am putea spune că fluxul mai mare al forței de muncă din agricultură spre alte ramuri a început odată cu sporirea mai substanțială a producției agricole, deci și a productivității muncii din agricultură și cea a productivității muncii sociale.

În viitor, creșterea productivității muncii în agricultură — consecință a dezvoltării economice de ansamblu a țării — se va realiza nu în primul rînd datorită transferului de forță de muncă din agricultură în ramurile neagricole, ci datorită creșterii substanțiale a producției.

Sporirea producției agricole și prin urmare și a productivității muncii din agricultură constituind o consecință a dezvoltării economice, devine în același timp și strict necesară. Această necesitate este determinată îndeosebi de sarcinile pe care agricultura — ca sursă de materii prime reproductibile — le are în „susținerea” creșterii economice, dintre care amintim: asigurarea hranei întregii populații, deci și a populației neagricole — crescînde, de către o populație descrescîndă, ocupată în agricultură; acoperirea necesităților crescînde de materii prime agricole pentru industria ușoară, alimentară, chimică, necesități care se modifică odată cu schimbarea structurii pe ramuri a economiei, asigurarea competitivă a produselor agricole românești pe piața externă; protejarea mediului înconjurător etc.

Menționăm, de asemenea, faptul că experiența pe plan mondial a țărilor cu o economie și agricultură dezvoltată arată că la un anumit stadiu de dezvoltare, transferul de forță de muncă din agricultură spre ramurile neagricole se oprește la un anumit nivel, nivel care depinde evident și de structura economică pe ramuri. Or, în acest caz (care încă nu este propriu economiei noastre) singura sursă de creștere a productivității muncii din agricultură, o constituie sporirea substanțială a producției agricole. Intensificarea și modernizarea agriculturii rămîn, în acest context, principalele cale de creștere a producției și productivității muncii în agricultură. Intensificarea procesului de producție presupune indiscutabil utilizarea unei cantități din ce în ce mai mari de factori de producție neagricoli în scopul sporirii producției, cantitatea de factori materiali, precum și calitatea forței de muncă, fiind fără îndoială în acest cadru, expresii ale dezvoltării economice generale, ale gradului de industrializare și modernizare a economiei.

**Gr. VALCEANU
Maria BUCUR**

Institutul Central de Cercetări Economice

ECONOMIE NATIONALA

PARCURIND un proces continuu de dezvoltare cantitativă și calitativă, în Industria constructoare de mașini din țara noastră deține astăzi o pondere însemnată în totalul producției industriale și al fondurilor fixe și mobilizează aproape o treime din forța de muncă ocupată în industrie.

Puternic dinamizată prin creșterea prioritară a capacităților de producție destinate fabricării utilajelor tehnologice de interes major pentru investițiile din celelalte ramuri, cit și prin abordarea unor domenii noi ale tehnicii, hotărâtoare în evoluția tehnologiei contemporane, industria constructoare de mașini se dezvoltă în ritm susținut — 14,1% medie anuală estimată pentru actualul cincinal. Acest ritm va fi menținut și în perioada următoare, ponderea construcției de mașini în totalul producției industriale urmînd să ajungă în 1980 la 34%.

SE ȘTIE că într-o anumită etapă a construcției socialiste, din necesitatea accelerării ritmului de lucru a ramurilor industriale cu produse specifice construcției de mașini, concomitent cu dezvoltarea capacităților de producție din cadrul ministerelor de specialitate, s-a creat și s-a dezvoltat un potențial industrial cu acest specific și în cadrul altor ministere. Destinat inițial fabricării de piese de schimb, acest potențial a fost utilizat, pe parcurs, și pentru realizarea unor părți componente și echipamente complete, în cooperare cu industria constructoare de mașini, iar mai târziu chiar a unor utilaje sau linii tehnologice complexe, pentru nevoile proprii.

De-a lungul etapei amintite, participarea celorlalte ministere economice, altele decît cele specializate în construcția de mașini, precum și a consiliilor populare județene și a cooperației meșteșugărești, la executarea unui important volum de piese, ansamble, mașini și utilaje, a contribuit la asigurarea în mai bune condiții a necesităților economiei naționale. Astăzi, însă, cînd exigențele față de eficiența economică au sporit considerabil și cînd asistăm la o continuă creștere și diversificare a exportului de mașini și utilaje, concomitent cu dezvoltarea cooperării în producție cu țările socialiste și alte țări, cu firme de reputație mondială, se impune **adîncirea preocupărilor pentru optimizarea programelor naționale de fabricație.**

Pornind de la aceste considerente se pune problema luării în continuare de măsuri în vederea încărcării maxime a tuturor capacităților de producție, mării seriilor de fabricație, concentrării cercetării și proiectării, în strînsă legătură cu necesitățile producției de mașini și utilaje, în final a eliminării paralelismelor în producție și utilizării mai raționale a forței de muncă. Cu alte cuvinte este necesar a se acționa consecvent pe linia **îmbunătățirii profilării și specializării producției** (proces la baza căruia stă acțiunea de unificare-tipizare a produselor), ceea ce stopare a tendinței, discordantă cu exigențele economiei moderne, de „a produce de toate”, indiferent de costuri.

Pentru ilustrarea consecințelor nefavorabile ale fenomenului de paralelism se impune să amintim situația existentă în anul 1974 în producția de ventilatoare de

uz general : în afară de întreprinderile specializate din cadrul Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini Grele — „Ventilatorul” București și Fabrica de ventilatoare Vaslui —, mai executau ventilatoare întreprinderi ale Ministerului Construcțiilor Industriale, Ministerului Industriei Ușoare și întreprinderea „Metalurgica” București din cadrul Consiliului Popular al Municipiului București, precum și trei întreprinderi ale Ministerului Agriculturii,

● **Unificarea și tipizarea produselor — o etapă importantă în acțiunea de specializare a întreprinderilor** ● **Efecte economice deosebite prin creșterea ponderii specializării : capacitățile de producție folosite la parametri ridicați, reducerea costurilor unor produse, sporirea rentabilității întreprinderilor** ● **Cum se concep acțiunile viitoare — cum se acționează pentru înlăturarea paralelismelor în realizarea unor produse** ● **Ce rol joacă Consiliul de coordonare a aprovizionării, specializării și cooperării în industria construcțiilor de mașini și metalurgice.**

Industriei Alimentare și Apelor. Fără a intra în detaliile unei analize comparative a performanțelor tehnico-economice ale ventilatoarelor produse în cadrul unităților celor cinci ministere, evidențiem că, în timp ce M.I.C.M.G. avea capacități de producție parțial neacoperite, întreprinderile M.A.I.A.A. realizau un cost de producție sensibil mai ridicat (25—30 lei/kg) față de întreprinderile din cadrul M.I.C.M.G. (10—15 lei/kg). Situația a fost reglementată prin dispoziția dată de Consiliul de coordonare a profilării, specializării și cooperării în ramurile industriei construcțiilor de mașini și industriei me-

SPECIALIZAREA ÎN INDUSTRIE

● DIMENSIUNI ● CRITERII ● EFECTE

Asigurarea unui ritm înalt de dezvoltare a industriei, hotărâtoare pentru avîntul tuturor forțelor de producție, pentru progresul economico-social general al țării, implică în condițiile actuale, perfecționarea structurii industriei constructoare de mașini, în concordanță cu tendințele progresului științific și tehnologic pe plan mondial. În acest sens, construcția de mașini este orientată spre producerea de utilaje tehnologice complexe de mașini și utilaje de mare capacitate, în vederea sporirii aportului acestei ramuri la înzestrarea economiei cu tehnică modernă, și a extinderii, pe multiple planuri, a schimburilor internaționale prin acțiuni de specializare și cooperare în producție ; aceasta în condițiile acordării unei atenții sporite creșterii eficienței economice, prin mărirea productivității muncii și reducerea cheltuielilor de producție, prin valorificarea superioară a metalului și realizarea unei calități la nivelul produselor similare din străinătate.

talurgice de încetare, începînd cu 1975, a producției de ventilatoare în cadrul M.A.I.A.A., M.I.U. și Consiliul Popular al Municipiului București.

Perfecționarea procesului de profilare și specializare, pe baza unificării și tipizării produselor, realizarea și respectarea strictă a programelor de cooperare — ce rezultă din acțiunea amintită — în vederea sincronizării activității unităților și subramurilor conexe potrivit necesităților dezvoltării și diversificării producției industriale, bunului mers al activității economice în general, necesită un efort colectiv, dar și o gândire unitară atît a soluțiilor actuale, cît și a orientărilor de perspectivă. Angajarea eforturilor de gândire și acțiune în procesul de profilare-specializare trebuie făcută în contextul principalelor cerințe ale dezvoltării industriei constructoare de mașini :

— menținerea unui ritm ridicat de creștere, superior ritmului realizat pe ansamblul industriei ;

— ridicarea continuă a eficienței economice a producției ;

— realizarea unui aport valutar, prin creșterea exportului în măsură mai mare decît creșterea producției.

Ținînd seama de aceste cerințe, **orientările de bază în dezvoltarea și profilarea ramurii** constau în :

— abordarea acelor domenii ale tehnicii, hotărâtoare pentru progresul contemporan ;

— selecționarea, pe baza unor programe, a unui număr restrîns de produse, asupra cărora să se concentreze forțele ;

— crearea unei structuri industriale elastice, adaptabile în orice moment unor cerințe diferențiate ;

— creșterea producției realizate în cadrul unor acorduri de cooperare internațională de lungă durată, care să aibă ca efect restrîngerea nomenclatorului de produse realizate în țară și adîncirea, pe această cale, a specializării, implicit mărirea seriilor de fabricație, în condițiile unui schimb avantajos de produse.

Promovarea unor soluții avansate de specializare poate fi însă, adesea, încetînită de lipsa de omogenitate constructivă a produselor, motiv pentru care concluzia logică este că lucrările de profilare și specializare trebuie precedate de o largă acțiune de tipizare-unificare care, în condi-

nuare, să se desfășoare în paralel cu acțiunea de specializare. Bineînțeles că acțiunea de unificare-tipizare a produselor trebuie înțeleasă nu în sensul reducerii numărului tipodimensiunilor de produse, ci, din contră — prin unificarea componentelor unei familii de produse și combinarea logică a acestora — cu un număr mic de componente să se realizeze o largă diversificare a produselor, necesare unor domenii diferite de activitate.

ÎN CONDIȚIILE diversificării continue a producției ramurii constructoare de mașini și ale participării la realizarea acestei producții și a altor ministere economice, în afara celor specializate, demararea acțiunii de tipizare trebuie să se sprijine pe **programe centralizate**, desfășurate pe etape, la elaborarea cărora să se pornească de la „fotografierea” situației actuale a producției în ramura industriei construcțiilor de mașini și de la analiza profundă a acesteia în comparație cu experiența mondială. De asemenea, programele trebuie să se bazeze pe **elaborarea unor studii pe produse și grupe de produse**, care să trateze problemele de capacitate (existente — care trebuie adaptate sau dezvoltate — și cele care trebuie create), de economicitate și competitivitate față de produsele străine similare luate ca etalon (calitate și preț), precum și de posibilitatea de realizare.

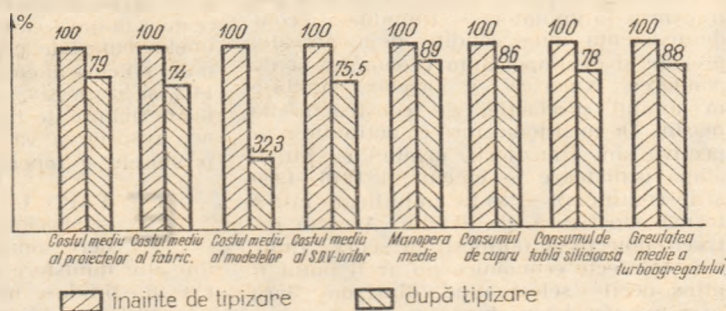
Aceste activități cad în sarcina Consiliului de coordonare a profilării, specializării și cooperării în ramurile industriei construcțiilor de mașini și industriei metalurgice, înființat în 1973 din inițiativa secretarului general al partidului. Consiliul de coordonare are menirea — antrenând organizat specialiștii din ministere, centrale, întreprinderi și institute de cercetări și proiectări — să realizeze politica de dezvoltare armonioasă a celor două ramuri, în lumina ridicării eficienței economice a producției, prin unificare-tipizare, concentrare și specializare a producției. Fără a intra în amănuntele metodologiei de lucru, este totuși necesar a arăta cum se realizează, de către Secretariatul Consiliului de coordonare, etapizarea programelor de realizare a unificării-tipizării și, mai departe, a specializării.

Elaborarea planurilor de acțiune privind tipizarea produselor, profilarea și specializarea producției de construcții de mașini, a fost făcută diferențiat, pe grupe de ministere și organe economice centrale: M.I.C.M.G., M.I.C.M.U.E. și M.I.M., pe de o parte, celelalte ministere, pe de altă parte și, separat, consiliile populare județene, cooperarea meșteșugărească și cea de consum.

Indiferent de domeniul de aplicabilitate al programului de tipizare, acesta comportă următoarele faze: **unificarea constructivă a produselor, pe baza studiilor privind nevoile de mașini și utilaje** (sisteme de mașini și utilaje), **pe ramuri de producție** (industrie chimică, minieră, metalurgică, construcții, transporturi, agricultură etc.); **tipizarea grupelor de mașini și utilaje**; **intocmirea schemelor cinematice**; **tipizarea mecanismelor și subansamblelor**; **tipizarea elementelor componente ale unui produs** (elemente sau organe cu utilizare generală: rulmenți, organe de

GRAFIC

PRIVIND EFECTELE ECONOMICE ALE ACȚIUNII DE UNIFICARE-TIPIZARE, CONCENTRARE ȘI SPECIALIZARE A PRODUCȚIEI DE TURBOAGREGATE CUPRINSE ÎNTRE 2,5 ȘI 10 M.W.

samblare, flanșe, organe de îmbinare etc.; elemente sau organe specifice utilajului).

Vom încerca să ilustrăm această schemă. O grupă mare de produse o constituie mijloacele autopropulsate — autovehicule de uz general, speciale și specializate, solicitate de către beneficiari, la diferiți parametri. În cadrul acestei grupe, referindu-se la tractoarele universale, ar rezulta, din studii, că pentru satisfacerea tuturor beneficiarilor sînt necesare tractoare într-o gamă de 15 mărimi de puteri. Analizînd însă aceste cerințe, se poate ajunge la o reducere rațională a gamei de puteri, pînă la 7 mărimi, care să poată satisface pe toți solicitanții. Pe baza schemelor cinematice ale acestor 7 tipuri de tractoare, acceptate ca tipuri de bază, se identifică mecanismele și subansamblele comune ale grupelor, care se vor tipiza: motorul de tracțiune, cutia de viteză, ambreiajul, transmisia cardanică, sistemul de direcție, sistemul de frinare, alte elemente constructive. Se ajunge astfel ca, spre exemplu, la familia de tractoare pe roți de 45 CP (diversificată în 7 tipuri: legumicol, viticol, viticol înălțat, dublă tracțiune, dublă tracțiune roți egale, special și special dublă tracțiune), să se realizeze un grad de unificare, cu tipul de bază — tractorul universal pe roți U 445 — între 70 și 90%; iar între această familie și familia de tractoare pe șenile provenite din tipul de bază — tractorul universal, pe de o parte și pe de altă parte între grupa de produse diversificată din tractoarele de 45 CP pe roți (motocarul agricol, motostivitor, tractor frontal, tractor încărcător hidraulic, platformă autoîncărcătoare) un grad de unificare de 40%, respectiv 45—75%.

Materializarea fazelor enumerate conduce la stabilirea profilelor de fabricație pentru: componente, mecanisme și subansamble, produse, utilaje, iar pe această bază se poate trece la specializarea întreprinderilor, care vor fabrica, în exemplul dat, motoare, cutii de viteză, ambreiaje etc., iar una sau două dintre întreprinderile profilate pe fabricarea mijloacelor autopropulsate, respectiv tractoare, vor executa montajul final.

Ținînd seama de stadiul actual, de diversificarea accentuată a producției industriale, Consiliul de coordonare, prin Secretariatul său, a inițiat, într-o primă etapă, premergătoare, **inventarierea întreprinderilor cu profil de construcții de mașini pe întreaga economie** (inclusiv cele ale cooperăției și industriei locale), **în vederea identificării paralelismelor**. Din această acțiune a rezultat că prima măsură în vederea concentrării și specializării producției, constă în trecerea în subordinea M.I.C.M.G. și M.I.C.M.U.E. a șapte întreprinderi aparținînd consiliilor populare județene (s-au făcut propuneri în acest sens).

Cincinalul — înainte de termen!

DIN CRONICA ÎNTRECERII

RAPORTEAZĂ INDEPLINIREA CINCINALULUI

PE MĂSURĂ ce ne apropiem de ziua de 1 Mai tot mai multe colective de oameni ai muncii din întreprinderi inseriu în cronica pasionantei întreceri realizarea cotelor finale de producție ale actualului cincinal.

● La 12 aprilie colectivul întreprinderii textile „Aurora”-București a raportat îndeplinirea planului cincinal. Pînă la sfîrșitul anului aici se vor produce, peste prevederi, 14 milioane mp țesături.

● Întreprinderea bucureșteană „Electromagnetica” a îndeplinit, la 11 aprilie, sarcinile de plan pe întregul cincinal. Avansul obținut creează posibilitatea realizării, pînă la finele anului, a unei producții suplimentare în valoare de 1.162 miliarde lei.

● Colectivul întreprinderii textile „România Muncitoare” din Cluj-Napoca a raportat îndeplinirea cu 8 luni și 20 de zile mai devreme, a prevederilor de plan pe întregul cincinal. Pînă la finele anului se estimează să se obțină o producție suplimentară de 4,5 milioane metri pătrați țesături peste prevederile cincinalului. Cu această unitate, numărul întreprinderilor industriale din județul Cluj care au îndeplinit cincinalul se ridică la 12.

● Exploatarea Săsar-Baia Mare este a treia unitate minieră din Maramureș ce își înscrie numele în rîndul întreprinderilor care au îndeplinit înainte de termen sarcinile actualului cincinal. Dedicînd acest succes zilei de 1 Mai, minierii de la Săsar s-au angajat să realizeze suplimentar, pînă la finele anului, o producție în valoare de 25 milioane lei.

● Colectivul întreprinderii de reparații utilaj greu pentru construcții din Ploiești a anunțat zilele acestea îndeplinirea integrală a planului cincinal. Datorită avansului de timp cîștigat, colectivul de aici va realiza pînă la finele anului o producție suplimentară de aproape 200 milioane lei.

PRODUSE PESTE PLAN

● Lucrătorii Combinatului petrochimic Teleajen — unitate căreia la 10 aprilie i s-au decernat „Steagul Roșu” și „Diploma de întreprindere fruntașă pe ramură”, pentru succesele înregistrate în întrecerea socialistă în 1974 — au furnizat, de la începutul anului pînă la data respectivă, o producție suplimentară evaluată la peste 12.000.000 lei, sumă superioară angajamentului asumat în cinstea zilei de 1 Mai.

● Colectivele exploatărilor miniere Lonea, Petrila, Vulcan și Uricani din Valea Jiului au extras, de la începutul anului și pînă acum, peste prevederile de plan, 35.000 tone cărbune. Sporul acesta s-a realizat pe seama îmbunătățirii organizării muncii în subteran și folosirii cu randament sporit a mașinilor, instalațiilor și timpului de lucru.

● Colectivul fabricii „Tricotex” din Satu-Mare și-a îndeplinit de acum angajamentele asumate în cinstea zilei de 1 Mai. Datorită acestui succes, calendarul îndeplinirii cincinalului arată ziua de 1 decembrie 1975. Avansul cîștigat se concretizează în peste 1,5 milioane bucăți tricotate, urmînd ca pînă la finele anului producția suplimentară să sporească cu circa un milion bucăți tricotate.

Legat de această măsură și în ideea frînării tendinței de realizare în paralel a diverselor produse, a fost inițiat și difuzat un ordin al Consiliului de coordonare potrivit căruia, cu începere de la 1 octombrie 1974, întreprinderile ministerelor economice, ale consiliilor populare și ale cooperației nu mai au voie să însușească în fabricație produse noi, fără aprobarea Consiliului de coordonare, cu excepția mașinilor pentru autoutilare, a pieselor de schimb și a bunurilor de larg consum. De asemenea, nici dezvoltarea capacităților de producție existente sau crearea de noi capacități cu profil de construcții de mașini nu se poate face fără aprobarea Consiliului. Bineînțeles că această limitare creează numai un cadru de acțiune, baza materială a specializării și profilării constituind-o activitatea de unificare și tipizare a produselor.

PORNIND de la studiile de dezvoltare pe familii de mașini și utilaje necesare principalelor ramuri ale economiei naționale, Consiliul de coordonare a aprobat **planurile de acțiune privind tipizarea produselor, profilarea și specializarea producției de construcții de mașini** elaborate de Secretariat, pentru ministerele economice (grupate așa cum am arătat anterior), precum și pentru **tipizarea oțelurilor necesare realizării produselor din industria construcțiilor de mașini**. Acesta din urmă a fost alcătuit pe baza „structurii cadru” a mărcilor de oțeluri și a produselor metalurgice ce se propun la tipizare, întocmită de Institutul de cercetări metalurgice. De asemenea, Consiliul de coordonare a aprobat programul de aprofundare a lucrărilor de tipizare-unificare și specializare-profilare pe anul 1975, pus de acord cu C.S.P. și inclus în Planul de stat.

Un prim pas în direcția amintită a și fost făcut, înfăptuindu-se unificarea-tipizarea și specializarea producției pentru: elementele pentru construcții și confecții metalice refolosibile, instalațiile și utilajele metalurgice, principalele utilaje tehnologice din industria chimică și a prelucrării țiteiului, mașinile și utilajele pentru construcții industriale și drumuri, mașinile electrice mari, sculele diamantate, sculele pneumatice portative, principalele aparate pentru instalațiile de încălzire-ventilație și condiționare a aerului, locomotivele de manevră și pentru linii magistrale, atelierele, liniile, instalațiile și utilajele pentru turnătorii de piese. Toate aceste acțiuni au primit un cadru legal, prin hotărâri ale Consiliului de Miniștri și ale Consiliului de coordonare.

În preocupările noastre se află unificarea-tipizarea și concentrarea și specializarea producției pentru: mecanisme de acționare mecanică, turbo-agregatele cu puteri între 2,5 și 12 kW, precum și utilajele pentru industria alimentară, utilajele frigorifice și de condiționare a aerului, arzătoarele și recuperatoarele de căldură, cuptoarele de forjă și tratament termic, echipamentele hidraulice și pneumatice.

Este interesant, din punct de vedere al necesității tipizării și specializării în industria construcțiilor de mașini, să expunem pe scurt situația sectorului de utilaj alimentar. La ora actuală, în principalele ramuri ale industriei alimentare, sînt utilizate circa 3 000 tipodimensiuni de utilaje, din care în țară se execută circa 2 000 tipodimensiuni (2 300 în 1980, conform programului de asimilare), de către 17 întreprinderi ale M.I.C.M.G. și 24 întreprinderi ale M.A.I.A.A., C.P.C.P., industriei locale etc. Gradul de tipizare-normalizare la aceste unități este de numai 10%. Prin programul elaborat, care în prima etapă prevede tipizarea a 13 grupe de utilaje din totalul de 33 grupe, se va ajunge la un grad de tipizare-normalizare a producției

de circa 35% și la restrîngerea numărului de întreprinderi din M.I.C.M.G. la care se fabrică acestea, de la 17 la 5, restul urmînd a fi reprofileate pe alte grupe. Acțiunile de tipizare-specializare enumerate și finalizate în prima etapă nu au fost întreprinse întîmplător, ci ținîndu-se cont de existența unor condiții deja create, precum și de importanța economică și de ponderea valorică a acelor produse în totalul producției de construcții de mașini. De menționat însă că acțiunile respective sînt tranzitorii, urmînd ca într-o etapă următoare — cîincinalul 1976—1980 și în continuare — să fie amplificate într-o formă superioară, de detaliu. Aceasta întrucît obiectivul obținerii în scurt timp, a unor efecte economice nu ar fi putut fi atins decît selecționînd, dintr-un larg nomenclator de produse, pe acelea cu caracteristici tehnico-economice superioare și cu frecvență mare de utilizare și înscrîindu-le în nomenclatoare tip, pe baza cărora s-au stabilit producătorii specializați.

Gîndite pe baza studiilor de perspectivă și avînd în vedere realizarea unei concepții unitare în domeniul proiectării și executării produselor, reducerea numărului acestora, concomitent cu mărirea serilor de fabricație și prin aceasta crearea unor facilități în aprovizionare, restrîngerea nomenclatoarelor de produse existente, ca și a numărului întreprinderilor producătoare, prin acțiunile întreprinse, se soldează cu efecte favorabile, așa cum se demonstrează în fundamentările tehnico-economice ale acestor măsuri. Astfel, unificarea-tipizarea și specializarea-profilarea producției realizate în domeniile prezentate conduc la:

— **reducerea numărului de proiecte de la 580 la 133, a sortimentelor de profile metalice de la 81 la 48 și a mărcilor de oțel de la 14 la 10, în domeniul fabricației de elemente de construcții și confecții metalice pentru hale industriale;**

— **reducerea numărului de utilaje de la 48 la 22 tipuri, în domeniul metalurgic;**

— **reducerea numărului de utilaje folosite în instalațiile chimice, de la 219 la 116 tipuri, a nomenclatorului de materiale de la 363 de mărci de oțeluri și circa 30 000 sorto-tipodimensiuni de laminare, înainte de tipizare, la 84 mărci și 7 500 sorto-tipodimensiuni după tipizare. De asemenea reducerea numărului de întreprinderi de profil de la 22 la 17. În acest domeniu, la nivelul anului 1980, ponderea utilajelor tipizate, în total utilaj chimic, va fi de circa 57%.**

— **economisirea în fabricație de elemente pentru instalațiile de încălzire, ventilație și de condiționare a aerului, a 30 000 tone metal, 40 milioane kWh și 100 000 tone combustibil convențional și economisirea la investiții a 200 milioane lei în perioada 1976—1980.**

Privitor la acțiunile a căror finalizare este iminentă, se estimează următoarele efecte favorabile:

— **în domeniul mecanismelor de acționare mecanică-reducerea numărului tipodimensiunilor de la 1659 la 594 preferențiale, a consumului de metal cu 1 500 tone pe an, ca și a consumului de energie, pe baza mării randamentului în exploatare;**

— **în domeniul fabricației de turbo-agregate cu puteri cuprinse între 2,5 și 12 MW — reducerea numărului mediu de piese pe turboagregat cu circa 20%, prin simplificarea sistemului de distribuție a aburului și a sistemului de reglare; reducerea numărului de repere distincte și a numărului de modele pentru piesele turbinate cu circa 70% (prin restrîngerea numărului de tipuri de turbine de la 61, cît se fabrică actualmente, la numai 18); a greutateii medii a produselor cu circa 10%, a ciclurilor de proiectare și execuție cu**

30% și, respectiv, 25%. În acest caz, efectele economice se pot urmări în graficul ce îl prezentăm.

Așa cum rezultă din graficul prezentat, în urma tipizării turboagregatelor, scad substanțial costurile medii pe fiecare fază, fapt ce duce la sporirea eficienței economice. La unele materiale ca, de pildă, la cupru și tablă silicioasă, consumul specific scade cu 14% și, respectiv, cu 22% față de cele utilizate înainte de tipizare. Iată de ce acțiunea respectivă va trebui extinsă la toate produsele și reperele la care se pretează

ETAPA URMĂTOARE de profilare-specializare va avea în vedere analizarea întreprinderilor din alte ministere și organe centrale care execută produse necurmărite prin raportările statistice și, bineînțeles, adîncirea specializării și profilării în cadrul ministerelor specializate în construcția de mașini unde, totuși, dat fiind specificul activității, dezvoltarea lor s-a făcut, în bună măsură, în concordanță cu principiile specializării. Este necesar însă să arătăm că principalele ministere constructoare de mașini — M.I.C.M.G. și M.I.C.M.U.E. — nu au urmat aceeași cale în procesul de specializare, aceasta datorită unor condiții obiective.

Construcția de mașini grele, avînd de asigurat, într-o perioadă scurtă, baza materială a celorlalte ramuri industriale — în condițiile unui nomenclator foarte variat de produse și în continuă creștere — a trebuit, pe de o parte să apeleze la colaborarea cu celelalte ministere iar, pe de altă parte, în cadrul dezvoltărilor proprii, să se axeze fie pe capacitățile existente cu profil foarte variat de producție, fie să creeze capacități noi, dar eu un grad mare de integrare a producției. Aceasta în timp ce M.I.C.M.U.E., axat pe producția în domenii noi ale tehnicii, neatacate pînă la o anumită dată — producția de mașini-unelte, scule și dispozitive, produse de electronică industrială, aparate de radio și televiziune etc. — a avut încă de la început condiții pentru a-și dezvolta capacitățile în concordanță cu principiile și criteriile de specializare.

Desigur, aceasta nu înseamnă că la M.I.C.M.U.E. problemele de tipizare și specializare se pun altfel, sau că acțiunea este încheiată. Dimpotrivă. Numai că în procesul de tipizare a produselor și specializare a întreprinderilor care aparțin de M.I.C.M.U.E. și M.I.C.M.G. va trebui, date fiind condițiile arătate și complexitatea problemelor, să se dea o atenție deosebită întreprinderilor M.I.C.M.G. Acesta este și motivul pentru care capacitățile de producție care se vor crea în perspectivă în cadrul M.I.C.M.G. au fost gîndite de la bun început ca întreprinderi de strictă specializare, cum ar fi, de exemplu în construcția de mijloace autopropulsate: întreprinderi de cutii de viteză, de axe cardanice, de accesorii auto, de matrițe auto. Acțiunile viitoare vor fi sprijinite pe programele de unificare-tipizare detaliate care, depășind faza de selecționare a unor produse existente, se referă la produsele noi ce urmează a fi asimilate.

Așa cum rezultă din cele prezentate, acțiunile de unificare-tipizare a produselor și profilare-specializare a întreprinderilor, vor cunoaște o desfășurare continuă, pe baza programelor întocmite, constituind preocupări centrale atît în cîincinalul viitor cît și în perspectiva deceniului viitor. Rațiunea lor este ridicarea pe o treaptă superioară a eficienței activității economice, măsurabilă direct prin creșterea productivității muncii, îmbunătățirea calității produselor și scăderea cheltuielilor materiale de producție.

ing. Gh. BRATOLoveanu

FORȚA DE MUNCĂ, ÎN CONCORDANȚĂ CU CERINȚELE PROGRESULUI ECONOMIC-SOCIAL AL ȚĂRII

Calitate și competență

Înfăptuirea Programului Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism accentuează deosebit de

mult latura calitativă a muncii, necesitatea cadrelor cu grad înalt de calificare.

Calitatea și competența exprimă substanța forței de muncă calificate, fiind, practic, inseparabile: cunoașterea lor esențială se realizează privindu-le în unitate. Calitatea lucrătorului este dată, înainte de toate, de cunoștințele profesionale ce-i permit îndeplinirea anumitor atribuții sociale în procesul muncii; ea indică potențialul de muncă, format pe baza unei pregătiri speciale. Dar, nu numai atât. Socialismul cere fiecăruia nu muncă absentă, mașinală, ci activitate în care să se manifeste și însușirile creatoare — tehnico-științifice, talentul organizatoric etc. care-i potențiază funcția profesională, făcând, în același timp, loc tot mai mult progresului, impulsurilor inovatoare. Societatea noastră are nevoie de oameni care prin activitatea lor să îmbogățească nu numai experiența, ci și înțelepciunea colectivă, care să descopere noul, să perfecționeze, să raționalizeze, procesul muncii, să lupte împotriva rutinei, a conservatorismului. Revoluția științifico-tehnică actuală impune o asemenea afirmare a omului. Dubla calitate a celor ce muncesc, în condițiile noi orînduirii, oferă posibilitatea reală a deplinei lor realizări. Competența este însăși calitatea forței de muncă în acțiune; ea reflectă capacitatea, pricepera lucrătorului, efectiv în procesul muncii, în îndeplinirea sarcinilor, în concordanță cu cerințele existente.

Nivelul calității și competenței este diferit, de la o etapă la alta, după cum în permanență dinamică se află înseși exigențele exercitării fiecărei munci.

În stadiul de dezvoltare în care ne găsim, mersul înainte impune în toate compartimentele vieții noastre economice realizarea cu competență a sarcinilor. De aceea, „hotărîtor pentru asigurarea dezvoltării în continuare în ritm înalt a țării noastre, sublinia Nicolae Ceaușescu, pentru înfăptuirea Programului partidului este ridicarea calificării celor ce muncesc. Iată de ce trebuie luate toate măsurile pentru formarea profesională la un înalt nivel a tineretului, pentru perfecționarea pregătirii întregului personal, improspătarea — prin reciclare, în concordanță cu prevederile legii — a cunoștințelor tuturor oamenilor muncii, inclusiv a cadrelor tehnice și de conducere”¹⁾.

În acest context, învățămîntul are de îndeplinit, în continuare, o mare misiune. În concepția partidului nostru ridicarea nivelului general al învățămîntului, pregătirea forței de muncă, creșterea gradului de calificare și perfecționare profesională a oamenilor muncii constituie factori de care depinde însăși înfăptuirea programului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și trecerea la comunism.

¹⁾ Nicolae Ceaușescu, Raport la cel de al XI-lea Congres al P.C.R., București, Editura politică, 1974, p. 61.

Școala — factorul principal de educare și formare a omului

Se disting două laturi fundamentale, inseparabile, ale pregătirii forței de muncă, ce dezvăluie rolul școlii ca factor principal de educare și instruire. Pe de o parte, **pregătirea profesională** de specialitate, în conformitate cu sarcinile dezvoltării economico-sociale a patriei. Ridicarea nivelului calitativ al producției, modernizarea economiei, promovarea științei și progresului tehnic sporesc rolul învățămîntului în formarea forței de muncă. Școlii îi revine, astfel, această funcție, distinctă de restul ramurilor, de a încorpora cunoștințe, de a produce forță de muncă. Pe de altă parte, pentru opera socială practică, de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, are însemnătate nu numai capacitatea lucrătorilor de a crea valori de întrebuințare, ci și **pregătirea lor politico-ideologică, formarea omului nou**, cu o înaltă conștiință socialistă, cu un larg orizont de cultură. Calitatea umană superioară se reflectă favorabil în comportamentul oamenilor; ea determină spiritul de răspundere față de rezultatele propriei munci, promovarea echității în viața socială, a raporturilor noi între oameni etc.

Gradul mai înalt de instruire profesională și dezvoltare spirituală generală constituie o **condiție a dezvoltării democrației socialiste și a promovării curajoase a noului**. Calitatea superioară a factorului uman dă efect sporit gândirii colective, contribuie la realizarea unui deziderat esențial al democrației, anume adoptarea celei mai raționale decizii la fiecare loc de muncă. Voltajul gândirii științifice, tehnice și organizatorice a lucrătorilor sporește sub înfruirea pregătirii lor profesionale, a orizontului de cunoștințe în continuă dezvoltare.

Îndeplinirea vastului program de investiții prevăzut pentru perioada următorilor 15 ani, pînă în 1990, impune sporirea necesarului de forță de muncă, o acțiune susținută de formare profesională și educare. În cincinalul 1976—1980 este prevăzută pregătirea profesională a 1,8—2 milioane persoane, prin toate formele de instruire; se vor pregăti 1550—1700 mii de muncitori calificați și 250—300 mii tehnicieni, maștri, ingineri și alte cadre de specialitate. Semnificația acestor prevederi iese și mai bine în evidență dacă se fac unele comparații. Astfel, în septembrie 1968, numărul total al muncitorilor calificați era de peste 2,7 milioane persoane; de astădată, numai într-un cincinal (1976—1980) se vor pregăti mai mult de un milion și jumătate de asemenea cadre, ceea ce vădește ritmul înalt de creștere a masei personalului muncitoresc calificat și, implicit, de lărgire a sferei muncii calificate.

Un element de ordin principal în politica partidului în domeniul forței de muncă îl reprezintă **creșterea rolului școlii în formarea și educarea tuturor categoriilor de lucrători**, în primul rînd prin ridicarea nivelului obligatoriu al pregătirii generale a populației. Pentru caracterizarea intensității procesului de școlarizare a populației sînt edificatoare datele tabelului.

Legarea învățămîntului de producție asigură absolvenților posibilitatea de integrare rapidă în munca social utilă

Ca urmare a eforturilor sustinute ale partidului și statului pe linia dezvoltării spirituale a populației se constată, în toți anii, o creștere mai accentuată a populației școlare decât a populației totale. Indicele de intensitate a procesului de instruire arată că unități de creștere a populației școlare revin la fiecare procent de creștere a populației totale.

În perioada 1976—1980 se va încheia și perfecționa generalizarea învățământului de 10 ani (inclusiv prima treaptă a liceului), iar după 1980, pînă în 1990, se va trece treptat la generalizarea celei de a doua trepte a liceului, astfel încît se va asigura cuprinderea întregului tineret în învățământul de 12 ani.

De aici se pot desprinde și alte aspecte : a) parcurgerea obligatorie a învățământului de 10 ani asigură o **pregătire unitară** — științifică și de cultură generală — **întregului tineret**, indiferent de treapta ulterioară, pe care fiecare o urmează în calificarea profesională — muncitor, țaran-cooperator, inginer, economist, medic, profesor etc. ; b) chiar în cadrul primei trepte a liceului se va asigura și o anumită pregătire profesională de specialitate, încît tinerii să se poată integra într-o activitate utilă societății ; c) desăvîrșirea pregătirii profesionale se realizează prin parcurgerea treptei a doua a liceului sau a altor forme de instruire. Va fi astfel vorba de o calitate mult mai înaltă a factorului uman al producției, a populației țării : oricare cetățean, din generațiile respective, va fi absolvent a minimum 10 și respectiv 12 clase de școală. Saltul calitativ este și mai evident dacă luăm în considerare că, prin cuantumul, structura și calitatea lor, cunoștințele acumulate de absolvenții de azi a 10 și respectiv 12 clase de școală depășesc cu mult „bagajul” posedat cu ani în urmă, în vechea orînduire, de o mare parte a celor care alcătuiau atunci categoria intelectualilor.

Observăm, asadar, că începînd cu personalul muncitoresc și țărănimea, calificarea se înfăptuiește prin intermediul învățământului, sub multiple forme. **Parcurgerea școlii apare ca o premisă esențială a calificării**, îndemînarea și deprinderea prin repetarea continuă a operațiunilor în activitatea practică se realizează la un nivel mai ridicat atunci cînd se întemeiază pe ginđire științifică.

Perfecționarea instrucției publice de toate gradele

Crearea unui învățămînt eficient, obligă la perfecționări ale formelor, structurii și conținutului procesului instructiv-educativ. Actualitatea perfecționării este impusă în mod obiectiv de însăși dinamica necesităților de forță de muncă, în toată complexitatea lor. Înțelegînd că

producția socială, viața în general, va arăta în viitor altfel decît în prezent, modificările, înnoirile sînt inevitabile. Adăugăm la aceasta și necesitatea luării în calcul a uneia dintre particularitățile învățămîntului, anume faptul că efectele activității de astăzi, prestate în școală, se exteriorizează într-o perioadă ulterioară în viața social-economică, sînt destinate nevoii sociale ulterioare.

În lumina Programului partidului și Directivelor Congresului al XI-lea se impun atenției mai multe direcții în care se produce perfecționări în întregul sistem de pregătire a cadrelor.

Una dintre acestea o reprezintă **predarea în școli a celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii contemporane**, ceea ce duce la ridicarea nivelului învățămîntului. Neîndoielnic, obținerea unei calități superioare a „produsului finit” furnizat de școală impune perfecționări în cadrul procesului „tehnologic” de instruire și educare, la toate treptele, în conținutul cunoștințelor, în întregul arsenal de forme și metode de învățămînt. Efortul pe care-l fac partidul și statul pentru promovarea științei și progresului științific poate fi pe deplin valorificat în funcție de acumularea de cunoștințe moderne, de existența cadrelor calificate.

Un loc deosebit în ansamblul sarcinilor de formare a forței de muncă ocupă legarea tot mai strînsă a întregului învățămînt de producție, deziderat ce izvorăște din însăși rațiunea de a fi a școlii : numărul, categoriile de specialiști și gradul de instruire profesională trebuie să răspundă întru totul cerințelor, în toată varietatea și întinderea lor.

Evident, această direcție a perfecționării presupune multiple forme de înfăptuire și anumite particularități, în funcție de treapta de învățămînt. Subliniem numai că **integrarea învățămîntului cu cercetarea și producția** presupune restructurări fundamentale în concepție și organizare. Școala trebuie să asigure, chiar absolventului învățămîntului obligatoriu, posibilitatea de a se încadra într-o activitate social-utilă.

Absolvenții formelor de pregătire specială, personalul muncitoresc, cadre de nivel mediu și de nivel superior, trebuie să aibă capacitatea practică de a îndeplini, de la început, fără dificultăți, funcțiile aferente, să poată avea un rol activ, prețios, în procesul muncii. Școala, prin integrarea ei cu producția și cercetarea va asigura tinerilor nu numai cunoștințe teoretice profesionale solide, dar și deprinderi practice temeinice pentru exercitarea profesiei. Este întrucîtva zdruncinată concepția de pînă acum, potrivit căreia deprinderea în muncă se realiza, de

Intensitatea procesului de instruire

	1950=100					
	1960	1965	1970	1973	1974	1975
Populația totală	112,8	116,7	124,2	127,7	129,6	130,5
Populație școlară	134,5	177,2	181,2	181,2	190,7	235,8
Indicele de intensitate a procesului de instruire ^{x)}	2,6	4,6	3,3	2,9	3,0	4,4

x) Raportul dintre procentul de creștere a populației școlare și procentul de creștere a populației totale. Sursa: Anuarul statistic 1974, p.342-345; Anuarul demografic al R.S.R., 1974 p.3; Probleme economice nr.7/1971, pag.134.

regulă, după absolvirea școlii, în practică, prin exercitarea funcțiilor de muncă. Nu vrem prin aceasta să ignorăm rolul stagiului, al vechimii în muncă, ca factor de consolidare ulterioară a deprinderilor, a calificării.

Recunoscînd necesitatea legării învățămîntului de practică, nu trebuie să se înțeleagă că școala ar urma să reflecte pasiv cerințele producției. La rîndu-i, școala exercită o mare înrîurire asupra acesteia ; așezată pe temelii științifice, ea constituie un element de avangardă, căci, prin sistemul de cunoștințe pe care le încorporează trebuie să devanseze necesitățile producției, să anticipeze structuri și niveluri de calificare noi și, deci, prin cadrele oferite, să o dinamizeze în toate compartimentele ei. Iată de ce avem de-a face cu o interrelație între învățămînt și practica social-economică.

Pe fondul raportului dintre dezvoltarea economică și învățămînt este de relevat accentuarea diferențiată a rolului formelor de calificare a muncitorilor. De îndată ce în cadrul categoriei de muncitor, funcțiile îndeplinite sînt diferite, sînt „etajate” prin complexitatea lor, înseamnă, în mod obiectiv, că nu toate, deopotrivă, necesită același volum de cunoștințe, aceeași durată de pregătire. Unele sînt cunoștințele și complexitatea lor în cazul electricianului de locomotive Diesel-electrice, strungarului în metale, ale operatorului chimist, ale oțelarului etc., etc., și altele sînt în cazul forjorului, turnătorului, formatorului, macaragiului, vopsitorului, mozaicarului și țimplarului, al muncitorului forestier etc.

Structura pe forme de pregătire profesională a numărului de muncitori (menționat mai înainte) ce urmează a fi calificați în cincinalul 1976—1980, va fi următoarea : 550—600 mii muncitori — în școli profesionale, 750—800 mii la cursurile de calificare de scurtă durată și 250—300 mii prin învățămîntul liceal. Rezultă că vor avea loc însemnate schimbări : din totalul de muncitori care vor fi calificați, 35,5% vor fi absolvenți ai școlii profesionale și 16,1% absolvenți ai școlii medii, față de 15,8% și respectiv 0,76% cit dețineau, ca pondere, aceste forme de calificare în anul 1968. Este evident progresul ce se va înregistra în privința calității profesionale a personalului muncitoresc. Adăugăm la aceasta că, dacă în septembrie 1968, calificarea prin practică la locul de muncă deținea 55,14% din totalul muncitorilor calificați, acum totalul prevăzut al muncitorilor calificați se va realiza prin intermediul unui sistem de forme de pregătire.

De aici, concluzia : și în viitor vor exista cele mai multe dintre formele de calificare de pînă acum a muncitorilor — școli profesionale, cursuri de calificare, ucenicie la locul de muncă, **însă toate acestea vor fi precedate de parcurgerea învățămîntului obligatoriu de 10 ani**, inclusiv, deci, a primei trepte a liceului. Avem, aci, dovada sporirii rolului școlii în formarea profesională a muncitorului din industrie, a țaranului cooperator, a muncitorilor din agricultura de stat, din comerț, transporturi etc.

O altă direcție a perfecționării învățămîntului din țara noastră, în etapa actuală, o reprezintă **asigurarea unei pregătiri în profil larg**, potrivit cerințelor de dezvoltare modernă a economiei, reducerea în continuare a fărîmării specialităților. Aceasta constituie astăzi un proces legic pentru toate categoriile de lucrători. Înnoirile rapide și uneori imprevizibile ce au loc în știință și tehnică imprimă un anumit caracter cunoștințelor și deprinderilor de specialitate, în sensul că unele dintre ele își reduc sau își pierd valoarea practică, se uzează moral. În asemenea împrejurări, capătă mare însemnătate stăpînirea în profunde cunoștințelor fundamentale teoretice și practice din fiecare domeniu, pregătirea în profil larg. Pe această bază apare posibilitatea perfecționării lucrătorului, a adaptării lui la cerințele muncii, mereu dinamice.

Practica economică arată că specializarea îngustă apare drept una din cauzele principale ale folosirii unui număr mai mare decît necesarul real de cadre în unele locuri de muncă și a reducerii capacității de ginđire și luare a deciziilor de către lucrători. Îmbunătățirile au loc în sensul înlăturării diversificării nejustificate a profesiilor și a meseriilor atît în licee, în școli profesionale, cît și în învățămîntul superior, în cel al realizării de către tineri a unei calificări complexe, al formării unui orizont larg de pregătire profesională.

prof. univ. dr. Constantin ENACHE

O sarcină de permanentă actualitate

ATRAGEREA ÎN CIRCUITUL ECONOMIC A TUTUROR RESURSELOR

I ntr-o economie în plină dezvoltare, ca a țării noastre, mijloacele circulante trebuie să înregistreze o viteză de rotație sporită, care să creeze posibilitatea realizării planului de producție cu fonduri cât mai reduse.

Pentru aceasta trebuie evitate imobilizările de mijloace circulante sub formă de materii prime și materiale, producție neterminată, semifabricate și produse finite.

Legislația economică și financiară cuprinde prevederi care să determine întreprinderile să acționeze în vederea scurtării ciclului bani — marfă — bani, prin evitarea stocării valorilor materiale. În etapa actuală, cind creșterea eficienței economice în întreaga activitate desfășurată în sfera producției materiale este pusă pe prim plan, îmbunătățirea continuă a gospodăririi mijloacelor materiale și bănești, întărirea spiritului de răspundere față de tot ceea ce reprezintă bun al colectivității sint elemente esențiale care trebuie să caracterizeze activitatea tuturor colectivelor de muncă.

Pentru a releva modul cum își gospodăresc unele unități economice din municipiul București mijloacele materiale și bănești de care dispun și cum înțeleg organele bancare teritoriale să sprijine activitatea acestora în procesul de aprovizionare, producție și desfacere, să controleze și să asigure cheltuirea cu eficiență sporită a fiecărui leu, revista noastră, cu concursul Sucursalei municipiului București a Băncii Naționale a inițiat o analiză în 10 întreprinderi economice și 4 baze de aprovizionare tehnico-materială asupra modului în care s-a acționat pentru îndeplinirea sarcinilor de plan, asigurarea folosirii raționale a fondurilor și combaterea risipei, ca premise indispensabile ale prevenirii și lichidării imobilizărilor.

În cele ce urmează, ne vom opri asupra unor aspecte reieșite din analiza efectuată, încercînd totodată să ne spunem părerea asupra citorva măsuri care socotim că se impun a fi luate pentru îmbunătățirea în continuare a activității.

Rezultate pozitive în producție, diminuate de imobilizări

GESTIONAREA eficientă a fondurilor, problemă esențială pentru activitatea unităților economice, presupune asigurarea unui flux continuu al acestora în cele trei stadii ale circuitului economic — aprovizionare, producție, desfacere.

Sintetizarea concluziilor desprinse din analiza făcută pune în lumină faptul că măsurile luate pentru îmbunătățirea aprovizionării tehnico-materiale au creat premisele ca această activitate să se desfășoare în condiții mai bune, anumite unități economice manifestînd o preocupare activă și cu bune rezultate în această direcție. Totuși, menținerea în unele unități a unor lipsuri în domeniul aprovizionării tehnico-materiale, în organizarea producției și desfacerii, ca și în respectarea disciplinei contractuale și de decontare determină existența unui volum ridicat al imobilizărilor de fonduri în stocuri supranormative și fără mișcare, de materii prime și materiale, producție neterminată, produse finite etc.

Existența stocurilor supranormative la unele întreprinderi se reflectă în încetinirea vitezei de rotație planificate a unor elemente ale mijloacelor circulante, din care cauză s-au produs stagnări ale acestora în cadrul circuitului economic. La nivelul unor întreprinderi imobilizările au implicat folosirea de fonduri suplimentare, care au dus la apariția creditelor restante și speciale, influențînd negativ, prin cheltuielile cu dobînzile, prețul de cost și rentabilitatea întreprinderilor în cauză.

În ce privește evoluția creditelor cu dobînzii majorate, din datele tabelului nr. 1 se pot desprinde, în principal, trei tendințe îndeajuns de distincte. Prima, care caracterizează îndeosebi activitatea din acest trimestru a unităților „Autobuzul”, „Vulcan” și „Electronica”, este aceea de reduce-

re continuă a volumului acestor credite, relevînd preocuparea constantă a colectivelor de muncă pentru o gospodărire cât mai judicioasă a fondurilor. A doua tendință, situată la polul opus, care caracterizează îndeosebi activitatea unităților „Semănătoarea”, întreprinderea de confecții și „Timपुरi Noi” este aceea de creștere a acestor credite, care în cazul primelor două unități s-au dublat, iar în cazul ultimei s-au înșesit, relevînd deficiențe în munca de prevenire a abaterilor de la disciplina de plan și financiară. A treia tendință, caracteristică activității întreprinderii de pompe și întreprinderii de mașini grele, relevă creșterea la mijlocul trimestrului a creditelor cu dobînzii majorate și reducerea lor la finele trimestrului sub nivelul celor de la care s-a pornit.

Referitor la plățile restante, cu toate creșterile volumului acestora pe parcursul primelor două luni la unele întreprinderi, la finele lunii martie se observă scăderea lor substanțială și chiar eliminarea lor totală la 9 din cele 10 întreprinderi luate în analiză. Avînd în vedere evoluția creditelor cu dobînzii majorate, acest lucru pare nefiresc, mai ales în cazul ultimelor patru întreprinderi din tabel, însă are o explicație simplă: intervenția creditelor speciale. În cazul întreprinderii „Autobuzul” creșterea plăților restante se explică, îndeosebi, prin lipsa de normativ acoperitor la s.d.v.-uri, problemă care este necesar să stea în atenția centralei industriale și a ministerului tutelar în vederea soluționării ei cât mai grabnice.

Un aspect reținut din analiză îl constituie faptul că — deși pe ansamblul economiei municipiului București sarcinile referitoare la realizarea măsurilor prevăzute în graficele de lichidare a imobilizărilor în stocuri supranormative, fără mișcare și de prisos, de mărfuri greu vandabile sau fără desfacere asigurată au fost realizate — în unele cazuri menținerea imobilizărilor la un nivel ridicat a fost de-terminată, pe de o parte, de nerespectarea dispozițiilor legale referitoare la identificarea și lichidarea pe bază de grafice a

imobilizărilor, iar pe de altă parte, de neacordarea de către centrale și ministere a sprijinului necesar. Cu prilejul analizei organelor bancare au constat că la întocmirea graficelor unele unități nu au analizat decît o parte din imobilizări, prevăzîndu-se implicit și măsuri incomplete, care vizau numai lichidarea anumitor imobilizări sau au propus măsuri cu caracter general, fără a se stabili termene concrete de aducere la îndeplinire și persoanele răspunzătoare de urmărirea realizării lor. La întreprinderea de pompe, din creditele speciale acordate la data de 27 XII 1974 pentru stocuri supranormative de producție neterminată, pînă în prezent s-au rambursat doar 25%, angajamentele pentru 31 martie a.c. fiind de 75% din volumul acordat.

Analiza factorilor organizatorici și economici care au contribuit la menținerea volumului imobilizărilor la un nivel ridicat evidențiază cîteva direcții principale în care ar trebui acționat pentru a contribui la reducerea lor și la îmbunătățirea folosirii resurselor materiale.

Tabelul nr.1

Situația creditelor cu dobînzii majorate și a plăților restante în trim. I. 1975

Nr. crt.	Unitatea	31.XII.1974 = 100					
		Credite cu dobînzii majorate		Plăți restante			
		31.I	28.II	31.III	31.I	28.II	31
1.	„Autobuzul”	62,1	69,6	6,1	100	113,1	1
2.	„Vulcan”	146,2	159,6	31,2	215,6	107,9	
3.	„Electronica”	135,2	92,0	70,0	0	0	
4.	Întreprinderea de pompe	102,7	141,3	69,2	139,8	117,2	
5.	Întreprinderea de mașini grele	194,5	297,7	104,0	433	99,3	
6.	„23 August”	102,6	155,0	121,9	117,4	142,4	
7.	„Semănătoarea”	104,7	206,9	195,0	1083	583	
8.	Întreprinderea de confecții	168,7	251,5	230,1	2160	370	
9.	„Timपुरi Noi”	31,0	556	595	23	0	
10.	Centrala de medicamente (activitate proprie)	297,1	71,3	170,7	50,7	54,1	

Tabelul nr. 2

Situația imobilizărilor la 31.III.1975

Unitatea	31. Decembrie 1974			
	Total imobilizări	Materii prime și materiale	Producție neterminată și semifabricate	Produse finite
Vulcan	23,2	122,8	3,8	0,1
"23 August"	70,0	69,0	83,4	4,4
Întreprinderea de mașini grele	77,0	96,7	70,8	0
"Semănătoarea"	136,4	97,3	296	0
"Timpuri Noi"	162,4	210,4	134,4	0
Întreprinderea de pompe	428	0	3606	23,6

Fundamentarea judicioasă a necesarului de aprovizionat

PRIMA DIRECȚIE, și cea mai importantă în care trebuie să se acționeze este fundamentarea judicioasă a necesarului de materii prime și materiale. Din controalele efectuate de către Sucursala municipalității București a Băncii Naționale a reieșit că în fundamentarea planului de aprovizionare, precum și în urmărirea executării acestuia au existat unele aspecte negative care, în ultimă analiză, s-au reflectat în stocuri supranormative în cursul trimestrului I a.c., concretizate îndeosebi în materii prime și materiale, producție neterminată și semifabricate. Din datele publicate în tabelul nr. 2 rezultă scăderea totalului imobilizărilor la primele trei unități și creșterea acestora la ultimele trei. La acestea din urmă, și chiar la Întreprinderea de mașini grele, situația imobilizărilor este influențată de creșterea volumului producției neterminate și a semifabricatelor. Concludentă în acest sens este evoluția ponderii în structura imobilizărilor. La 31 martie 1975 comparativ cu 31 decembrie 1974, prezentată în tabelul nr. 3

Datele tabelului respectiv pot constitui un suport de orientare a acțiunilor viitoare pentru lichidarea și prevenirea imobilizărilor, potrivit situației specifice fiecărei întreprinderi în parte. Așa, de exemplu, la întreprinderile „Vulcan” și „Timpuri Noi” este necesar să se acționeze mai ales în direcția reducerii stocurilor supranormative de materii prime și materiale, prin intensificarea controlului preventiv asupra aprovizionărilor: tot la întreprinderea „Vulcan” se impune întărirea controlului de calitate, în toate fazele procesului de producție. La Întreprinderea de mașini grele și la „Semănătoarea” se simte nevoia intensificării preocupărilor pentru reducerea volumului producției neterminate și semifabricatelor, prin grija sporită la lansarea comenzilor în fabricație, prin organizarea mai bună a producției și a muncii etc.

Modificările în structura producției și în tehnologiile de fabricație au condus și ele în unele cazuri la imobilizări. Aceasta — fie că au fost dispuse de forurile tutelare, fie că s-au făcut la intervenția beneficiarilor sau chiar a întreprinderii — au avut marele merit la importante imobilizări de materii prime care au fost deja aprovizionate, sau la producție neterminată, dacă a fost vorba de procese începute și decalate ca

... din unii factori obiectivi, ... din punctul de vedere ... în cauză, cea mai

mare parte din răspunderea formării și menținerii imobilizărilor în stocuri de valori materiale revine chiar conducerilor întreprinderilor respective. Ne referim în primul rând la materialele fără mișcare sau cu mișcare lentă: analiza a scos în evidență faptul că lichidarea lor nu stă în atenția serviciilor de aprovizionare și a conducerii unităților, analizarea acestora trecând pe plan secundar în perioadele când situația financiară este bună și când subnormativele de la grupele de materiale cu întrebuințare curentă acoperă valoarea materialelor disponibile. Existența materialelor fără mișcare și de prisos influențează negativ situația financiară a unităților prin plata dobinzilor penalizatoare și excluderea acestora de la creditarea normală și de aceea situația lor trebuie să fie urgent clarificată.

Producția neterminată lansată în fabricație peste posibilitățile de finisare în cadrul ciclului normal de fabricație constituie o altă cauză a imobilizărilor. Aceasta, întrucât lansarea în fabricație se face în vederea executării de producție globală pe seama producției neterminate. De pildă, uzina „Timpuri Noi” deține imobilizări în producție neterminată de peste 20 000 mii lei.

O mai mare elasticitate în relația întreprindere — bază de aprovizionare

LA MENȚINEREA unui volum ridicat de stocuri au contribuit și unele neajunsuri din activitatea bazelor de aprovizionare tehnico-materială. Creată pentru a prelua de la importatori sau producători (interni) materiile prime și materialele cuprinse în nomenclatoarele aprobate, baza apare ca o verigă ce trebuie să joace un rol foarte important în procesul aprovizionării. În fapt, în activitatea bazelor de aprovizionare se manifestă neajunsuri cu consecințe asupra stabilirii necesarului strict de materii prime și materiale, redistribuirii celor peste necesar.

Unul din neajunsuri îl constituie faptul că necesarul de import departamental nu este cunoscut de baze decât parțial și cu întârziere, datorită netransmiterii de către beneficiari a fișelor tehnice. La aceasta se adaugă și faptul că cea mai mare parte a materialelor din import nu sosesc în depozitele proprii, ci direct la beneficiar. Baza este pusă astfel în situația de a primi în cont sume pentru materii prime și materiale pe care nu le are evidențiate, datorită atât efectuării recepției de către beneficiari, cât și transmiterii documentelor pentru decontare de către întreprinderile de comerț exterior, cu întârziere.

Datorită celor de mai sus, baza având indicator de plan „desfacere” cu func-

ție în multe situații facturează și materii prime și materiale ce nu mai sînt necesare pentru perioada solicitată inițial și astfel se creează stocuri disponibile la beneficiar. Beneficiarul, la scurt timp după plata lor, introduce cererea de a fi preluate ca stocuri disponibile de către bază.

Operațiunea de facturare, preluare și apoi refacturare creează un volum imens de muncă inutilă și de cele mai multe ori denaturează valoarea statistică a indicatorilor. Așa se și explică depășirea substanțială a indicatorilor la Baza de aprovizionare și desfacere a Centralei industriale din cadrul M.I.C.M.U.E., la Baza Centralei industriale de utilaj tehnic, chimic, petrolier și minier, ca și la Centrala de aprovizionare și livrare a produselor chimice din cadrul Ministerului Industriei Chimice.

În cazul când baza nu reușește să preia stocurile sau întreprinderea, încălcînd normele legale în vigoare cu privire la materialele dirijate, redistribuie aceste stocuri altor unități din economie, ele fiind consumate în mod nerațional, prin folosirea la unele produse ce se puteau realiza cu materii prime din țară.

Existența unor neajunsuri în domeniul aprovizionării sub aspectul punerii de acord a necesarului cu stocurile existente este determinată de faptul că nu se cunosc stocurile ce prisosesc decît după efectuarea inventarului anual, că cele disponibile se găsesc fie la baze fie la întreprinderile deținătoare și că fișele tehnice se întocmesc la o dată care nu permite punerea de acord.

Pentru înlăturarea în parte a neajunsurilor existente considerăm că ar fi necesar ca:

— indicatorul de plan „desfacere” să nu fie cu funcție la baze, urmînd ca apre-

Tabelul nr. 3

Structura imobilizărilor

Nr. ord.	Unitatea	Total imobilizări	Materii prime și materiale	Producție neterminată și semifabricate	Produse finite	Debituri	Valori	Alte
1. "Vulcan"	31.XII 1974	100	7,1	32,1	20,6	16,0	24,1	0,1
	31.III 1975	100	35,7	4,6	0,6	5,1	47,6	6,4
2. "23 August"	31.XII 1974	100	21,6	54,3	12,8	1,9	9,2	0,2
	31.III 1975	100	21,9	67,0	0,8	1,2	7,3	1,8
3. Întreprinderea de mașini grele	31.XII 1974	100	12,6	5,3	0	0,6	60,8	20,2
	31.III 1975	100	15,8	52,9	0	0,3	11,0	20,0
4. "Semănătoarea"	31.XII 1974	100	44,7	27,8	10,0	0,3	9,1	0,1
	31.III 1975	100	31,8	60,1	0	0,3	7,7	0,1
5. "Timpuri Noi"	31.XII 1974	100	32,2	58,1	0,1	1,0	1,6	0
	31.III 1975	100	50,4	47,2	0	0,3	2,1	0
6. Întreprinderea de pompe	31.XII 1974	100	3,3	10,8	10,6	10,9	46,1	20,1
	31.III 1975	100	0	91,0	0,6	0,4	3,9	4,1

cierea activității să fie făcută avându-se în vedere contractele încheiate;

— baza să nu factureze decât materiale care sînt necesare în perioada de plan, urmînd ca pentru decalări de termene sau renunțări să se aplice un sistem de penalizări. S-ar elimina astfel toată munca solicitată cu facturări, preluări, refecturări, analize ale întreprinderilor și organelor de control (procese-verbale, planuri de măsuri etc.) și s-ar cunoaște în mod centralizat stocurile aprovizionate din import peste necesar;

— pentru stocurile în custodia beneficiarului și necesare producției, pentru a se evita dubla evidență, indisciplina de plăți, neterminarea actelor de recepție etc., la marii consumatori să existe un compartiment al bazei care să evidențieze aceste stocuri (remițînd lunar balanța la bază), să avizeze asupra consumului odată cu prezentarea documentului de plată, să urmărească practicarea prețului legal etc. S-ar evita astfel și vînzarea unor materiale dirijate de către beneficiar către alte unități, s-ar evita confirmarea custodiilor care se face defectuos și cu mari întârzieri. De asemenea, s-ar elimina cheltuielile cu dubla evidență și corespondența între unități și bază; bazele ar fi în măsură să obțină date complete și certe asupra situației stocurilor din economie și import.

Bineînțeles că în condițiile propuse, bazelor ar urma să li se asigure fondurile necesare pentru acoperirea acestor stocuri (disponibile sau fără întrebuințare în perioada respectivă).

Condiții optime pentru respectarea contractelor

MĂSURILE adoptate privind organizarea relațiilor contractuale dintre furnizori și beneficiari au adus îmbunătățiri impor-

tante în sistemul de aprovizionare și de desfacere. Funcționarea în condiții optime a mecanismului de contractare impune în continuare asigurarea condițiilor necesare pentru respectarea riguroasă a termenelor stabilite, îndrumarea unităților în încheierea contractelor, rezolvarea divergențelor și neînțelegerilor în cadrul termenelor aprobate pentru încheierea contractelor. Or, cu toate că proporțiile de nominalizare a producției în trimestrul I a.c. au fost mai mari decît în trimestrul I 1974, reține atenția faptul că au existat întârzieri în specificația producției, determinate de nerezolvarea la timp a neînțelegerilor precontractuale, datorită neclarificării posibilităților, căilor și soluțiilor de utilizare rațională a resurselor materiale sau de folosire intensivă a capacităților de producție.

Printre principalele cauze ale formării de stocuri supranormative la produse finite sînt: **lipsa de ritmicitate a producției, defecțiunile de calitate la unele produse, nerespectarea termenelor de livrare prevăzute în contracte, etc.** Trebuie menționat că, uneori, deși cunosc faptul că la unele produse se depășesc stocurile normale, unele întreprinderi continuă totuși să le fabrice în aceleași condiții care le-au creat dificultăți la desfacere, neluînd măsuri de lichidare a cauzelor.

★

Pentru amplificarea rezultatelor deosebite pe care le obțin unitățile economice, prevenirea și lichidarea imobilizărilor trebuie să constituie obiective de prim ordin în preocupările organelor de conducere colectivă ale acestora. În același timp, trebuie sporită contribuția organelor financiar-bancare pentru disciplinarea întreprinderilor în realizarea sarcinilor de plan, respectarea obligațiilor contractuale și de plată în scopul întăririi ordinii și spiritului de răspundere în acest sector important al activității economice.

Maria IONIȚĂ

COMENTARIU LA UN GRAFIC

În industria de prelucrare a lemnului

Cu ce randamente sînt folosite mașinile și utilajele din dotare?

UNITĂȚILE DE PRODUCȚIE din industria prelucrării lemnului au fost înzestrate, an de an, cu mașini și utilaje moderne, de mare productivitate. De utilizarea deplină a acestei importante zestre tehnice depinde obținerea de producții sporite, în condițiile diminuării costurilor pe unitatea de produs. Realizările înregistrate pe această linie în 1974 cit și în perioada ce a trecut din acest an reflectă preocuparea întreprinderilor pentru ridicarea indicilor de utilizare a mașinilor și utilajelor, în scopul obținerii unei eficiențe economice cit mai înalte.

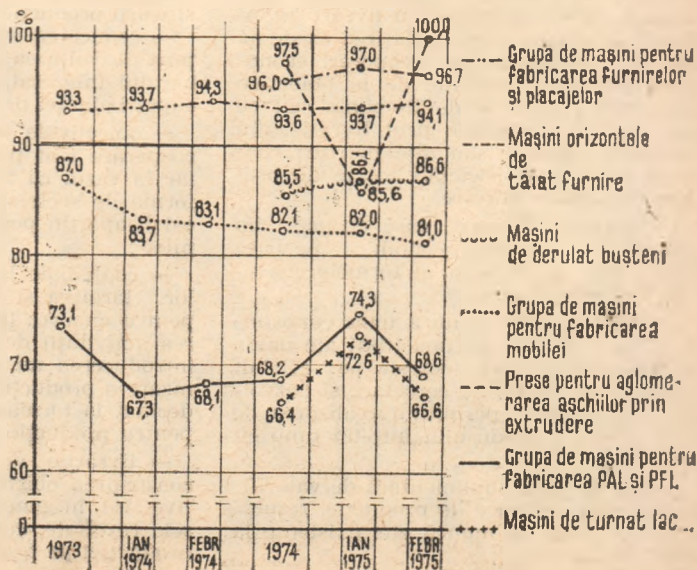
În lunile ianuarie—februarie 1975, ca urmare directă a îmbunătățirii indicilor de utilizare a mașinilor și utilajelor, planul de producție a fost depășit la pla-

caj cu 1,5 mii m³, la PAL cu 8,6 mii tone, PFL cu 3,5 mii tone, la mobilă (20 mil. lei) ș.a. Alături de asemenea situații pozitive sînt și altele care dovedesc că nu în toate cazurile problema creșterii indicilor de utilizare a capacităților de producție este rezolvată la nivelul cerințelor actuale. Așa este cazul mașinilor de turnat lac sau preselor pentru aglomerarea așchiilor prin extrudere care, prin indicii de utilizare atinși, ascund încă însemnate rezerve nefolosite. De altfel, cifrele medii, chiar cînd sînt satisfăcătoare pe total sau ca tendință — și cu atît mai mult cînd vădese o înrăutățire (cazul grupei de mașini pentru fabricarea mobilei) — prezintă totuși, în ultimă analiză, nefolosirea rațională a unor utilaje, rezerve de timp de lucru, insuficient valorificat. În luna februarie a.c., de pildă, timpul neutilizat datorită **reparațiilor accidentale** a fost de peste 2000 ore-mașini la grupa de utilaje pentru fabricarea furnirelor și placajelor și de peste 3300 ore-mașini la presele hidraulice. Un alt număr de ore de nefuncționare a utilajelor are drept cauză **neprogramarea schimburilor II și III** (la mașinile de turnat lac peste 12 mii ore-mașini, la presele hidraulice peste 10 mii ore-mașini, la mașinile de derulat peste 1000 ore-mașini ș.a.).

Diminuarea indicilor de utili-

zare la unele grupe de utilaje față de perioada corespunzătoare din 1974 se datorește deci unor cauze care, prin măsuri tehnico-organizatorice, puteau fi evitate în totalitate (neaprovizionare la timp cu materii prime, insuficiența forțelor de muncă pentru programarea schimburilor II și III, intreruperile accidentale etc.). O mai atentă urmărire de către

Centrala industrială a prelucrării lemnului a gradului de utilizare a utilajelor din dotarea întreprinderilor ar avea darul de a scoate la iveală și alte rezerve de capacități nefolosite și, în același timp, de a preconiza măsuri de viitor, care să faciliteze în fiecare întreprindere folosirea la un grad tot mai înalt a zestrei tehnice.

Cincinalul — înainte de termen!

DIN CRONICA ÎNTRECERII

PRODUSE PESTE PLAN.

● Fabrica de plăci aglomerate din lemn de la Fălcieni este cea de-a 19-a unitate industrială suceveană care anunță îndeplinirea înainte de termen a prevederilor actualului cincinal. Calculele estimative arată că, în avansul de timp câștigat, colectivul acestei unități va realiza o producție suplimentară în valoare de 208 milioane lei.

● Hotărâți să mențină titlul de colectiv fruntaș în întrecerea socialistă pe țară, dobîndit pentru realizările obținute în anul trecut, minierii de la Vulcan au scos la suprafață în fiecare zi de lucru din luna aceasta cite 180 tone de cărbune în plus față de sarcinile stabilite, îndeplinind astfel înaintea de termen angajamentele asumate în cinstea zilei de 1 Mai.

INTRĂRI ÎN FUNCȚIUNE

● La 12 aprilie a început să producă laminorul de profile mijlocii și ușoare, unul din marile obiective ale Combinatului metalurgic din Tirgoviște. Laminorul are o capacitate anuală de 250 000 tone laminate și produce profile din oțel carbon de calitate și aliat. Procesul de producție al laminorului este complet automatizat.

● La întreprinderea „Electromotor” din Timișoara a intrat în funcțiune o importantă capacitate de producție. Aici se vor produce motoare electrice cu puteri de 0,5—4 kW, destinate afi beneficiarilor interni, cit și partenerilor de peste hotare.

COMERT EXTERIOR

COOPERAREA ECONOMICĂ CU CELELALTE ȚĂRI ÎN CURS DE DEZVOLTARE

POLITICA României de sprijin și solidaritate cu popoarele care pășesc pe calea dezvoltării independente își găsește intruchiparea în forme și acțiuni variate de cooperare, începând cu activitatea reprezentanților țării noastre în cadrul O.N.U. și al organismelor acestuia și pînă la continua extindere și diversificare a relațiilor bilaterale.

Ea însăși țară în curs de dezvoltare, România înțelege preocupările țărilor care sînt confruntate cu probleme similare. Țara noastră a sprijinit și sprijină concret eforturile tinerelor state independente pentru depășirea stării de subdezvoltare și punerea în valoare a bogățiilor lor naționale, pentru lichidarea decalajului economic ce le desparte de statele avansate economic, a acționat și acționează consecvent pentru așezarea pe baze noi a relațiilor economice internaționale.

România apreciază — declara tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, la Consfătuirea din fe-

bruarie 1975 cu cadrele de răspundere din domeniul activității internaționale a partidului și statului nostru, comerțului exterior și cooperării economice — „colaborarea cu țările în curs de dezvoltare, de pe toate continentele, atît ca un factor activ în asigurarea progresului economic și social al fiecărei țări, cît și ca o expresie a dezvoltării solidarității în lupta împotriva politicii imperialiste, colonialiste și neocolonialiste, pentru lichidarea subdezvoltării și realizarea unor relații noi pe plan mondial, pentru afirmarea cu putere a noii ordini economice și politice internaționale.”

Autorul aduce în acest sens argumente certe ale activității practice de cooperare economică internațională a României cu țări în curs de dezvoltare din diferite zone ale globului, subliniind convergența de interese ale acestor state, posibilitățile și căile de diversificare a domeniilor cooperării economice internaționale a României cu aceste state.

PRINCIPIILE fundamentale care călăuzesc colaborarea economică a țării noastre cu celelalte țări în curs de dezvoltare ca și cu toate celelalte țări ale lumii sînt: respectul independenței și suveranității naționale, neamestecul în treburile interne, egalitatea în drepturi și avantajul reciproc.

Pe baza acestor principii, colaborarea economică a României cu celelalte țări în curs de dezvoltare a crescut și s-a diversificat an de an. În prezent, România are legături economice cu 90 de state în curs de dezvoltare, față de numai 30, în urmă cu șaisprezece ani. Schimburile comerciale cu țările în curs de dezvoltare au crescut, în perioada 1960—1974, de aproape 9 ori, dinamica lor fiind mai accelerată decît cea a comerțului exterior global. Ca urmare, a sporit și ponderea țărilor respective în totalul schimburilor comerciale ale României, la 13% în 1974, față de numai 4% în 1960, și se prognozează ca în următorii 2—3 ani să crească la 25%, iar în 1980 la cel puțin 30%.

În cadrul relațiilor economice internaționale ale României alături de formele clasice de schimburi comerciale, o amplă dezvoltare cunoaște cooperarea economică, industrială și tehnico-științifică. Cooperarea economică se realizează, în general, prin construirea, cu partenerii locali sau din alte țări, a unor obiective economice și capacități noi de producție în industrie, în care partea română deține după caz calitatea de: furnizor general, cofurnizor, subfurnizor sau participă cu livrări de instalații și utilaje, documentații și asistență tehnică. Formele acestei cooperări economice sînt foarte variate, de la obiective economice construite de România sau cu sprijinul său plătit prin livrări din produsele obținute sau alte mărfuri convertite și pînă la societăți mixte de producție și comercializare.

Avantajele reciproce care decurg din realizarea cooperării economice pe baza principiilor enunțate și în formele convenite, sînt următoarele:

— utilizarea în comun a unor cunoștințe tehnice, licențe, documentații ale unuia din parteneri, care scutește pe celălalt partener de lucrări de cercetare și dezvoltare costisitoare, permițînd realizarea de către acesta a produsului într-un timp cît mai scurt;

— posibilitatea suplimentară de valorificare a unor mijloace de producție, resurse naturale, forță de muncă etc. existente la unul din parteneri;

— utilizarea unor capacități de producție existente, dînd posibilitatea celui alt partener de a utiliza aceste capacități fără investiții suplimentare;

— concentrarea de mijloace financiare și materiale;

— creșterea posibilităților de comercializare a produsului atît pe piața internă a fiecărui partener, cît și la export;

— obținerea unei scăderi a costului produsului și ameliorarea calității, ceea ce îl face mai competitiv;

● **Aportul cooperării economice internaționale la industrializarea țărilor în curs de dezvoltare.**

● **Diversificarea continuă pe forme, domenii economice și zone geografice a activității de cooperare economică internațională a României.**

● **Colaborarea economică cu celelalte țări în curs de dezvoltare — expresie a unui nou tip de relații economice internaționale promovate de România.**

— o stabilitate a relațiilor comerciale favorabilă dezvoltării schimburilor și diversificării producției;

— reducerea importului unor produse prin dezvoltarea fabricației în țara partenerului interesat, cu efecte favorabile asupra balanței de plăți externe;

— obiectivele economice construite în cooperare sînt proprietatea beneficiarului, iar în cazul că acestea se realizează sub forma de societăți mixte, partenerului local îi aparțin peste 50% din totalul acțiunilor;

— contribuie la promovarea exporturilor, lărgirea și diversificarea producției pentru export; la promovarea și dezvoltarea activității de cercetare științifică; la introducerea metodelor moderne de organizare a producției și conducerii întreprinderilor, la formarea cadrelor de specialiști pentru producție și desfacere;

— livrările de utilaje pe credit pentru construirea obiectivelor economice respective sînt, în general, rambursate în produsele rezultate, ceea ce asigură desfacerea producției pe termen mai lung;

— natura și condițiile de restituire a creditului creează o cointeresare materială directă a ambelor părți în reducerea termenului de punere în funcțiune a noului obiectiv, în atingerea cît mai rapidă a parametrilor proiectați, în realizarea unor produse de calitate superioară, din care o parte revin creditorului.

Prin acțiunile de cooperare cu țările în curs de dezvoltare, România își creează surse stabile și pe termen lung de aprovizionare cu materii prime și noi debusee pentru plasarea de mașini, instalații, utilaje și lucrări ingineresti, iar țările în curs de dezvoltare își pot valorifica resursele de materii prime și de forță de muncă, pun bazele industrializării prin crearea unor noi ramuri industriale, își diversifică exportul, acoperă într-o mai mare măsură necesarul intern cu produse indigene, deștegînd astfel balanța de plăți de unele importuri etc.

Astfel, România a contribuit și contribuie la industrializarea țărilor în curs de dezvoltare prin transfer de tehnologii încorporate în construirea unor obiective economice din domeniile: minier, petrolier, construcții de mașini, chimie, industrializării lemnului, construcțiilor, industriei textile etc. La asemenea acțiuni întreprinsele românești partenerii asigură asistență tehnică în realizarea proiectelor și participă totodată cu instalații și echipamente, utilaje și materiale, documentații tehnice și, uneori, în anumite meserii mai noi, chiar și cu muncitori de înaltă calificare. Rambursarea contribuției părții române se face în produsele obținute sau alte mărfuri convenite.

Dintre acțiunile de acest gen, menționăm: construirea unei instalații de spălăre-uscare a concentratelor de fosfați și a unei rafinării cu o capacitate de 6 milioane tone/an în Siria; construirea unei fabrici de produse sodice, cu o producție anuală de 10 000 tone, a unei fabrici de acid sulfuric, a unei linii de asamblat tractoare românești și a unui complex de exploatare și îmbogățire a fosfaților în Republica Arabă Egipt; construirea unei filaturi de bumbac cu o capacitate de 25 000 fuse și a clădirii Parlamentului în Sudan; construirea unei fabrici de ciment, a unei turnătorii de plumb, a unei fabrici de sape cu role și a unei fabrici de mobilier pentru colectivități în Maroc; explorări și exploatare miniere și un baraj hidroenergetic în Algeria; realizarea modernului complex pentru extracția, prelucrarea și transportul minereurilor de fosfați în bazinul

Gafsa din Tunisia; construirea unor rezervoare de petrol și gaze în Republica Arabă Yemen; construirea unei fabrici de ciment în Irak; executarea unor lucrări de drumuri și canalizări în Kuwait; construirea unei conducte de petrol (43 km) în Iordania; construirea unei fabrici de ciment în Liban; construirea a 2.400 apartamente în Libia; construirea unei uzine de tractoare, a unor fabrici de pâine și altor obiective industriale în Iran; construirea unor obiective industriale în India; construirea complexului de industrializare a lemnului de la Betou din R.P. Congo; deschiderea unor zăcăminte de cupru în Chile etc.

O formă mai nouă a cooperării economice cu aceste țări o reprezintă societățile mixte de producție și comercializare. România practică această formă de colaborare și pe teritoriul propriu, întrucât pe această cale se poate realiza atragerea de mijloace financiare, tehnologii și utilaje de înaltă tehnicitate, asistență tehnică etc.

Pornind de la experiența pe care o are în această formă de cooperare, România a căutat să o extindă și la țările în curs de dezvoltare, în colaborare cu acestea constituind până în prezent un număr de 21 de societăți mixte de producție, prin care se asigură o valorificare superioară a resurselor țărilor participante și realizarea de unități economice în ramuri ale industriei miniere, industriei ușoare, construcțiilor de mașini, industriei lemnului, agriculturii etc. România urmează să-și asigure prin aceste acțiuni o parte din necesarul de materii prime și să valorifice la export instalații și utilaje, precum și proiecte, studii și alte servicii ingineresti.

Dintre societățile mixte create până în prezent, menționăm: SCAROMINES pentru prospectarea, explorarea și valorificarea rezervelor de minereuri, hidrocarburi și diamante (Republica Africa Centrală); B.R.P.M. pentru valorificarea minereurilor cuprifere de la Ouansimi și Talaat (Maroc); KMIL pentru explorarea, exploatarea și prepararea minereurilor de plumb de la Kinagoni (Kenya); MOCAMBO pentru explorarea și exploatarea de minereuri cuprifere (Zambia); GEOMET pentru explorarea, exploatarea și valorificarea unor zăcăminte de minereuri neferoase (Iran); CAROMBOIS și LOROMBOIS pentru exploatarea și industrializarea lemnului (Republica Africa Centrală); NIROWI și ȘEROMWOOD pentru exploatarea și industrializarea lemnului (Nigeria); SOMCAROM pentru cultivarea bumbacului și altor plante (Republica Africa Centrală); CEMENT de Sibline, pentru construirea și exploatarea unei fabrici de ciment (Libia); MAQUINAS HERRAMIENTAS ANDINAS pentru fabricarea de strunguri și mașini de găurit (Peru) etc.

De la începutul anului 1975 și până în prezent au fost constituite încă 5 societăți mixte de producție; 4 în Libia pentru îngrășarea ovinelor, producerea de semințe și material săditor, producerea de pui broiler și pentru lucrări de îmbunătățiri funciare și una în Ecuador, în domeniul industriei chimice.

În afara societăților mixte de producție, România a înființat cu parteneri din țări în curs de dezvoltare 5 societăți mixte de comercializare. Din acestea, 3 sînt în Liban, respectiv: „SOCOMEX“ pentru comercializarea produselor industriale, „PRODACO“ pentru comercializarea produselor agro-alimentare și „MEROL“ pentru comercializarea uleiurilor minerale și altor produse petroliere și petrochimice, una în Grecia „ELPEX“, pentru comercializarea produselor petroliere și una în Israel „DUNAREA“, pentru comercializarea bunurilor de consum.

Construirea de societăți mixte reprezintă o formă uzuală de participare la realizarea unui obiectiv de producție prin aport la capital sau, la nevoie, de credite. Creditele acordate de România sînt avantajoase și constau în special din echipamente, instalații, utilaje, proiecte, studii și asistență tehnică.

Cooperarea economică cu țările în curs de dezvoltare se materializează și în diverse forme de cooperare tehnico-științifică și asistență tehnică, cum sînt:

— Efectuarea de prospecțiuni și explorări pentru punerea în valoare a unor resurse naturale, cu plata prin livrări din materiile prime obținute sau prin alte mărfuri convenite. De exemplu, lucrările de prospecțiuni pentru zăcămintul cuprifera Cavallo și pentru zăcămintele de minereuri radioactive și wolfram din Algeria, lucrările geologice din Irak etc.

— Trimiterea pentru angajare temporară în țările în curs de dezvoltare a unor consilieri, experți, cercetători științifici, proiectanți, tehnicieni și alți specialiști care lucrează nemijlocit în institute și întreprinderi de specialitate, pe bază de contract;

— Elaborarea de studii și proiecte, precum și acordarea de asistență tehnică în domeniile industriilor chimice și petrochimice prin Centrul Comun ONUDI — România, a creat la București, la începutul anului 1972, pe baza acordului intervenit între ONUDI și guvernul României. Dintre studiile și proiectele elaborate până în prezent, menționăm: un studiu hidrologic pentru Algeria, un studiu meteorologic în Iran, proiectarea unei instalații de calcinare cocs-petrol în Argentina;

— Acordarea de burse țărilor în curs de dezvoltare, pentru formarea de specialiști în diferite domenii, în institutele de învățămînt superior din România.

Un aport important la realizarea acestor rezultate promițătoare în relațiile economice cu țările în curs de dezvoltare l-au adus acordurile și înțelegerile încheiate cu aceste țări. Din cele 60 de acorduri și înțelegeri de cooperare la nivel guvernamental, semnate de România cu diferite țări, peste jumătate sînt încheiate cu țările în curs de dezvoltare.

Realizarea acestor acorduri a condus la dezvoltarea și dinamizarea schimburilor economice cu țările respective, a sporit domeniile și gama acestor schimburi.

În majoritatea acordurilor încheiate s-a prevăzut constituirea de comisii mixte care au menirea de a stabili principalele domenii de cooperare, de a examina listele de

proiecte de cooperare pe care le propun părțile, de a crea condiții pentru executarea proiectelor respective și de a urmări punerea lor în aplicare.

Majoritatea acestor acorduri au fost semnate cu ocazia vizitelor efectuate, în perioada 1969—1974, de către președintele Nicolae Ceaușescu, în 26 de țări în curs de dezvoltare din Africa, Asia și America Latină. Aceste vizite au constituit momente de o deosebită importanță pentru dezvoltarea relațiilor României cu celelalte țări în curs de dezvoltare și au reprezentat un mijloc eficace pentru amplificarea conlucrării fructuoase între România și țările respective, o expresie elocventă a dorinței comune de a dezvolta colaborarea, de a înfățișa legăturile de prietenie și solidaritate dintre poporul român și popoarele țărilor în curs de dezvoltare.

În perspectiva anilor viitori se întrevăde o amplificare și diversificare continuă a cooperării economice dintre România și celelalte țări în curs de dezvoltare. La baza acestei perspective stau rezultatele bune înregistrate până în prezent, tipul nou de relații pe care România îl promovează în colaborarea cu aceste țări și dezvoltarea impetuoasă pe care economia românească o va înregistra în perioada 1976—1990.

Cooperarea economică și tehnică fiind o formă mai nouă și cu un grad de complexitate foarte ridicat, necesită și o serie de clarificări pe plan internațional. Din categoria dificultăților, pentru a căror rezolvare se impune o mai intensă activitate pe plan internațional, menționăm: diferențele de nomenclatură și caracteristici de calitate, diferențele de norme tehnice și unități de măsură, lipsa unei reglementări internaționale pentru transferul de know-how, neconvertibilitatea unor monede, condițiile de credit, lipsa unui ghid privind contractele de cooperare în producție etc.

Data fiind importanța crescîndă pe care o are cooperarea economică a țării noastre cu alte țări, la începutul acestui an a fost înființat Departamentul Cooperării Economice Internaționale, căruia îi revine sarcina de a îndruma, coordona și controla această activitate. Împreună cu ministerele și celelalte organe centrale, Departamentul Cooperării elaborează și duce la îndeplinire planurile anuale și cincinale de cooperare; întocmește programe pe zone și țări; negociază convenții și protocoale; asigură pregătirea și desfășurarea comisiilor mixte, constituirea, organizarea și funcționarea societăților mixte; exportul de uzine și fabrici prevăzute în acorduri guvernamentale etc.

Acest cadru organizatoric și elaborarea planurilor de cooperare vor conduce la promovarea unei activități de cooperare mai susținute, la o pregătire și selecționare mai judicioasă a acțiunilor, la înfăptuirea în condiții mai bune a politicii Partidului și Guvernului în domeniul cooperării economice internaționale.

Pentru a da noi impulsuri activității de cooperare cu țările în curs de dezvoltare se impune, după părerea noastră, creșterea inițiativiei în acest domeniu la nivel de întreprindere, centrală și minister. Prospectarea sistematică a posibilităților pe care le oferă diferite țări prin studierea atentă a planurilor economice pe care și le propun.

Ion NIȚĂ

CONDUCERE ORGANIZARE

PROGRAMUL fãuririi societãtii socialiste multilateral dezvoltate stipuleazã printre direcþiile în care va acþiona partidul în urmãtorii 20—25 de ani cã: „O preocupare de prim ordin o va constitui dezvoltarea și modernizarea industriei bunurilor de consum. Se va extinde producþia industriei ușoare și altor ramuri industriale nealimentare. Industria de textile, confecþii și încãlþãminte va trebui sã satisfacã în mod optim necesitãþile reale, raþionale de consum ale întregii populaþii. Va crește producþia de țesãturi din fire și fibre chimice, se va dezvolta producþia de piele sinte-

STRATEGIA PRODUSELOR NOI PRIN OPTICA CONSUMATORULUI.

ticã. O atenþie deosebitã va trebui acordatã calitatii producþiei bunurilor de consum, diversificãrii ei, corespunzãtor cerinþelor oamenilor muncii“.

Autorii, pornind de la importanþa pe care o capãtã în contextul dezvoltãrii dinamice a economiei noastre produsele noi, prezintã cu titlu de experienþã realizãrile obþinute în domeniul lansãrii produselor noi de Centrala Industriei Liniu în colaborare cu Catedra de Marketing-A.S.E., pe fondul unei cercetãri mai ample vizind piaþa acestei centrale.

— EXPERIENȚE ÎN ACTUALITATE —

LANSAREA pe piaþã a unui nou produs constituie o primã etapã a ciclului sãu de viaþã. Ea poate sã dureze mai mult sau mai puþin în funcþie de natura produsului, de gradul sãu de noutate, dar și de modul în care a fost cunoscutã și pregãtitã piaþa pentru a primi noutatea.

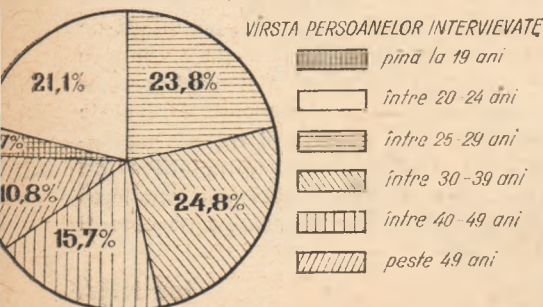
Denumitã uneori, nu fãrã temei, drept „nașterea” produsului, aducerea acestuia pentru prima datã în magazine este, în optica modernã a conducerii și desfășurãrii producþiei, un moment decisiv dintr-un șir de procese și acþiuni. Astfel, lansarea este precedatã de activitatea de proiectare și creaþie în care se materializeazã ideea noului produs. Printr-o succesiune de adaptãri și reproiectãri, se ajunge la un prototip care se considerã cã satisface cel mai bine nevoia existentã și cunoscutã sau nevoia latentã. Testind acest emblema al noului produs și adaptându-l mai departe, putem avea garanþia asigurãrii de bușeului sãu, suficient de larg și de intens.

În perioada lansãrii, vânzãrile sînt mici și cresc destul de lent dar „output-ul” sãu trebuie sã se concretizeze într-un ritm din ce în ce mai accelerat al vânzãrilor. Pentru a se atinge aceste obiective se impune ca, atît lansarea propriu-zisã, cît și acþiunile care o preced, sã fie pregãtite și realizate în optica satisfacerii cerinþelor consumatorului. Ceea ce înseamnã, printre altele, punerea în funcþiune a unui sistem de legãturi informaþionale între producãtor și piaþã. Fãrã o asemenea abordare a legãturii dintre procesul de producþie și desfacere, riscul unei decizii nefundamentate este considerabil amplificat.

Stabilirea unor astfel de legãturi, numai cu ocazia omologãrilor și contractãrilor, se dovedește insuficientã. Aceastã necesitate capãtã o dimensiune aparte la bunurile de consum, cum sînt în cazul pe care-l prezentãm mai jos, textilele, la care ritmul înnoirii este rapid, ca și modificarea gusturilor și preferinþelor consumatorilor. În

Fig. nr. 1

STRUCTURA EȘANȚIONULUI DUPĂ:

asemenea cazuri nu mai poate fi vorba de o adaptare „din mers” la cerinþe, ci, cercetãrile de piaþã, fluxul de informaþii de la și cãtre consumatori, trebuie sã fie **anterioare momentului lansãrii**.

Eficienþa situãrii pe aceastã poziþie a fost doveditã și în cazul elaborãrii unui studiu de marketing care a abordat problema lansãrii pe piaþã a unui nou produs — țesãturã pentru costume bãrbaþi (poliester texturat) — produs de Centrala Industriei Liniu. Cercetãrile de piaþã au condus la o serie de concluzii care vizeazã nemijlocit atît activitãþile legate de creaþie, cît și orientarea acþiunilor de promovare și desfacere.

Premisa de bazã a cercetãrii de piaþã a fost cã produsul se afla în faza premergãtoare lansãrii sale pe piaþã, adicã în așa-numita etapã-zero a ciclului de viaþã. De aici și orientarea studiului pe obiectivul: a) testãrii acceptabilitãþii produsului de cãtre consumatori și b) analizãrii informaþiilor obþinute pentru definirea elementelor de bazã ale strategiei de lansare.

Deciziile privind politica produsului urmau sã se ia prin corelarea imaginii asupra acestuia din punct de vedere al parametrelor tehnico-economice (în fapt, imaginea pe care și-au fãcut-o organele centralei, Consiliul tehnico-știinþific care l-a avizat) cu imaginea pe care și-au fãcut-o consumatorii prin confruntarea lor cu mostrele noului produs.

Testarea preferinþelor consumatorilor

CONCRET, culegerea informaþiilor brute s-a efectuat prin intermediul unui sondaj de piaþã, pe un eșanþion de 1200 de consumatori, pe baza unui chestionar completat de operatorii de interviu, în magazinele de prezentare și desfacere și în unitãþi reprezentative ale comerþului de stat, unde au fost expuse eșanþioane ale produsului (structura eșanþionului este prezentatã în fig. 1).

Principalii parametri investigaþii în cazul bunurilor de consum sînt calitatãile noului produs, preþul sãu și modalitãþile distribuþiei optime.

În cazul cercetãrii de faþã, aprecierea de ansamblu a **calitatii noului produs** — este conceptualizatã în mintea consumatorilor în primul rînd prin atributul de „frumuseþe”. Aproape jumãtate din cei ancheþați au considerat produsul ca fiind frumos (38,6% din eșanþion) și foarte frumos (5,1%).

Datele obþinute permit sã se tragã concluzia cã produsul se adreseazã tineretului în mod deosebit, fiind însã apreciat favorabil și de populaþia cuprinsã în grupele pînã la 40 de ani.

Unul dintre factorii determinanþi pen-

tru acceptarea de cãtre piaþã a noului produs îl constituie **preþul**.

Marea majoritate a consumatorilor — 70% — a considerat preþul pentru noul produs „corespunzãtor” dacã va fi situat la pragul de 180 lei ml. Dacã adãugãm la aceasta și pe cei 5,1% pentru care acest preþ este „mic” se poate conchide cã pentru trei sferturi din populaþia cercetãtã, preþul este unul dintre factorii care ar putea sã ducã la impulsivitatea acceptãrii produsului de cãtre piaþã. Ideea este întãritã și de reprezentarea graficã a greutãþii specifice a fiecãrei variante de apreciere (vezi figura nr. 2). S-a obþinut o curbã foarte apropiatã de repartiþia lui Gauss (curbã în formã de clopot). Aceasta înseamnã cã pe ansamblul lor, aprecierile sînt centrate — repartizate normal — în jurul nivelului considerat ca „preþ corespunzãtor”. Constatarea ne permite sã dãm un grad mai mare de încredere rezultateelor obþinute în urma sondãrii consumatorilor asupra acestui element esenþial al noului produs.

Alegerea judicioasã a **modalitãþilor de distribuire** a noilor produse este un alt element determinant pentru succesul lansãrii lor pe piaþã, mai ales atunci cînd este vorba de un produs care înainte de a intra în consumul final este supus unor operaþiuni de prelucrare. Pentru noua țesãturã destinatã costumelor bãrbaþești se impunea sã se ia o decizie fundamentatã în ce privește introducerea sa pe piaþã fie sub formã de metraj, fie sub formã de confecþii, fie prin ambele cãi în anumite proporþii.

Sondajul efectuat în rîndurile consumatorilor oferã o bazã pentru decizia respectivã, atît sub aspectul cantitativ, al proporþiilor, cît și sub aspectul calitativ, al motivaþiei pentru o formã sau alta de vînzare.

La întrebarea „cum ar dori sã se gãseascã în magazine aceste stoffe”, 60% dintre cei intervievați au considerat indicatã forma de metraj. Restul de 40% s-au pronunþat în favoarea confecþionãrii articolului înainte ca acesta sã fie pus în vînzare. Întrucît Centrala Industriei Liniu își îndreaptã aproape exclusiv producþia unor sortimente cãtre fabricile de confecþii, poate sã parã superfluã o analizã în vederea unei decizii juste în ce privește opþiunea pentru o formã anumitã de distribuþie.

În schimb deosebit de interesante sînt pentru producãtor motivele care fac ca populaþia sã caute noua țesãturã pentru costume bãrbaþești în magazinele de țesãturi, sub formã de metraj. Douã treimi dintre cei care au optat pentru aceastã variantã pornesc de la dorinþa lor de a-și „realiza costume moderne” (ca stoffã, cro-

ială, model), dorința întărită de faptul că „croiala costumelor din comerț nu este întotdeauna modernă” sau pur și simplu, pentru că nu îi satisfac costumele gata confecționate.

Credem că acesta este un argument suficient pentru a susține ideea că introducerea pe piață a noului produs trebuie să se caute a fi realizată sub formă de metraj. Se motivează, de asemenea, preferința pentru metraj prin faptul că industria confecțiilor nu va putea realiza în game foarte largi de mărime modelele (fantezi cu precădere) adecvate acestei țesături (apreciază 13% din esanșion).

Desigur, că după ce produsul va pătrunde pe piață, după ce își va dovedi calitățile pe care le are, o cale eficientă de extindere a pieței vor fi confecțiile.

Argumentele celor care caută noua țesătură sub formă confecționată se referă la :

1) 50% dintre acești consumatori consideră în mod just că materialul confecționat „costă mai puțin”, decât un costum de comandă.

2) Un alt argument este că procurarea unei confecții este mai practică, se poate face mai ușor, cu economie de timp, fapt important pentru 23% dintre consumatorii respectivi.

3) 27% consideră costumele din comerț mai adecvate pentru purtarea zilnică, pentru sezonul de vară, sint costume „clasice”, mai sobre etc.

Informarea consumatorilor și construcția pieței

UNA dintre problemele importante pe care le implică pregătirea pieței în vederea lansării unui nou produs, o constituie informarea consumatorilor cu privire la noua apariție. Pentru că fondurile cheltuite în vederea publicității să înregistreze un grad ridicat de eficiență economică și socială, studiul efectuat a avut în vedere și cunoașterea modalităților în care populația se informează cu privire la noile apariții din domeniul țesăturilor, cu privire la posibilitățile de satisfacere a diverselor sale nevoi vestimentare prin sortimentul oferit de rețeaua comercială etc.

Potrivit datelor oferite de eșanșionul cercelat, în cadrul populației, un prim aspect ce trebuie subliniat constă în faptul că **sistemul de informare a început să joace un rol important în realizarea actului de cumpărare**. Fenomenul este atestat de faptul că peste 30% din consumatorii potențiali ai unui produs se informează în mod obișnuit asupra noutăților ce le oferă magazinele de specialitate. La aceasta este de adăugat că aproape o treime (32,8%) din virtualii cumpărători nu efectuează actul cumpărării decât după o prealabilă documentare și minuțioasă informare cu privire la posibilitățile de realizare a cumpărăturii respective sub toate aspectele sale (țesături, desen, colorit, preț etc.).

Al doilea aspect se referă la faptul că ponderea celor care nu simt nevoia informației în realizarea actului de cumpărare este extrem de redusă — în eșanșion doar 9,9%.

Cele două aspecte relevă importanța publicității în cazul noilor produse. Un produs are puține șanse să fie cumpărat de către populație, dacă aceasta nu este informată în mod corespunzător asupra destinației sale, asupra noutății pe care o prezintă, avantajelor exprimate prin principalii parametri funcționali, prețul, locul unde poate fi cumpărat etc. Anchetă atestă astfel faptul că **programele de promovare**, ce urmează să însoțească produsul la lansarea sa pe piață, având un larg

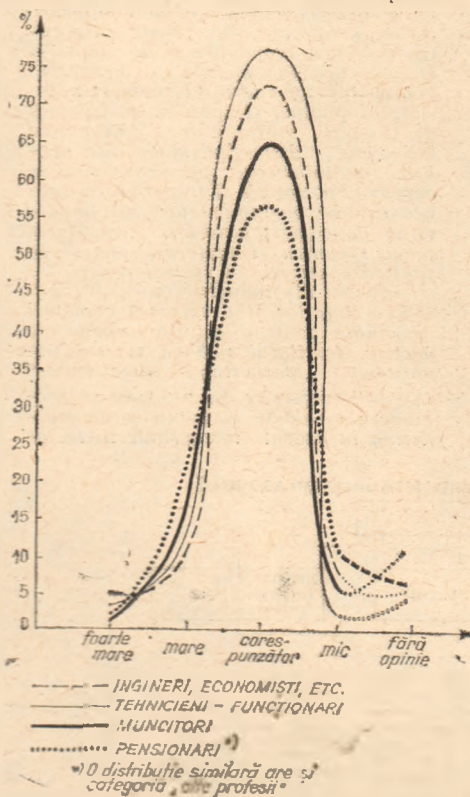
auditoriu în rindul populației, dacă sint bine concepute vor prezenta și un nivel ridicat de eficiență pentru fondurile cheltuite.

Concludent apare totodată modul în care trebuie să se transmită informațiile. Comunicația nu mai poate fi concepută, în prezent, decât în dublu sens, atât de la consumator la producător cit și de la producător la consumator.

Rezultatele sondajului dovedesc că necesitatea instituirii unui sistem permanent de informare reciprocă producător-consumator, de genul panelului, este resimțită

Fig. nr. 2

DISTRIBUȚIA APRECIERILOR ASUPRA PREȚULUI PE CATEGORII IMPORTANȚE DE OCUPAȚII

intens de însăși masa consumatorilor. La întrebarea „dacă, în unele magazine, s-ar înființa standuri speciale în care să se prezinte noutăți textile ați dori să deveniți un consultant permanent” 69,7% dintre cei anchetați s-au declarat de acord să viziteze săptămânal magazinele, pentru a-și consemna părerile, sugestiile și propunerile de îmbunătățire a caracteristicilor produselor expuse.

Vinzările de probă

SONDAJUL efectuat în rindurile populației a reliefat o serie de aspecte care se cer luate în considerare atât de către sectorul creație, cit și de cel de desfacere și a căror rezolvare, impune o strinsă colaborare între ele și cu sectorul de producție.

Cercetarea-diagnostic făcută prin intermediul pieței de probă reprezintă un element foarte util pentru elaborarea deciziilor cu privire la soarta produsului experimentat. Se poate spune că importanța lor este radicală în cazul produselor de extremă noutate ca cel prezentat.

Principalele elemente ce trebuie stabilite pentru vânzarea de probă, sint : a) perioada lansării; b) locul lansării; c) cantitatea de produs ce urmează a fi pusă experimental în vânzare; d) acțiunile de informare a populației; e) pregătirea personalului din magazinele de desfacere; f) urmărirea rezultatelor pieței de încercare Demarajul vânzării experimentale tre-

AROMAR — un catalizator în activitatea de marketing

ÎN CONTEXTUL preocupărilor de perfecționare a conducerii, organizării și planificării întregii activități economice din țara noastră, Asociația Română de Marketing (AROMAR) și-a concentrat eforturile în cei 4 ani de existență asupra introducerii în practica economică, în mentalitatea și stilul conducerii întreprinderilor a principiului potrivit căruia ciclul de producție începe cu studierea cerințelor interne și externe de mărfuri pentru orientarea investițiilor și structurarea corespunzătoare a nomenclaturii de producție, și se încheie numai în momentul în care produsele au fost valorificate pe piața internă sau externă.

Dacă primii doi ani de activitate a AROMAR au reprezentat o perioadă de sensibilizare și inițiere în problema de marketing, deci preponderent teoretică, ultimii ani au marcat o reorientare evidentă spre desfășurarea de acțiuni legate cit mai direct de nevoile practicii.

Astfel pot fi menționate organizarea de dezbateri, simpozioane, cursuri, uncori cu participare națională, pe teme ca : Prognoză tehnologică și marketing, Sistem informațional și marketing, Metode și tehnici de promovarea exporturilor, Estetică industrială și marketing, Marketingul și protecția creației tehnice originale românești, Comerțul și cooperarea în domeniul nuclear, Seminarul național de design etc., Consiliul asociației a inițiat elaborarea unor programe de marketing orientative pentru grupe de mărfuri ce prezintă un interes deosebit în exportul țării noastre cum ar fi : camioanele, autoturismele, navele, televizoarele, mobila, confecțiile, produse chimice, de mic tonaj etc.

Aceste programe au fost prezentate și dezbătute de colectivele de elaborare (formate din specialiști ai Institutului pentru studierea conjuncturii economice internaționale, Ministerul Comerțului Exterior, și Cooperării Economice Internaționale, Academia de studii economice, întreprinderi de comerț exterior) cu cadrele interesate din sfera producției, cercetării, proiectării, programele în formă definitivă fiind puse la dispoziția factorilor de decizie din domeniile respective, în vederea utilizării în activitatea lor curentă și de perspectivă.

Pe linia perfecționării pregătirii cadrelor trebuie menționată organizarea de AROMAR, cu sprijinul filialelor județene Brașov și Timișoara de cursuri intensive de marketing pentru lucrătorii din compartimentele de desfacere, export-import, conjunctură, din întreprinderi și centrale industriale, întreprinderi de comerț exterior, cursuri predate de cadre didactice și specialiști din țară și străinătate, la un înalt nivel științific.

Un eveniment marcant în activitatea asociației l-a constituit Congresul internațional de marketing organizat la București (24—26 iunie 1974) împreună cu Federația Internațională de Marketing (F.I.M.), la care au participat specialiști din 25 de țări și circa 400 de cercetători și specialiști, cadre didactice din țară. Ca o recunoaștere a activității susținute desfășurate de AROMAR, Adunarea generală a F.I.M. a ales pe președintele AROMAR în calitate de vicepreședinte al Federației.

De un larg interes se bucură în rindul specialiștilor „Buletinul de marketing” al Asociației, ca și lucrările elaborate de secții cum sint : „Metode de prognoză și analiză regională în marketing”, „Prognoză tehnologică și marketing”, „Estetică industrială și marketing” etc. În felul acesta asociația aduce o importantă contribuție la popularizarea experienței pozitive în domeniul marketingului, promovează folosirea în practica întreprinderilor noastre a metodelor și tehnicilor de marketing.

Adunarea generală a Asociației ce va avea loc vineri 25 aprilie a.c. va prilejui adoptarea a noi măsuri privind creșterea contribuției sale la perfecționarea conducerii și organizării producției și desfacerii mărfurilor.

Cercetarea pieței in orientarea producției

CERCETAREA pieței a căpătat în R.P. Ungară un rol important în sistemul de planificare națională oferind un tablou realist asupra ofertei și cererii, în armonizarea lor, în corelarea pe verticală și orizontală a producției. Cercetările de marketing permit să se elaboreze previziuni asupra structurii cererii bazate pe puterea efectivă de cumpărare în anii următori, și pe baze acestora să se prognozeze oportunitățile de desfacere. În acest fel se creează o sursă esențială de informații pentru planurile de dezvoltare ale economiei naționale ca întreg, ca și pentru ramurile sale. Această interconexiune dintre planificare și cercetarea pieței explică de ce în economiile planificate cercetarea pieței și-a dezvoltat în special funcțiile macroeconomice, spre deosebire de țările cu economie de piață unde în anii '50 cercetarea pieței a devenit un mijloc pentru conducerea întreprinderii, deci la nivel microeconomic.

Creșterea autonomiei unităților socialiste în cadrul conducerii planificate a economiei, a determinat și necesitatea ca acestea să înceapă să-și formuleze cerințe de organizare și utilizare a cercetării pieței. Acesta este motivul pentru care în prezent atît la ni-

vel macroeconomic, cit și la nivel de unitate economică capătă o deosebită însemnătate cercetarea pieței.

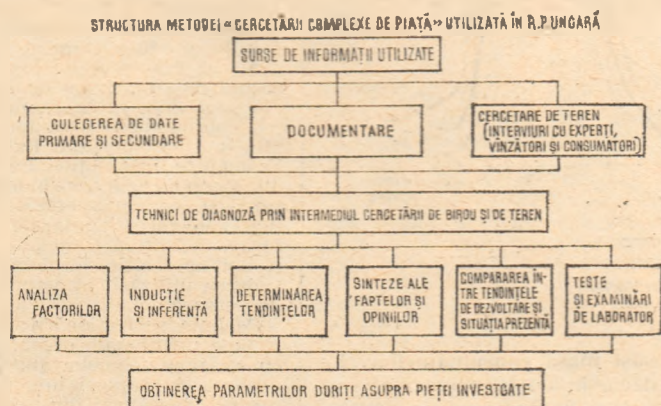
La începutul decadei '70 cînd o mare parte a întreprinderilor producătoare au realizat nevoia unei modificări în orientare, s-a înregistrat un impuls în dezvoltarea rețelei de cercetări ale pieței. Este un fapt recunoscut pe plan internațional că instituțiile specializate în cercetarea pieței joacă un important rol în răspîndirea și creșterea eficienței cercetării pieței la nivel de întreprindere. În vederea rezolvării acestei cereri în creștere au apărut în Ungaria noi Institute de cercetarea pieței, pe lîngă cel existent din 1959, specializat pe cercetări pentru comerț interior. Astfel, a fost înființat, „Institutul pentru cercetări economice și de piață” — ce se ocupă în special de marketing pentru întreprinderile de comerț exterior. El publică împreună cu Camera de Comerț ziarul zilnic „Economia Mondială”, dispunînd și de alte mijloace de informare, prin care ține la curent exportatorii și importatorii asupra tuturor evenimentelor mai importante de comerț exterior. „Institutul ungar pentru cercetarea pieței ce prestează servicii în special pentru întreprinderi din industrie, agricultură și comerț interior și desfășoară cercetări de opinie pentru diferite organe de decizie. Institutul publică revista trimestrială „Marketing— Piackutatás” (Studiul pieței) ce își propune să promoveze metodele și tehnicile de marketing în cadrul întreprinderii. La a-

cesta se adaugă cercetările de marketing realizate de laboratoarele Universității de Științe Economice din Budapesta, cercetările centrelor de informare și studiul pieței ale ministerelor. Întreprinderile pot solicita de asemenea informații de marketing oficiului Tehnoinform, organizat de Biblioteca Națională Tehnică, Institutului de cercetări economice, Institutului Oficiului Central de statistică, Centrelor de date ale Oficiului Național de planificare și Comisiei naționale pentru dezvoltare tehnică.

Activitatea din ultimii ani a acestor instituții s-a concretizat în sute de proiecte de cercetare a pieței. Activitatea de cercetare a pieței dispune în Ungaria de o mare varietate de mijloace tehnice moderne: de la calculatoare, aparataj de testare și experiențe de laborator și pînă la paneele de sondaj. Capătă teren forme mai complexe de studiere a pieței, de genul metodei, prezentate în schema alăturată. Un accent special se pune pe crearea aparatului de desfășurare a unor sondaje de opinie, anchete prin interviu și chestionar reprezentative. Pe lîngă rețelele de interviu de extindere națională, metoda adresării directe prin poștă a dat, de asemenea rezultate bune.

Prezentăm succint mecanismul de cercetare a opiniei de care dispune Institutul ungar pentru cercetarea pieței. Acesta a organizat 8 paneele de cîte 2 500—3 000 de familii, care sînt fiecare chestionate de circa 6 ori pe an asupra unor probleme diferite de fiecare dată. Utilizarea concomitentă a mai multor paneele permite: a) Intervievarea paralelă — ce conferă o mai mare certitudine valorii parametrilor obținuți din analiza datelor; b) Creșterea reprezentativității unui segment de consumatori, insuficient cuprins de un singur panel. (În special în cercetarea pieței pentru bunuri ce se adresează unor segmente specifice); c) Studiul îndelungat a unor grupuri relativ constante de consumatori permite identificarea unor modele de consum, a unor atitudini și preferințe de cumpărare. Selecția membrilor paneelelor este mecanică. Coeficientul de răspunsuri foarte ridicat: 82—85%. Corectitudinea răspunsurilor este verificată prin anchete reduse prin interviu.

I. G.

buie precedat în mod absolut obligatoriu de cunoașterea rezultatelor testării tehnice a produsului în procesul de confecționare și portabilitate. Această acțiune a fost inițiată și realizată de către Centrul de cercetări al Centralei industriei confecțiilor, rezultatele obținute permițînd trecerea la etapa următoare.

Subliniem necesitatea ca acțiunea vînzării experimentale ale produsului nou să aibă loc în condiții normale ale desfacerii în competitivitate cu celelalte produse similare existente în rețeaua comercială.

Ajustarea programului de lansare și masuri de realizare

PE BAZA rezultatelor obținute din cercetările efectuate pe piața de încercare trebuie revizuit planul acțiunilor de marketing pentru lansarea comercială a noului produs. Concomitent se va revizui cu atenție prototipul produsului fixîndu-se definitiv calitățile lui și se va organiza programul complex al publicității și promovării.

Asigurarea succesului lansării noului produs depinde de coordonarea activităților de creație, producție și desfacere desfășurate la nivelul centralei și al întreprinderii producătoare. Dat fiind că lansarea se execută în, și, în bună măsură, de către rețeaua comercială, trebuie să se instituie un sistem de colaborare: centrală-comerț, care să urmărească realizarea unui obiectiv particular: introducerea pe piață, în condiții de eficiență a noului produs.

Acest sistem de raporturi între centrală și comerțul cu ridicata și cu amănuntul trebuie să funcționeze în momentul lansării în sensul pregătirii rețelei pentru primirea noului produs. El va trebui însă să se mențină și după acest moment, centrala și întreprinderea producătoare urmărind modul cum se comportă în vînzare și în consum noul produs.

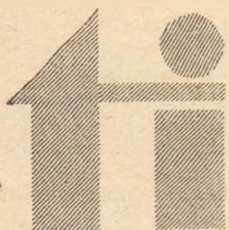
În decursul perioadei de lansare se va urmări ca programele de producție calendaristice să asigure: cantitățile necesare campaniei de introducere — în ir-o rețea comercială destul de dispersată — cantitățile necesare re aprovizionării ritmice a acesteia, pentru formarea stocurilor în comerțul cu ridicata. O atenție specială

se impune să fie acordată controlului calității produsului vechindu-se ca produsele livrate să aibă în permanență aceeași calitate.

În încheiere, subliniem necesitatea acceptării ideii devenită practică în multe țări ale lumii — că asimilarea unui nou produs presupune alături de cheltuielile determinate de cercetare și proiectare și o serie de **cheltuieli pentru introducerea lui pe piață și pentru menținerea competitivității după ce au fost cîștigați consumatorii.**

În faza lansării, cheltuielile se referă îndeosebi la pregătirea pieței și a consumatorilor în vederea preluării noului produs. O parte a acestor cheltuieli se va recupera chiar prin vînzările experimentale, iar restul în continuare prin creșterea volumului vînzărilor. Eficiența acestor cheltuieli se va regăsi totodată în evitarea unor pierderi și cheltuieli neeconomice, prilejuite de apariția unor stocuri nevendabile, a unei producții care nu are asigurată desfacerea.

dr. D. PATRICHE
drd. Gh. DUMITRU

TEORII IDEI

IN CONCEPȚIA partidului nostru, asigurarea unei conduceri științifice a întregii societăți și a fiecărui sector de activitate reprezintă o cerință obiectivă a dezvoltării sociale, o condiție a făuririi cu deplin succes a societății socialiste multilateral dezvoltată și înaintare a României spre comunism. Aceasta presupune „cunoașterea temeinică a legităților sociale universal valabile, a legilor economice și sociale proprii socialismului, precum și aplicarea lor justă la condițiile concrete ale țării noastre în concordanță cu Programul partidului” *).

Dezvoltarea puternică a forțelor,

CU PRIVIRE LA OBIECTUL ȘTIINȚEI CONDUCERII UNITĂȚILOR ECONOMICE SOCIALISTE

a relațiilor de producție și sociale va necesita noi măsuri de perfecționare a mecanismului de organizare și conducere în toate domeniile vieții economico-sociale.

În sectorul economic, aceste măsuri vor asigura: extinderea autonomiei întreprinderilor și centralelor industriale, creșterea aportului lor la fundamentarea sarcinilor de plan; întărirea rolului centralelor ca unități economice de producție, perfecționarea organizării și funcționării organelor colective de conducere, introducerea pe scară largă a metodelor moderne de calcul, analiză și decizie în întreaga activitate economică.

În lumina acestor perspective de

dezvoltare, definirea corectă a obiectului științei conducerii unităților economice socialiste prezintă o importanță teoretică cît și practic-aplicativă.

Caracterul și natura activității de conducere a întreprinderii, conținutul și funcțiile ei depind de un mare număr de factori obiectivi și subiectivi, tehnici și economici, științifici și social-politici. Elaborarea științei conducerii unităților economice și definirea, pe această bază, a formelor și metodelor optime de conducere, necesită considerarea judicioasă a acestor factori, interpretarea lor de pe pozițiile învățaturii marxist-leniniste.

Caracterul și natura conducerii producției

PRIMA EXPLICATIE științifică asupra conținutului, naturii și rolului activității de conducere a producției în diferite orînduiri sociale aparține lui K. Marx. Cu mai bine de un secol în urmă el arăta că, din momentul în care munca oamenilor capătă un caracter nemijlocit social, activitatea de conducere devine o funcție obiectiv necesară, care are rolul „să asigure armonizarea activităților individuale și să îndeplinească funcțiile generale care rezultă din mișcarea întregului organism productiv” *).

Privită sub acest aspect, conducerea ne apare sub fațeta ei comună oricărei orînduiri sociale în care munca are un caracter social. Fiind o condiție obligatorie a oricărui proces social de muncă, un element component al acestuia, conducerea devine un factor de producție, un mijloc de sporire a eficienței muncii oamenilor. Este de la sine înțeles că acest factor își sporește influența sa pozitivă în măsura în care formele și metodele de conducere au o fundamentare științifică, respectă cerințele acțiunii eficiente.

Cu totul altfel ne apare conducerea atunci cînd privim fațeta ei social-politică, determinată de trăsăturile și legitățile orînduirii sociale în care se exercită, de particularitățile relațiilor de producție dominante. Influența orînduirii sociale asupra conducerii este puternică și de necontestat. Așa cum se cunoaște, în orînduirile împărțite în clase sociale opuse, conducerea producției îndeplinește pe lângă funcția ei comună, izvorită din caracterul social al muncii, și o funcție de exploatare a maselor, de asigurare și întărire a dominației claselor stăpînitoare asupra celor asuprite și exploatare. Referindu-se la conducerea capitalistă, Marx arăta că, datorită faptului că procesul dirijat este în același timp un proces de muncă și un proces de valorificare a capitalului, conducerea îndeplinește și o funcție specifică „de exploatare a unui proces social de muncă și, ca atare, este condiționată de antagonismul inevitabil dintre exploatare și materialul exploatării sale” *).

Unii teoreticieni consideră că din momentul în care conducerea întreprinderilor nu mai este exercitată în mod nemijlocit de către patron, ci de către diferiți manageri salariați, natura și conținutul acestei activități s-ar schimba, iar raporturile dintre ei ar trebui concepute pe alte baze. „Cum principalii parteneri în producție, scria O. Sheldon, devin tot mai puțin legați de amestecul capitalului în conducerea industriei, nevoia unui mobil și a unui ideal care să interpreteze în mod corespunzător scopul

fundamental pentru care există industrie, devine o necesitate comună”. Acest scop n-ar mai fi după el profitul, „care devine tot mai îndepărtat și mai desuet”, ci „serviciile oferite întregii comunități” *). Dar, așa cum arăta încă Marx, faptul că activitatea de conducere este sau nu exercitată mijlocit sau nemijlocit de către capitalist, nu schimbă cu nimic lucrurile, nu afectează esența raporturilor de clasă dintre proprietarii mijloacelor de producție și salariații acestora. Sistemul de organizare al conducerii marilor firme capitaliste confirmă acest lucru. Așa cum se cunoaște, în cadrul acestui sistem, directorilor le revin deciziile cu caracter executiv, cele de politică și strategie fiind apanajul exclusiv al consiliilor de administrație și adunării acționarilor, în care cuvîntul hotărîtor îl au deținătorii capitalului.

Managerii nu pot înlocui dreptul de suveranitate al acționarilor, afirmă de bună dreptate G. Lasserre, deoarece ei sînt „înuți în „laț” de capital. În cazul cînd managerii ar merge prea departe, bunăoară, ar avantaja prea mult pe muncitori, atunci „capitalul se trezește și ei sînt trași brusc de laț...” *).

Înfăptuirea revoluției socialiste, cucerirea puterii economice și politice de către clasa muncitoare, creează premisele unor schimbări profunde în raporturile sociale, în organizarea și conducerea societății. În aceste condiții, conducerea își pierde funcția sa de instrument de exploatare, devenind o relație calitativ nouă, bazată pe principiile egalității și echității socialiste. În condițiile noii orînduiri apare posibilitatea folosirii conștiente a legilor obiective ale dezvoltării sociale în interesul întregii societăți, dirijării unitare a tuturor sectoarelor de activitate spre scopul strategic fundamental — construirea societății comuniste. „Partidul — se arată în Program — pornește de la faptul că în orînduirea socialistă oamenii nu mai sînt obiectul acțiunii orbe a legităților sociale obiective: ei sînt chemați să folosească în mod conștient aceste legități, să acționeze în concordanță cu ele, să le dirijeze în scopul dezvoltării societății omenesci, corespunzător concepției noi, materialist-dialectice despre lume și viață” *).

Punînd la baza întregii sale activități studiarea și cunoașterea acțiunii legilor obiective ale dezvoltării sociale, a realităților din țara noastră, precum și a fenomenelor și proceselor caracteristice epocii noastre, Partidul Comunist Român pornește de la necesitatea conducerii unitare a tuturor sectoarelor de activitate, a canalizării tuturor eforturilor spre atingerea obiectivelor fundamentale ale perioadei pe care o străbatem.

În condițiile socialismului activitatea de conducere a produc-

ției, ca și a întregii vieți sociale, își schimbă în mod radical conținutul și funcțiile; apar forme specifice de organizare și conducere a vieții sociale; raporturile care se creează între oameni în procesul conducerii sunt întemeiate pe norme și principii calitativ deosebite. Sublinierea acestor deosebiri nu înseamnă, desigur, negarea existenței acelor legități care acționează în toate orânduirile sociale și care exprimă unele trăsături comune ale organizării și conducerii vieții sociale. Dar, așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, „chiar și aceste legități capătă forme și modalități deosebite de manifestare în raport cu dezvoltarea forțelor și relațiilor de producție, a științei și culturii, cu progresul societății” (**).

În lumina celor spuse mai sus, apare necesară sublinierea următoarelor idei: raporturile de conducere poartă în mod inevitabil amprenta relațiilor de producție și sociale din fiecare orînduire, fiind o formă de manifestare a acestora; formele și metodele de conducere utilizate într-o țară sau alta reflectă condițiile economice și sociale specifice. Ca atare, considerăm că nu poate fi concepută o disciplină a conducerii unităților economice valabilă deopotrivă pentru capitalism și socialism, fără să negăm, prin aceasta, existența unor elemente comune în domeniul metodelor și tehnicilor de analiză și calcul.

Conducerea unităților economice socialiste ca știință

SUB IMPULSUL prefacerilor înnoitoare care au avut loc în domeniul perfecționării planificării, organizării și conducerii economice și celorlalte domenii ale vieții sociale, în ultimii ani activitatea întreprinderilor și centralelor industriale a început să facă tot mai mult obiectul unor investigații științifice. Printre rezultatele obținute se înscriu: cercetări empirice privind organizarea și funcționarea diferitelor organe de conducere din unitățile economice; proiecte privind introducerea sistemelor informatice pentru conducere în câteva întreprinderi constructoare de mașini; încercări de modelare a sistemelor de legături dintre diferitele verigi organizatorice ale industriei pe domenii de activitate; operaționalizarea unor elemente și procedee de teoria deciziei, cercetarea operațională, teoria grafelor ș.a.

În mod evident, elementele menționate constituie progrese ale cercetării unităților noastre economice, ale investigațiilor lor cu mijloace științifice. Cu toate acestea, ele n-au fost încă generalizate teoretic, nu formează un sistem de cunoștințe încheiat și coerent, pe baza unei metodologii adecvate. Se poate chiar afirma că între teoria și practica conducerii s-a creat un anumit decalaj în favoarea celei de-a doua, practica socială avînd deja un substanțial avans față de nivelul cercetărilor din acest domeniu. Una din principalele cauze care explică progresul relativ modest al teoriei conducerii unităților economice rezidă în faptul că o serie de ipoteze de la care s-a pornit în elaborarea ei s-au dovedit a fi inadecvate realităților noastre social-politice, fie perimate în raport cu fenomenele și procesele generate de revoluția tehnico-științifică contemporană. Una din aceste ipoteze privește însăși definirea întreprinderii ca obiect al conducerii, considerarea ei ca simplă concentrare de mijloace tehnico-materiale, umane și financiare sau ca sumă de funcțiuni tehnico-economice. Tratarea unilaterală a întreprinderii, în afara contextului economic, social și politic în care acționează, estompează deosebiriile dintre unitățile economice capitaliste și socialiste. În acest fel, se ajunge inevitabil la părerea că știința conducerii întreprinderii ar avea doar un caracter tehnico-economic, o problematică axată exclusiv pe tehnici și metode.

Teza cu privire la valabilitatea universală a științei conducerii întreprinderilor a fost acreditată în literatura de specialitate prin intermediul termenului de „management”. După cum se știe, managementul ocupă actualmente locul principal în teoria și practica conducerii din țările occidentale. Rezultat al evoluției formelor și metodelor de conducere în S.U.A. timp de mai bine de jumătate de secol, unele elemente ale acestuia au început să fie aplicate, după cel de-al doilea război mondial, și în țările Europei Occidentale. După cum ne mărturiseste Oct. Gelinier⁵⁾, după perioada 1955—1960 optimismul francezilor și italienilor s-a redus foarte mult în ceea ce privește aplicarea managementului, deoarece s-a văzut clar că nu era vorba doar de câteva modalități de acțiune, care să stimuleze productivitatea și creativitatea, ci de un sistem global în structuri, concepte și valori. Concluzia la care ajunge autorul citat este aceea că managementul este greu de aplicat în Franța, unde domină structurile tradiționale, alt climat sociologic, de muncă ș.a. Este interesant de semnalat că la aceeași concluzie s-a ajuns și în Japonia, unde se constată o revenire la diferite forme și metode de conducere bazate pe elemente specifice mediului local⁶⁾. O primă concluzie pe care putem s-o tragem din aceste experiențe este aceea că managementul nu reprezintă o simplă colecție de reguli și principii aplicabile peste tot, ci un sistem de organizare care reflectă condițiile specifice într-o anumită țară capitalistă.

După cum se cunoaște, nu există o definiție unanim acceptată a noțiunii de management; majoritatea specialiștilor însă

sînt de acord că, principalele sale trăsături caracteristice constau în următoarele:

- constituie un sistem de organizare care urmărește maximizarea eficienței printr-o atitudine de adaptare, de reacție rapidă și de raționalitate;

- obiectivele principale urmărite sînt profitul și expansiunea („good management for profit and growth”);

- întreprinderea se află plasată într-un mediu concurențial, de piață;

- raporturile dintre salariați se bazează pe concurență, unii față de alții și toți față de piața muncii;

- relațiile dintre șefi și subordonați sînt așezate pe o puternică dependență personală, insecuritate și tensiune;

- motivarea salariaților se bazează pe perspectiva carierei, a avansării lor în diferite posturi de conducere.

Din simpla enumerare a trăsăturilor sale principale rezultă că, în calitatea sa de sistem de conducere, managementul conține și o serie de elemente străine naturii relațiilor de producție socialiste, concepțiilor filozofice, politice și juridice pe care acestea se întemeiază.

După părerea noastră, adevărata problemă care se pune nu constă în preluarea sau non-preluarea termenului de management, ci dacă odată cu termenul considerăm sau nu că ar trebui preluat și conținutul acestuia ca sistem de conducere. De altfel, tendința de a considera managementul ca știință a conducerii valabilă pentru toate țările dezvoltate, indiferent de caracterul orînduirii sociale, este tot mai des întâlnită.

La Congresul al XV-lea al Consiliului internațional pentru organizarea științifică (Tokio), unul dintre specialiștii recunoscuți în management, spunea: „Există instrumente și metode de conducere. Există concepte și principii de conducere. Și ar putea chiar să existe o «materie» universal valabilă a conducerii. Desigur că există în toată lumea o funcție generică pe care o denumim «conducere» și care servește același scop în toate societățile dezvoltate”⁷⁾. O idee asemănătoare întîlnim și în literatura noastră de specialitate: „Foarte mulți specialiști din lume în problemele conducerii relevă existența unor principii universale ale conducerii care se regăsesc în toate întreprinderile și în toate țările, constînd dintr-un sistem de valori la toți conducătorii; este vorba de sarcini specializate, care cer eforturi intelectuale și uneori fizice conducătorilor pentru: a) a prevedea, a organiza, a coordona și a controla”⁸⁾, fără ca autorul să facă o aplicație la relațiile de producție socialiste din țara noastră. Desigur, procesul conducerii este constituit dintr-un număr de elemente sau funcții a căror îndeplinire echivalează cu exercitarea sarcinilor specifice ale conducătorului. Chiar dacă lista acestor funcții ar fi identică pentru toate țările și pentru toate nivelele de organizare, nu trebuie scăpat din vedere că acesta reprezintă aspectul formal al problemei conținutului acestor funcții, ordinea de prioritate, metodele de îndeplinire a lor, dar mai ales că „sistemul de valori” în care acționează cei care le îndeplinesc sînt deosebite de la țară la țară, în funcție de condițiile economice și sociale specifice și total diferite, de la o orînduire socială la alta.

O altă ipoteză greșită, strîns legată de prima, în teoria și practica conducerii întreprinderilor este aceea că metodele moderne de conducere pot fi aplicate fără nici o ajustare sau adaptare în orice unitate dotată cu tehnologie avansată, că este suficient să dispui de tehnica implementării acestor metode la „origine” pentru a obține aceleași rezultate.

Aplicarea experimentală a lor în diferite unități economice din țara noastră nu s-a soldat însă cu rezultate concludente, multe dintre ele înscriindu-se doar ca simple încercări. Astăzi este foarte greu „de văzut” vreuna din aceste metode în acțiune. De ce oare? Nu dispunem de întreprinderi înzestrate corespunzător din punct de vedere tehnic? Sau poate, cadrele de conducere din întreprinderile noastre nu sînt receptive la nou?

Pentru a răspunde la aceste întrebări să privim mai îndeaproape experimentul de la întreprinderea „Policolor” din Capitală pentru introducerea conducerii prin obiective, întreprindere care dispune atât de o tehnologie modernă, cit și de cadre pe deplin receptive la perfecționarea metodelor de conducere. Astfel, după o pregătire minuțioasă, cu sprijinul unor consultanți de specialitate, metoda introdusă la una din secțiile principale a fost abandonată în scurt timp. După părerea noastră, principala cauză a fost de natură metodologică, în sensul că metoda n-a fost adaptată conceptual și operațional la sistemul de conducere pe bază de plan și, mai ales, la natura și caracterul relațiilor sociale calitativ diferite în unitățile socialiste față de cele capitaliste. În locul unei sincronizări a obiectivelor stabilite cu angajamentele individuale și colective de depășire a indicatorilor de plan, s-a mers pe un traseu paralel și independent. La baza acestei orientări stă părerea, avansată uneori în manuale și cursuri de specialitate, că între obiective și indicatorii de plan ar exista deosebiri „de esență”, „principiale”. Or, în acest fel, problema este greșit pusă. Între obiectivele planului de stat și indicatorii acestuia nu există deosebiri calitative, deci princi-

piale, primele fiind concretizate prin cifrele de plan. Deosebiri de esență există într-adevăr între obiectivele stabilite în condițiile întreprinderii capitaliste și angajamentele luate la noi în cadrul întrecerii socialiste. Deși ambele se exprimă prin auto-obligația obținerii unor realizări superioare normelor sau standardelor obligatorii, motivațiile și sistemele de valori sociale diferă calitativ.

În condițiile întreprinderii socialiste, aplicarea metodei trebuie deci judecată în alți termeni și pe alte baze principiale. Fără o sincronizare a cerințelor ei cu sistemul conducerii pe baza planului de stat și cu atitudinea nouă față de muncă a producătorilor, care sînt concomitent și proprietari asupra mijloacelor de producție, metoda conducerii prin obiective și alte metode moderne de conducere importate din alte părți, care nu se integrează în sistemul relațiilor de producție socialiste, nu au șanse de reușită.

După depășirea unei anumite perioade în care experiența țărilor puternic dezvoltate industrial a fost ignorată aproape în întregime, de cîțva timp se pare că unii specialiști sînt tentați să alunece în cealaltă extremă, a preluării integrale, necritice a unor sisteme și metode de organizare și conducere, care reflectă alte realități social-economice, alte relații de producție și alte concepții politico-ideologice.

A treia ipoteză discutabilă se referă la includerea în obiectul științei conducerii întreprinderii a tuturor domeniilor de preocupări actuale din cadrul unităților noastre economice, respectiv: perfecționarea conducerii producției și a muncii.

Desigur, problemele legate de organizarea producției și a muncii au o însemnătate deosebită pentru ridicarea eficienței economice a activității întreprinderilor noastre în actualul stadiu de dezvoltare a lor și în perspectivă. Sînt binecunoscute, de altfel, rezultatele pozitive obținute pe această linie în perioada care s-a scurs din anul 1967, cînd partidul a inițiat, orientat și condus o adevărată mișcare de masă pentru organizarea științifică a producției și a muncii în toate unitățile economice. Pe de altă parte, nu pot fi negate nici afinitățile dintre cele trei domenii de preocupări. O serie de probleme se pot rezolva optimal numai printr-o conjugare a lor în timp și spațiu, printr-o concertare a mijloacelor materiale, umane și financiare.

Dar aceste afinități nu șterg deosebiri care există între acțiunile de conducere pe de o parte, și cele de organizare a producției și a muncii pe de altă parte. Primele urmăresc asigurarea funcționării fără perturbații a întregului organism, rezol-

varea obiectivelor planificate cu un consum minim de resurse, utilizînd în acest scop mijloace specifice (previziune, organizare, coordonare, decizie ș.a.), în timp ce organizarea producției și a muncii are un pronunțat caracter tehnico-organizatoric, adaptat la particularitățile fiecărui proces. De aceea, sîntem îndreptățiți să considerăm că activitatea întreprinderii este studiată de un complex de discipline, fiecare din domeniile menționate constituind obiectul unor discipline distincte⁹⁾.

În aceeași ordine de idei, în literatura de specialitate se discută mult în jurul noțiunilor de organizare și conducere, a conținutului și raportului dintre disciplinele respective. Astfel, unii consideră că știința organizării ar include și problemele de conducere, iar alții vice-versa. Considerăm că discuția are o explicație „istorică“, în sensul că preocupările pentru organizare (la nivelul locurilor de muncă și al atelierelor de producție) au premers celor de raționalizare a conducerii. Într-adevăr, la începutul secolului se vorbea de o mișcare pentru organizarea producției, nu de o știință a conducerii. Apoi, pe măsură ce preocupările teoretice și practice s-au ridicat la nivele și sfere mai mari, a început să se vorbească și de o știință a conducerii. Alte explicații sînt legate de formația și preocupările diferiților autori și chiar de cauze de ordin semantic.

În această discuție, nu trebuie scăpat din vedere că noțiunea de organizare poate avea înțelesuri foarte diferite, în funcție de obiectul la care se referă. Astfel, tehnicile și metodele utilizate în combinarea optimă a mijloacelor de muncă, a obiectelor muncii și a forțelor de muncă pentru obținerea unei eficiențe maxime în folosirea lor, fac obiectul unor discipline specializate¹⁰⁾.

Dar, problemele legate de conceperea sistemului condus și a sistemului conducător, adică de stabilire a sectoarelor de activitate necesare pentru realizarea obiectivelor urmărite, repartizarea forțelor materiale și umane pe aceste sectoare, stabilirea și distribuția competențelor decizionale pe diferite organe de conducere ș.a. constituie conținutul organizării ca funcție a conducerii.

După cum se arată în Programul partidului, conducerea științifică cuprinde „toate problemele organizării societății — de la cele privind dezvoltarea economiei, științei, culturii, pînă la cele ce privesc familia și normele de conviețuire socială.

prof. dr. Radu DOAGA

Academia „Ștefan Gheorghiu“

(Continuare în pag. 23)

RECENZII

Rigurozitate în analiza fenomenelor economice

UCRAREA lui Costache Moineagu,* consacrată corelației între diferitele fenomene economico-sociale, trebuie salutată ca o contribuție binevenită, prin problematica abordată și calitatea tratării ei.

Trebuie menționat în primul rînd modul unitar și logic de prezentare a problemei, într-o viziune mult mai sugestivă și mai ușor de urmărit decît în alte lucrări similare apărute în literatura noastră economică. Fără a subestima rolul intuiției, analizei teoretice și logice de natură calitativă în această activitate, autorul pune accentul pe criteriile cantitative, obiective, de verificare a existenței legăturii mai întîi între variabile și funcțiune și de evaluare apoi a intensității influențelor, deseori neglijate în practica calculului de corelație: se formulează dezideratul cuprinderii în model, în măsura posibilităților, dacă nu a tuturor variabilelor (ceea ce constituie o imposibilitate), în orice caz a majorității acelor cu influență semnificativă: „Acolo unde economistul merge pe o cale neumblată, acolo unde el poate să enunțe doar unele ipoteze despre existența dependenței prezumate, trebuie să intervină verificarea statistică a ipotezelor emise; dar și în astfel de cazuri, primatul îl deține analiza economică“.

Trecînd la cea de a doua fază a modelării dependenței statistice, și anume la formularea modelului propriu-zis, lucrarea analizează mai întîi funcțiile de modelare de aplicație mai frecventă în economie, expunîndu-se după aceea procedeele de stabilire a formei

analitice a funcției de regresie proprie dependentei cercetate, atrăgîndu-se atenția asupra faptului că în complexul procedeele posibile de utilizat trebuie acordată toată importanța verificării ipotezelor privind forma legăturii cu ajutorul criteriilor statistice. Cele două probleme, alegerea variabilelor și stabilirea funcției analitice de modelare, sînt puse de autor pe primul plan, atrăgîndu-se în mod foarte judicios atenția asupra faptului că în procesul selecționării variabilelor și a elaborării modelului, cercetătorul este amenințat de două pericole foarte sugestiv caracterizate de cunoscutul economist-mate-

matician R. Bellman: „Capcana suprasimplificării sau, dacă entuziasmul matematic nu este temperat de bunul simț comun, mlaștina supracomplicării“.

Un obiectiv de bază al lucrării a fost acela de a trata în final valoarea de investigație a

modelelor de corelație în problemele de analiză economică și de prognozare. Am subliniat ca o omisiune în cadrul acestui capitol lipsa tratării unei probleme de mare importanță pentru studiile de prognoză bazate pe extrapolare; este vorba de necesitatea de a se indica mecanismul care trebuie aplicat pentru a fi îndeplinită condiția ca factorii componenți ai mărimii prognozate să aibă la anumite date calendaristice tocmai mărimile stabilite pentru acestea prin diferite acte normative privind planurile de perspectivă ale dezvoltării economiei. În esență acest mecanism constă în aceea că dintre cei n parametri care caracterizează curba de extrapolare, numai $(n-1)$ se determină prin derivarea sumei patratelor abaterilor, ultimul, al n -lea, fiind determinat prin condiția ca curba de extrapolare să treacă prin punctul reprezentînd mărimea prestabilită prin actul normativ respectiv.

Subliniem ca o caracteristică și un merit special faptul că pe întreg cuprinsul lucrării considerațiile teoretice și de ordin metodologic, sînt bogat ilustrate prin exemplificări, nu convenționale, cum se face de obicei, ci pe bază de situații concrete, în care lucrarea abundă, marea majoritate a aplicațiilor fiind extrase din diferite domenii ale realității economice noastre naționale; din acest punct de vedere, lucrarea poate fi considerată ca un exemplu de împlinire a cercetării cu producția, obiectiv care a constituit o permanentă preocupare din partea autorului.

Toate cele mai sus expuse constituie, considerăm, suficiente motive pentru ca apariția lucrării la care ne referim să fie salutată ca o valoroasă contribuție la ridicarea pe o treaptă superioară a analizei fenomenelor economice sociale și ca un auxiliar prețios al lucrătorilor din domeniul economiei, teoreticieni, cercetători, practicieni, economiști și chiar cadre din învățămînt.

Ion ILIESCU

Institutul de cercetări economice

* Costache Moineagu: *Modelarea corelațiilor în economie*. Editura științifică, 1974, 197 pag.

INTR-UN NUMĂR al binecunoscutei reviste prospective ANALYSE ET PREVISION, directorul și fondatorul ei, Bertrand de Jouvenel, face câteva reflecții de filozofie economică pe tema civilizației „calului-putere”, evocând astfel bicentenarul mașinii cu vapori construite ca urmare a conlucrării dintre inginerul mecanic — om de știință, James Watt (1736—1819), și întreprinzătorul industrias Boulton în 1774. Acest bicentenal, semnificativ pentru ceea ce s-ar putea numi „noua eră industrială” din istoria capitalismului, este comentat într-o manieră aforistic-satirică proprie acestui binecunoscut cercetător angajat cu luciditate în investigarea viitorului omenirii. B. de J. se înscrie aici într-un amar pamflet alegoric, în rolul calului — emblema pe care J. Watt o alesese pentru marea sa descoperire tehnică, în 1785, ca omagiu de adio principalei forțe motrice folosite de om!

— Cit de mult a evoluat Europa secolului al XVIII-lea, meditează derutat bătrînul cal. Nimic nu-i mai seamănă în ziua de azi! Limitele puterilor se depășesc mereu... dar pînă cînd! Pe vremea lui Thomas Young (1773—1829) nutrețul unui cal e-

La bicentenarul „calului putere”

chivala cu hrana a trei muncitori. Acum calul trece neobservat. Puțin importă dacă o mașină minuită de un singur om se cheamă că are 20 de cai putere dar, de fapt, poate avea mult mai puțin decît forța reunită a 20 de cai reali. N-ai ce-i face — randamentele descrescînd se poartă! Pe vremea lui Robert Owen era o problemă căutarea unui loc potrivit pentru folosirea energiei hidroelectrice a casca-

dei Cyde. Acum, însă, industria, mașinile trebuie să se răspîndească pretutindeni, indiferent de resurse.

Indignarea face versuri, spune celebrul Decimus Junius Juvenal, moralist satiric al lumii latine, lăsînd, testamentar, ilustrului său urmaș din zilele noastre (B. de Jouvenel) porunca sacră de a satiriza imoralul dispreț față de cal (ul-putere), eleganță creație a naturii pentru a-și etala forțele. B. de J. suferă, nostalgic, după ochilibrul puterii (care?) și ne dă în pamfletul său o probă clasică de romantism tîrziu printre economiștii zilelor noastre — și încă în numele viitorului!...

Se știe că F. Engels, în una dintre primele sale lucrări cu tematică economică („Schită de critică a economiei politice”, 1844), făcea bilanțul primei jumătăți de secol de aplicare a celebrei forțe a aburului puse în evidență prin invenția lui J. Watt, afirmînd că *această primă mașină acoperise prin rezultatele sale toate cheltuielile făcute pentru știință în întreaga istorie anterioară a omenirii*. Pentru întemeierea economiei politice a clasei muncitoare era însă evident că *descoperirea științifică și folosirea ei în societate sînt două lucruri diferite*.

Ei știau că societatea capitalistă se aseamănă din acest punct de vedere cu ucenicul vrăjitor, care, dezlănțuind forțele oarbe ale întunericului, nu le mai poate stăpîni! Într-adevăr, tributul pe care trebuie să-l plătească societatea capitalistă pentru a-și astîmpăra foamea nesăbuită de energie se estimează pentru deceniul '75 —'85 al secolului nostru la circa 85 de miliarde de dolari! Acest tribut va însemna, desigur, inflație, nefolosirea capacităților de producție, austeritate — dar această numai pentru oamenii. Să fie de vină energia însăși, puterea ei de seducție? Da și nu. Da, pentru că speculațiile asupra energiei înseamnă o spori-re colosală a profiturilor. Înșu nu, pentru că puterea energetică în creștere este o necesitate pentru prezentul și viitorul omenirii, care trebuie să știe — atît cum să-și gospodărească resursele de care dispune și să le sporească neconștient, cit și cum să asigure accesul tuturor națiunilor, popoarelor, la aceste resurse, folosind-o rațional, sporînd-o, diversificînd-o mereu pentru a o pune la dispoziția tuturor celor care conlucrează la crearea noilor wați, kilowați, megawați.

Există, totuși, în îngrijorarea și

● Cu un titlu aparent paradoxal, cartea dr. Nicolae Z. Ionescu *Exportul intern de mărfuri* (Editura pentru turism, București 1975, 204 p.) abordează o temă economică de o deosebită actualitate și puțin tratată în literatura de specialitate. *Exportul intern de mărfuri* se referă — după definiția autorului — la orice vînzare de mărfuri efectuată printr-o rețea comercială — specializată sau curentă — plătită în valută (prin asimilare, în lei obținută pe baza unui schimb valutar legal) de un cetățean străin — indiferent de țara sa de origine — precum și la vînzarea de mărfuri către un cetățean român,

plătită în valută legală dobîndită de acesta. Acest export prezintă o serie de avantaje — vînzarea la preț cu amănuntul, eliminarea transportului în exterior, a intermediarilor, avariilor etc. — iar importanța sa rezultă întrucîtva din cifra de 28 miliarde de dolari încasări din turismul mondial. Capitoarele lucrării: *Exportul intern de mărfuri*; *Fondul de marfă*; *Rețeaua unităților comerciale*; *Marketingul și exportul intern de mărfuri*; *Pregătirea profesională*; *Eficiența și rentabilitatea*. Cartea mai cuprinde o listă a reglementărilor privind tema cercetată, termenii uzuali cu explicațiile lor, pictograma pentru distingerea unor unități comerciale sau prestatoare de servicii adoptate în unele țări, lista valurilor liber convertibile cu subdiviziunile lor, machete ale documentelor de evidență primară.

Scade sau crește eficiența capitalului?

● REVISTA MIROVAIA EKONOMIKA I MEJDUNARODNIE OTNOŠENIIA (nr. 3 1975) pune în dezbatere un studiu elaborat de B. Dobrovinski cu titlul *Dinamika kapitaloemkosti*: nekotorie soțialnie aspekti (*Dinamica coeficientului capitalului: unele aspecte sociale*). Coeficientul capitalului — spune B.D. — este unul dintre cei mai importanți indicatori ai eficienței economice. Valoarea sa medie este determinată de raportul dintre mărimea capitalului la sfîrșitul anului și volumul pro-

dusului creat cu ajutorul acestui capital în decursul anului. Analizînd date statistice oficiale din Japonia, autorul demonstrează că modificarea coeficientului capitalului poate fi generată nu numai de progrese în eficiența utilizării fondurilor fixe, ci și de corelația ce se formează între nivelul salariului și cel al productivității muncii. Cînd, ca urmare a raportului de forțe care se constituie într-o anumită etapă, capitaliștii reușesc să obțină o „înghețare” a salariilor cu creștere simultană a productivității muncii, sau cînd nivelul salariului crește, dar mai încet decît productivitatea — ceea ce a și fost caracteristic Japoniei —, coeficientul capitalului poate scădea fără ca acest fenomen să poată fi considerat ca un indiciu al creșterii productivității fondurilor fixe. B.D. arată că creșterea economică s-a realizat în Japonia vreme îndelungată nu pe calea creșterii productivității fondurilor fixe, ci pe calea acumulării forțate a capitalului, a creșterii exploatarei muncii. După Dobrovinski acest fenomen este în anii de conjunctură caracteristic pentru multe alte țări capitaliste.

Sacrificaii recesiunii

● REFERINDU-SE, în articolul *La relance pour quoi faire?* (*Relansarea, în ce scop?*), apărut în *LE NOUVEL OBSERVATEUR* din 24-30 martie a.c., la problematica crizei economice din Occident, Michel Bosquet consideră că marile grupuri fi-

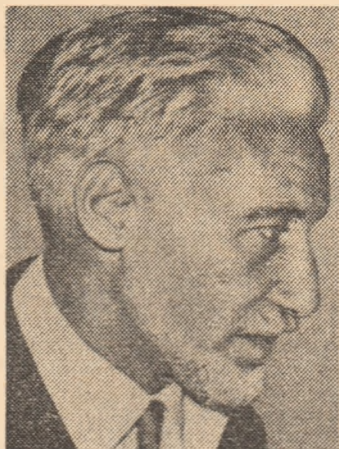
nanciare și monopoliste legate de stat nu sînt deocamdată interesate în ieșirea grabnică din criză. Ele așteaptă ca recesiunea să-și îndeplinească mai înții rolul ei. De pe la sfîrșitul anului 1972 — spune M.B. — s-a manifestat în Franța și, în genere, în toate țările occidentale, o orientare frenetică spre a cumpăra orice risca să sufere urcări de preț sau să dispară de pe piață, ceea ce a avut drept efect o creștere și mai rapidă a producției. Cînd, în vara anului 1974, s-a produs o saturare inevitabilă a piețelor, industria s-a trezit cu capacități de producție excedentare, în imposibilitate de a le rentabiliza. Crearea din nou a condițiilor de rentabilizare a capitalului și deci de creștere nu este realizabilă în societatea burgheză decît prin a) comprimarea „costurilor salariale” pe calea creării, prin șomaj și inflație, a unui raport de forțe defavorabil clasei muncitoare; b) distrugerea capacităților de producție (deci a capitalurilor) excedentare printr-o recesiune care ar debarasa economia de întreprinderile necompetitive, sortite falimentelor sau absorbirii lor de către întreprinderi mari. Statul — spune M.B. — și-a luat sarcina de a orienta și de a gira acest proces: apăsînd pe salarii, selectînd supraviețuitoarii și victimele crizei; favorizînd restructurarea și conversiunea industriilor suprad dezvoltate; facilitînd, în fine, apariția unor grupuri mari, capabile să-și facă loc în lumea societăților multinaționale

neliniștile perspectivei economice nemarkxiste teme de meditație? Desigur, există.

În primul rând, este cert că, presupunând posibilă creșterea nelimitată a puterii energetice a omenirii, aceasta ar putea să pună în cauză limitele suportabilității Planetei, așa cum este ea acum. După unele calcule, care desigur extrapolează mecanic anumite date de bază, generalizarea unui anume consum energetic, care este cel al S.U.A., ar însemna topirea calotelor polare și inundarea Planetei...

În al doilea rând, este cert că în fiecare etapă a dezvoltării cercetărilor energetice trebuie să funcționeze un criteriu de economicitate a folosirii unor resurse energetice sau altora, pentru că, într-adevăr, randamentele lor sînt descrescînde. Și aceasta, indiferent dacă o numim inflație de costuri sau creșterea ponderii consumului intermediar în prețurile mărfurilor și serviciilor, este o realitate.

Dar, desigur, aceste considerații de raționalitate nu pot fi decît apanajul unei societăți sau ale unei noi ordini economice și politice. N-are dreptul moral să reproșeze lumii noastre frenezia puterii energetice o societate care a venit în istorie „pătată de sințele” țăranilor

Bertrand de Jouvenel

deposedați de pămînt și proletarizați, al proletarilor exploatați de capital prin forțele „cailor-putere” ai revoluției industriale. Tributul plătit de societatea omenească pentru sporirea forței energetice a capitalismului nu poate fi în nici un caz justificat sau tolerat de o omenire rațională. Dar, oare, așa ceva va fi vrînd să spună pamfletul amar al patriarhului de la „Analyse et Prévision”? Din păcate, nu! Purtătorii de cuvînt ai Occidentului capitalist, confruntat cu numeroasele crize e-

cologice, economice, energetice și de materii prime, care sfîșie viața economică a anilor '70 ai secolului nostru, nu discută viitorul omenirii decît numai dacă el înseamnă într-un fel sau altul supraviețuirea capitalismului. Este un efort de raționalitate demn de o cauză mai bună! Un răspuns ce i s-ar potrivi și lui Bernard Cazes, care în același număr al revistei amintite se referă tot la problemele crizei energiei: dacă se discreditează ideea „avantajelor comparative”, care avantaja pe unii, dezavantajîndu-i pe alții, în numele unei mitice fericiri comune, înseamnă că această idee nu mai corespunde evident noii raționalități economice internaționale. Temerea de „radicalizare politică” a relațiilor economice internaționale este, de fapt, o obsesie mai veche, o teamă de judecata popoarelor, a acelor cercuri care au beneficiat în trecut și beneficiază încă de pe urma a ceea ce reprezintă chiar în contextul actual, elemente ale vechilor stări. Și dacă, la un moment dat, concurența devine nefavorabilă pentru cei care totdeauna și-o adjudecau, ea începe de fapt abia atunci să fie echitabilă pentru cei prea adev defavorizați!

Trăim, fără îndoială, una din-

tre perioadele cele mai critice din istoria ultimelor șase-șapte decenii ale orînduirii capitaliste. Primul, al doilea război mondial, cursa înarmărilor, războaiele neocolonialiste, folosirea forței și a amenințării cu forța în relațiile internaționale nu vor rămîne necondamnate de istorie. Atunci însă ceea ce istoria va stigmatiza nu vor fi cailor-putere, ci modul neutru și vătămător din punct de vedere social în care au fost utilizați; o stigmatizare nu în numele unui trecut „fără forță”, ci în numele celor cîndva neputincioși în fața „cailor-putere” ai capitalului, care pot și trebuie acum să scrie o nouă istorie.

Alăturîndu-se omagiului dus de Jouvenel primei mari invenții, care a permis progresul industriei, o facem în numele unui viitor în care creșterea forței energetice va fi în pas cu creșterea raționalității umane, cu așezarea relațiilor economice și politice internaționale pe baze noi echitabile. Benefică o astfel de filozofie economică pentru forțele naționale și sociale care vor curăți terenul de reziduurile dezmăturii energetice și vor da noi semnificații veșnicului Prometeu menit să încălzească și să lumineze istoria omenirii.

dr. Ioan CRISTESCU

Wallich, Robbins, Haberler: lumea occidentală în „depresiune”

● O relatare a dezbaterilor de la a cincea Conferință monetară internațională, Claremont (California), la care au participat unii din cei mai renumiți economiști occidentali o face Leonard Silk într-un număr recent din HERALD INTERNATIONAL TRIBUNE, în articolul World Slump? — It's Already On (Criză mondială? — Ea a și început). La întrebarea dacă va exista o depresiune mondială, spune L.S., s-a răspuns categoric: lumea se și află în depresiune. Producția industrială a scăzut în Statele Unite, Japonia și țările occidentale ale Europei în ultimele trei luni cu o rată anuală de 20%. Și tendința va continua un anumit timp. Prof. Henry Wallich, unul dintre guvernatorii Sistemului federal de rezerve, și-a afirmat convingerea că ar fi o greșeală tragică să se piardă bătălia crucială împotriva inflației, lansîndu-se o politică monetară excesiv de stimulantă. Aceasta ar putea determina creșterea ritmului inflației la peste 12 la sută, atîns anul trecut. După Wallich, sistemul capitalist este subminat prin măsuri inflaționiste, luate pentru a curma recesiunile: inflația ar determina scăderea profiturilor și prăbușirea întreprinderilor particulare. Apelul tot mai frecvent al întreprinderilor la guvern va transforma „sistemul economic al

S.U.A. întocmai ca cel din Anglia, în «capitalism de stat»”. Lord Robbins, admițînd că lumea se află în depresiune, se teme mai mult de criza politică mondială. Prof. Gottfried Haberler de la Harvard consideră că flotarea devizelor se va menține pentru un timp nedeterminat, ceea ce nu ar implica flotarea tuturor devizelor celor 126 membre ale F.M.I.

Modele de alocare a terenurilor urbane

● ÎN REVUE ECONOMIQUE, nr. 1, ianuarie 1975, Vincent Renard semnează studiul Allocation des sols urbains: modèles et réalités (Alocarea terenurilor urbane: modele și realități), în care autorul supune unei analize critice unele încercări de a elabora un model de optimizare a utilizării terenurilor urbane, bazîndu-se în principal pe situația din Franța.

Primul model sintetic aparține lui Haig, care pune accentul pe costul transportului, a cărui minimizare ar fi criteriul unei structuri urbane optime; acest tip de analiză a dat naștere la numeroase modele care admit distanța de centru ca principala variabilă de diferențiere a terenurilor, presupunînd funcționarea unei piețe funciare concurențiale.

Tendința recentă constă în construcția de modele cu dominantă normativă, modelul lui Mirrlees fiind cel mai seducător din punct de vedere teoretic. Se

presupune că locurile de muncă sînt concentrate într-un punct, iar locuințele sînt dispersate pe un disc al cărui centru se află în acest punct. Toți locuitorii au aceeași funcție de utilitate, care depinde pentru fiecare locuitor de: a) consumul său de bunuri și servicii (în afară de teren); b) suprafața terenului ocupată de locuința sa; c) distanța de la locuința la centru; d) densitatea de ocupare a terenului în zona cuprinsă de locuința respectivă.

Vincent Renard se întreabă în ce măsură sînt valabile ipotezele despre funcționarea pieței funciare (comportarea agenților economici, gradul de informație de care ei dispun, caracteristicile bunului „teren”). Presupunînd că economistul ar fi în măsură să definească o alocare optimă a terenurilor urbane, se pune problema în ce măsură legislația existentă permite aplicarea soluției optime.

Sesiunea cercurilor științifice studențești

● ÎN ZILELE de 10, 11, și 12 aprilie 1975, la Academia de Studii Economice București, la I.P.I.U. și la Uzineexport București au fost prezentate lucrările celei de a XIX-a sesiuni a cercurilor științifice studențești dedicată Congresului al X-lea al U.T.C. și Conferinței a X-a a U.A.S.C.R.

La sesiune au fost înfățișate cele mai bune lucrări prezentate în cele 34 de cercuri științifice

studențești care au funcționat în acest an universitar în A.S.E. În spiritul și pe baza indicațiilor cuprinse în documentele Congresului al XI-lea al P.C.R., tematica cercetării studențești a fost orientată spre problemele majore ale economiei noastre, propunîndu-și să realizeze asemenea cercetări care să aibă aplicabilitate în diferitele ramuri ale economiei naționale, în unități economice și sectoare de activitate.

La această sesiune s-au prezentat lucrări ale multor studenți atrași în cercetarea științifică a catedrelor, pe bază de contracte încheiate cu unitățile economice, ca și unele lucrări ce au abordat teme de interes teoretic mai larg.

Au participat și studenți de la facultățile de științe economice din Timișoara și Iași.

Menționăm prezența specialiștilor din producție în calitate de îndrumători științifici ai lucrărilor prezentate la sesiune și care au asigurat o ancorare mai puternică a lucrărilor elaborate de studenți în realitățile noastre economice.

În încheierea lucrărilor sesiunii s-au decernat premii pentru un număr de aproape 200 studenți, care au prezentat cele mai bune lucrări științifice, premii speciale acordate de C.U.A.S.C.—A.S.E., de consiliile pe facultăți, precum și de diverse întreprinderi și instituții.

ȘI RITMURILE ȚĂRILOR MAI PUȚIN DEZVOLTATE

ESTE EVIDENT că pentru a se obține reducerea și lichidarea decalajelor față de nivelul țărilor dezvoltate, în țările mai puțin dezvoltate sînt necesare ritmuri mai înalte de creștere economică decît cele ale acestor țări. Dacă asemenea ritmuri mai înalte sînt asigurate, trebuie să se ajungă în decursul unei anumite perioade de timp la această lichidare a decalajelor. Experiența istorică, între altele și experiența țării noastre, arată că asemenea ritmuri mai înalte sînt nu numai necesare dar și posibile.

Cînd se analizează necesitatea ritmurilor mai înalte de creștere economică în țările mai puțin dezvoltate, trebuie să apelăm în primul rînd la rolul pe care poate să-l aibă introducerea progresului tehnic în această privință. În condițiile actuale progresul tehnic trebuie considerat ca factor esențial al oricărei creșteri economice, neîntrerupte și de lungă durată. Se pune deci întrebarea în ce fel progresul tehnic poate determina, în țările mai puțin dezvoltate, un ritm de creștere mai înalt decît în țările dezvoltate.

Fără îndoială că asemenea ritmuri de creștere mai înalte nu pot fi explicate printr-un nivel mai înalt al tehnicii introduse. Este evident că ideea unui nivel tehnic mai înalt al utilajelor, mașinilor, tehnologiilor introduse în țările mai puțin dezvoltate în comparație cu cele dezvoltate trebuie de la început exclusă, în cadrul raționamentului nostru, un asemenea nivel puțînd constitui doar o excepție. Tot ce se poate presupune este că țările mai puțin dezvoltate fac toate eforturile posibile pentru a introduce progresul tehnic de nivel mondial, adică utilaje și tehnologii de nivel celor ce se introduc în țările cele mai înaintate. Explicarea ritmurilor mai înalte din țările mai puțin dezvoltate trebuie deci căutată presupunîndu-se introducerea unei tehnici aflate la același nivel cu cea introdusă în țările dezvoltate.

Care sînt deci, în aceste condiții, factorii care permit atingerea în țările mai puțin dezvoltate, a unor ritmuri mai înalte de creștere decît în țările dezvoltate?

Se vorbește, de obicei, de existența unor anumite condiții de creștere extensivă care, în țările mai puțin dezvoltate, permit o creștere în ritmuri mai înalte decît în țările dezvoltate. Fără îndoială că ține de însăși definiția țărilor nedezvoltate existența unor rezerve de resurse naturale și de forță de muncă neutilizate. Este vorba deci de o rămînere în urmă a acelor țări și față de propriile lor posibilități. Tocmai această diferență în ceea ce privește gradul de valorificare a resurselor proprii constituie un indicator al rămînerii în urmă a unor țări față de altele. Totodată însă, această rămînere în urmă reprezintă o condiție care permite țărilor rămase în urmă să atingă ritmuri de creștere mai înalte decît cele ale țărilor dezvoltate, înregistrînd astfel pașii necesari pe calea lichidării decalajelor.

Introducerea unor utilaje de un anumit nivel tehnic într-o țară cu forță de muncă disponibilă, va permite angajarea unor forțe de muncă noi care pînă în momentul respectiv nu creau venit național. Introducerea acelorași utilaje într-o țară fără disponibil de forță de muncă nu va fi posibilă decît cu condiția ca forța de muncă necesară să fie transferată din alte locuri

de muncă, mai puțin productive, în care ele creau un anumit volum de venit național, e drept mai mic. Presupunînd celelalte condițiuni ca fiind egale, plusul de venit național pe care această forță de muncă transferată îl va crea cu utilajele nou instalate va fi în orice caz mai mic decît venitul național creat în țara mai puțin dezvoltată, cu aceleași utilaje, de forță de muncă pînă atunci neocupată. Este evident că avem de-a face aici cu o condiție extensivă a unui ritm superior de creștere a venitului național. Introducerea unui utilaj de același nivel tehnic va avea ca urmare în țara mai puțin dezvoltată, un ritm mai înalt de creștere decît în țara mai dezvoltată din punct de vedere economic.

PROBLEME ALE CREȘTERII ECONOMICE

Dar rezervele de creștere mai rapidă în țările mai puțin dezvoltate decît în țările dezvoltate nu sînt numai de ordin extensiv. Chiar în cazurile în care nu mai există forță de muncă neutilizată, introducerea tehnicii noi va avea ca urmare ritmuri de creștere mai înalte în țările mai puțin dezvoltate decît în cele dezvoltate. Într-adevăr, punerea în funcțiune a aceleiași utilaj suplimentar se va putea face, atît în țara mai dezvoltată cît și în țara mai puțin dezvoltată, numai odată cu transferarea concomitentă a muncitorilor necesari din ramuri, respectiv din locuri de muncă, cu productivitate mai mică și anume — după cum se poate presupune — în primul rînd din ramurile cu productivitatea cea mai mică. Este, pe de altă parte, indiscutabil că într-o țară mai puțin dezvoltată productivitatea socială a muncii precum și productivitatea în diferitele ramuri luate separat este mai scăzută decît în țările dezvoltate. Avînd în vedere că în ambele cazuri este vorba de introducerea aceleiași utilaj cu același nivel tehnic, se poate deduce că, în principiu, în țara mai puțin dezvoltată plusul de venit național obținut prin introducerea acestui utilaj va fi mai mare decît într-o țară mai dezvoltată. Și în caz de utilizare deplină a forței de muncă există, deci, în țara mai puțin dezvoltată, condiții obiective pentru obținerea unor ritmuri mai ridicate de creștere decît în țara dezvoltată.

Obținerea, în țările mai puțin dezvoltate a unor ritmuri de creștere mai ridicate decît în țările dezvoltate este legată și de structura aparatului de producție din punctul de vedere al vîrstei sale medii. În țările mai demult industrializate funcționează, alături de utilajele noi ce se introduc în permanență în procesele de producție, și utilaje mai vechi rămase din trecut. Ritmul general de dezvoltare va fi deci, privit sub acest aspect, o rezultantă a ritmurilor parțiale determinate de utilajele de diferite vîrste aflate în funcțiune. Cu cît

mai mare va fi ponderea utilajelor celor mai moderne în aparatul de producție în funcțiune, cu atît mai ridicat va fi ritmul general de creștere. Or, este de presupus că în țările în care se construiește și se dezvoltă o industrie nouă, ponderea instalațiilor vechi va fi mai mică. Cu cît mai tînără este industria respectivă, cu atît mai puține instalații vechi vor greva ritmul de dezvoltare generală.

Pe de altă parte, un element care permite obținerea unor ritmuri mai înalte de creștere în țările mai puțin dezvoltate este, fără îndoială, faptul că în aceste țări, în cursul unei anumite perioade de timp, nevoile de investiții în vederea înlocuirii fondurilor fixe uzate vor fi mai reduse decît în țările cu industria mai dezvoltată. În fiecare an ies din uz cu atît mai multe fonduri fixe cu cît este mai mare însăși cantitatea de fonduri fixe care funcționează în procesele productive. De aceea o parte mai mare din ceea ce la noi se numește fondul național de dezvoltare economico-socială va putea fi afectată, în țările în curs de dezvoltare, unor construcții noi și lărgirii unor capacități existente, decît în țările cu industrie dezvoltată, care trebuie să afecteze o porțiune mai mare din fondurile lor de investiții, înlocuirii cantităților mai mari de fonduri fixe care sînt scoase din uz.

Importanța acestui factor poate fi apreciată după însăși evoluția în țara noastră a ratei amortizărilor exprimată prin raportul dintre investițiile destinate înlocuirii fondurilor fixe și totalul fondurilor fixe productive. În perioada 1959—1969, pentru întreg sectorul productiv această rată era de sub 0,04, iar pentru industrie cu puțin peste 0,04¹⁾. Calculele preliminare făcute pentru perioada de plan 1971—1975 au condus însă la coeficientul de 0,058 pentru economia națională în ansamblul ei²⁾. Ponderea fondurilor de înlocuire în totalul fondurilor productive crește deci odată cu înaintarea țării pe drumul industrializării. Cu cît nivelul de industrializare este mai redus, cu atît nevoile de înlocuire a fondurilor fixe sînt mai mici. Acest lucru permite în mai mare măsură utilizarea fondurilor de investiții pentru construcții noi, determinînd ritmuri mai înalte de creștere.

S-ar părea că cele două elemente de accelerare a creșterii tratate aici se contrazic între ele. Pe de o parte este justificată tendința unei întreceri permanente a utilajelor în vederea creșterii productivității muncii celor ce le utilizează. Pe de altă parte se justifică menținerea în funcțiune a utilajelor pe o perioadă cît mai îndelungată în vederea economisirii de fonduri de investiții care vor putea fi îndreptate spre echipamente noi de producție. Desigur că problema poate fi rezolvată prin calcularea avantajului pe care una sau alta din soluții îl aduce economiei naționale întrucît este vorba de mărimi economice cuantificabile și comparabile.

În mecanismul nostru de conducere economică există dealtfel o formă de cointereseare a unităților economice în prelungi-

¹⁾ Vezi „Probleme economice“ nr. 3/1972, p.83

²⁾ Vezi Em. Dobrescu, Acumulare și consum, București, 1971, p.121

rea perioadei de funcționare a utilajelor peste perioada stabilită pentru funcționarea lor normală. Din sumele ce rezultă dintr-o asemenea prelungire, unitățile pot reține pentru nevoile lor o cotă de 15% respectiv 25%. Poate că ar fi indicat ca la același nivel să se implanteze anumite sisteme corespunzătoare de stimulare a progresului tehnic, pentru a se împiedica învechirea aparatului de producție.

Pe baza celor de până acum s-ar putea încerca un răspuns la întrebarea cu privire la determinarea cantitativă a ritmurilor de creștere economică în țările mai puțin dezvoltate din punct de vedere industrial.

Se pare că este recomandabil să încercăm mai întâi un răspuns la întrebarea ce ritmuri de creștere sînt posibile în condițiile unor țări dezvoltate, adică ale unor țări care nu dispun de rezervele de creștere suplimentare care există în țările în curs de industrializare. Teoria creșterii economice, așa cum s-a dezvoltat ea în cursul deceniilor pe plan mondial, a elaborat un răspuns în mod general acceptat la această întrebare. Într-o astfel de țară, în care nu există deci forță de muncă disponibilă*) și nici alte rezerve de creștere suplimentare, așa cum am văzut că există în țările mai puțin dezvoltate, creșterea economică ce se poate obține este limitată pe de o parte de rata de creștere a forței de muncă prin sporirea naturală a populației și, pe de altă parte, de rata progresului tehnic. Ritmul creșterii economice nu poate fi mai mare decît mărimea însumată a celor două ritmuri menționate.

Acest ritm de creștere se va obține cu ajutorul unor investiții care vor trebui în așa fel comensurate încît ele să facă posibilă introducerea unor utilaje — avînd nivelul tehnic crescut — în cantitate corespunzătoare și suficientă pentru absorbirea plusului de forță de muncă. Dacă investițiile vor fi mai mari decît cele necesare, creșterea în condițiile date nu va fi mai mare. Vor fi create capacități care nu vor fi utilizate la întreaga capacitate din cauza lipsei de forță de muncă. Dacă investițiile vor fi mai mici, ritmul creșterii venitului național va fi mai mic decît cel posibil de realizat. Vor rămîne neutilizate posibilități de creștere efectiv existente.

*) Din cauza șomajului existent în proporții diferite în țările capitaliste raționamentul trebuie restrîns la țările socialiste dezvoltate.

Acesta ar fi ritmul de creștere economică necesar și posibil într-o țară industrializată care se dezvoltă normal în funcție de sporirea posibilităților sale de creștere extensivă și intensivă.

În cazul unei țări în curs de dezvoltare, la aceste elemente determinante ale ritmului de creștere vor mai trebui adăugate și celelalte împrejurări specifice economiei acestor țări. Va trebui adăugat în primul rînd ritmul suplimentar ce se obține dacă țara respectivă dispune de forță de muncă neutilizată.

Pentru calcularea acestui ritm suplimentar și a investițiilor suplimentare necesare pentru obținerea lui este nevoie de stabilirea rezervei de forță de muncă existentă peste cea utilizată și peste creșterea ei naturală. Totodată este necesară fixarea unui orizont de timp înăuntrul căruia — în condițiile ritmului progresului tehnic dat — această rezervă de forță de muncă disponibilă urmează să fie absorbită. Să presupunem, de pildă, că absorbirea disponibilului de forță de muncă poate fi făcută printr-o creștere totală a producției (adică a venitului național, respectiv a produsului social) de 20%. Dacă se hotărăște ca acest disponibil să fie absorbit într-o perioadă de 5 ani, ritmul suplimentar de creștere va fi de aproximativ 4% anual, care se va adăuga deci la ritmul inițial stabilit. Această creștere suplimentară va putea să fie obținută doar prin investiții suplimentare care vor trebui în așa fel comensurate încît să asigure acest plus de creștere a producției.

Am văzut mai înainte că în țările cu nivel de dezvoltare economică mai scăzut mai există o rezervă de creștere economică mai rapidă sub forma trecerii forței de muncă ocupate din ramuri mai puțin productive spre ramuri de înaltă productivitate, în special în ramurile noi, dotate cu tehnica cea mai înaintată. Această deplasare a forței de muncă spre muncile de înaltă productivitate are drept urmare o modernizare a structurilor economiei naționale, o sporire a ritmului de creștere. Stabilirea acestui ritm de creștere suplimentar se poate face într-un fel analog cu cel arătat mai înainte. Este necesară în primul rînd calcularea creșterii totale de venit național (respectiv de produs final) ce poate fi obținută prin utilizarea acestei rezerve.

Un asemenea calcul, ca și cel anterior privitor la absorbirea forței de muncă disponibile, se află în cadrul posibilului și

nu prezintă nici un fel de dificultăți principiale. În orice caz, el nu este mai greu decît stabilirea ritmului progresului tehnic cu care teoriile creșterii economice operează în mod curent. Această creștere totală este apoi repartizată asupra unui orizont de timp care este ales prin decizie politică. Se obține în felul acesta un ritm anual de creștere suplimentar, care sporește ritmul global de creștere. Și aci este nevoie, bineînțeles, de investiții suplimentare.

Este știut că acest proces de dislocare a forței de muncă privește în mod special agricultura. Se înțelege că desfășurarea lui este condiționată de ridicarea concomitentă a productivității muncii în agricultură. Dar nici un considerent nu ne poate duce la concluzia că această creștere a productivității muncii în agricultură s-ar opri la nivelul care ar asigura doar cantitatea de produs creată înainte de trecerea unei părți din forța de muncă în industrie. Creșterea producției agricole are limite foarte largi. Productivitatea muncii va crește deci în agricultură în ritmuri care vor permite o producție depășind cu mult pe cea inițială. Această sporire parțială de ritm va spori și ritmul global al creșterii economice. Nici acest proces nu poate avea loc fără investiții destinate acestui scop.

Am văzut mai înainte că în țările în curs de industrializare mai există anumite rezerve de creștere suplimentare care rezultă din faptul că vîrsta medie a fondurilor fixe instalate este mai scăzută în aceste țări. Acest lucru permite obținerea unor ritmuri mai înalte, pe de o parte întrucît utilajele mai noi determină o productivitate mai mare a muncii și pe de altă parte întrucît investițiile pentru reutilări sînt mai reduse, sume mai mari putînd fi astfel alocate unor noi capacități de producție.

Se înțelege că avem de-a face aci cu o creștere de ritm care nu are nevoie, pentru înfăptuirea ei, de nici o investiție suplimentară. Împrejurările obiective existente în economie fac ca aceleași investiții să determine un ritm mai mare de creștere decît cel care ar putea fi realizat în condițiile unei economii dezvoltate. Este vorba deci de un factor de creștere neinvestițional, avînd un caracter obiectiv.

prof. I. RACHMUTH

membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România

Obiectul științei conducerii

(Urmare din pag. 19)

deoarece toate influențează într-o măsură mai mare sau mai mică progresul general*).

Prin urmare, conducerea unităților economice ne apare ca domeniu specializat al științei conducerii societății. Ca disciplină științifică ea se preocupă de procesul conducerii întreprinderilor socialiste, dezvăluie conținutul specific al diferitelor lui funcții, metodele și tehnicile prin care se asigură funcționarea optimă a lor. Fără îndoială că știința conducerii unităților economice socialiste mai are nevoie de clarificări, de progrese metodologice, conceptuale. Ele sînt necesare pentru a putea oferi practicii sociale nu „rețete“ de urmat ad-literam în diferite situații concrete, ci diferite concluzii generalizatoare, reguli și metode pentru o conducere rațională, eficientă. Este evident că și în acest domeniu conducerea este o știință și o artă.

Aceste progrese sînt nu numai necesare, ci și posibile, pentru că dispunem atît de premisa teoretică — concepția generală a partidului despre activitatea de conducere — cît și de elementele practice — experiența pozitivă a cadrelor noastre de conducere.

*) Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea României spre comunism, Editura politică, București, 1974, p. 17.

**) Nicolae Ceaușescu, Expunere la deschiderea colocviului privind problemele științei conducerii Societății, Editura politică, București, 1972, p. 11.

1) K. Marx, Fr. Engels, Opere, vol. 23, Ed. politică, București, pp. 341—342

2) K. Marx, Fr. Engels, op. cit., p. 313.

3) Oliver Sheldon, The Philosophy of Management, Pit. Pub. Co., New York, 1965, pp. 75—76.

4) George Lasserre, Travailleurs et consommateurs comme entrepreneurs, in L'Entreprise et l'économie du XX-e siècle, vol. 2, 1968, p. 598.

5) O. Gelinier, Le secret des structures compétitives, Ed. Hommes et Techniques, Paris, 1966, pp. 44—45.

6) M. Y. Yoshino, Japans Management, Econ. Verlag, Düsseldorf, Wien, 1970, cap. VII.

7) P.F. Ducker, Rolul conducerii în lumea modernă, in: Probleme actuale ale conducerii întreprinderii, Editura politică, București, 1973, p. 15.

8) V. Neculescu, Conducerea științifică a organizațiilor economice, revista CEPECA, nr. 1/1972, p. 17.

9) Această părere este împărtășită și de alți autori. Vezi P. Vagu și G. Dumitru, Știința conducerii, Ed. didactică și pedagogică, București, 1972, p. 18.

10) Vezi C. Bărbulescu, Știința organizării, Editura didactică și pedagogică, București, 1971, p. 11—12.

**ECONOMIE
MONDIALA**

PAKISTAN.

ÎNNOIRI STRUCTURALE ÎN ECONOMIE

PURTĂTOR al unei civilizații milenare, Pakistanul cunoaște în ultimii ani un amplu și profund program de reforme, generatoare de schimbări în însăși structura social-economică a societății, înlăturând vechile și anacronicele structuri coloniale. Au fost naționalizate o serie de mari unități din ramurile de bază ale industriei, a fost pusă în aplicare o nouă reformă agrară, alte reforme structurale, ca cea din sistemul bancar, vizând mobilizarea resurselor financiare în investiții cu caracter productiv.

Republica Islamică Pakistan, situată în sudul Asiei, are un relief predominant muntos și o climă tropicală în general uscată, cu mari contraste între anotimpuri, dispunând de o vegetație rară de semidesert în extremitatea sud-estică și de păduri în zona muntoasă, iar ca resurse minerale de zăcăminte de cărbune inferior, cromite, petrol și sare. Aceste condiții au determinat caracterul agrar al economiei pakistaneze.

Structura agriculturii este puțin diversificată: pe terenuri irigate se cultivă orez, grâu, mei, iută, bumbac, ceai, trestie, de zahăr, plante oleaginoase. Se cresc bovine, bivoli, oi. Această structură determină și componența industriei țării — axată în special pe prelucrarea materiilor prime agricole: bumbac, iută, trestie de zahăr, piei, ceai și lemn — precum și cea a exporturilor. Pentru a acoperi cererea internă de produse alimentare și bunuri de consum a unei populații estimate la circa 66,75 mil. locuitori (1973) și care cunoaște un ritm mediu anual de creștere de 3%, Pakistanul recurge și la importuri.

Ultimele două decenii au reprezentat pentru economia pakistaneză o etapă de măsuri economice eficiente destinate mobilizării tuturor resurselor interne în vederea dezvoltării economiei. Printre acestea se înscriu reforma agrară și stabilirea unui sistem al prețurilor de natură să cointerezeze corespunzător pe cei ce muncesc pământul, măsuri care au determinat pentru prima dată creșterea producției agricole într-un ritm superior creșterii populației.

Tot în această perioadă au avut loc pri-

mele eforturi ale Pakistanului în domeniul planificării economice. Planul cincinal început în iulie 1965 a fost primul dintr-o serie de planuri întocmite în contextul unei perspective pe 20 de ani, fiind semnificativ pentru obiectivele pe termen lung ale țării. Principalele obiective ale planului de perspectivă sînt: un ritm de creștere susținut, de 7,2% în medie pe an, menit să asigure creșterea de 4 ori a venitului național pînă în 1985; alfabetizarea generală; folosirea de dezvoltare care marchează creșterii însemnate de la un an la altul și totodată modificări structurale.

Astfel, în bugetul pe anul fiscal 1975 (care se încheie la 30 iunie 1975) s-au prevăzut investiții publice și private în valoare totală de 15,4 miliarde de rupii*, ceea ce reprezintă un spor de 50% față de alocațiile anului precedent. Totodată, au fost stabilite 13 sectoare industriale prioritare în care sînt considerate binevenite investițiile private. Dintre acestea cităm: explorările miniere și petroliere, industria îngrășămintelor chimice și alte ramuri ale industriei prelucrătoare (prelucrarea bumbacului și a iutei, industria electronică, industria constructoare de mașini, prelucrarea lemnului) precum și promovarea turismului.

În ciuda unor condiții naturale dificile în anul 1973/1974 (alternarea perioadelor de secetă cu ploii torrențiale și inundații), ritmul de dezvoltare a economiei a fost de 6,1%, în special pe seama rezultatelor înregistrate în producția industrială, în activitatea de construcții și în sectorul serviciilor. În aceeași perioadă, agricultura — sector care contribuie cu 36% la formarea produsului intern brut și cu 40% la încasările din export, ocupînd 55% din forța de muncă totală — a fost prejudiciată ca urmare a calamităților naturale. Au fost necesare măsuri guvernamentale de sprijinire, ca subvenționarea culturilor de grâu, trestie de zahăr și bumbac și majorarea suprafețelor irigate cu 16% la trestia de zahăr, 9% la grâu, 6% la bumbac și 1,7% la orez.

Industria a înregistrat un ritm de creștere de 7%, față de sarcina propusă de 12%. La această situație a contribuit pe de o parte reducerea producției de hidroenergie cu 25% (ca urmare a secetei) care a afectat industria cimentului, a îngrășămintelor chimice și a altor ramuri mari consumatoare de electricitate. Pe de altă parte s-au făcut simțite efectele recesiunii din Occident, îndeosebi asupra industriei textile, precum și restringerea producției de zahăr cu 20% determinată de faptul că la începutul anului 1973 o parte importantă din suprafețele cultivate cu trestie de zahăr a fost afectată aitor culturi.

În afara calamităților naturale, economia pakistaneză a fost confruntată și cu efectele negative ale inflației pe plan internațional, care au agravat dificultățile interne. Astfel, indicele prețurilor cu ridicata a cunoscut creșteri de 19,6% în anul fiscal 1973 și 27,4% în anul fiscal 1974, cu implicații asupra creșterii costului vieții.

Schimbările comerciale ale Pakistanului oglindesc preferențele intervenite în structura economiei. Eforturile de industrializare se reflectă în creșterea ponderii produselor industriale prelucrate în totalul exporturilor de la 35,2% la 44,6% și totodată în sporirea livrărilor pe piața internațională a unor mărfuri ca: produse alimentare, confecții, materiale de construcție, ciment, sîrmă și cabluri, produse electrice.

Nivelul ridicat al importurilor a avut drept consecință o majorare a deficitului balanței comerciale, estimat la circa 750 milioane dolari în anul financiar curent, generat de triplarea prețurilor la importurile de petrol și dublarea celor ale îngrășămintelor chimice.

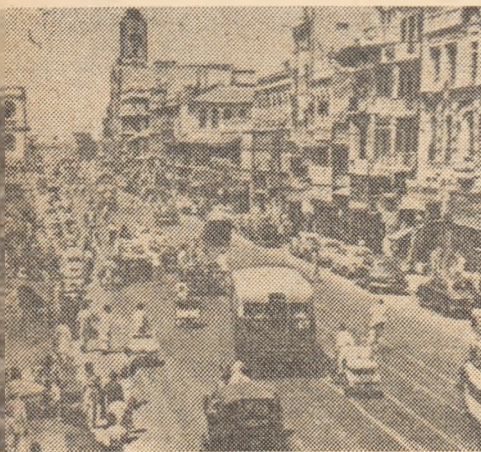
Situația precară a balanței de plăți face necesară apelarea în continuare la împrumuturi și ajutoare externe (din partea Băncii Mondiale, a Arabiei Saudite și a altor țări) pentru a putea face față finanțării proiectelor de dezvoltare economică. Recent au fost anunțate ajutoare financiare și tehnice din partea R. P. Chineze pentru construirea unei fabrici de hirtie și a unei uzine de uree; un împrumut guvernamental englez (circa 8 milioane dolari) pentru construirea noului port Quasim la sud de Karachi; un împrumut canadian de 5 milioane dolari pentru achiziționarea de instalații petroliere.

Participarea capitalului străin la dezvoltarea economiei pakistaneze se realizează și pe calea creării unor societăți mixte cum este cazul companiei arabo-pakistaneze pentru transporturi petroliere (capital 42 milioane dolari); compania pentru turism pakistano-elvețiană (Tourism Promotion Services) în care capitalul elvețian are o participare de 50%; o companie mixtă americano-pakistaneză (în care deține o cotă parte și Abu Dhabi) pentru construirea unei fabrici de amoniac; firma vest-germană UDHF participă cu tehnologie pentru producția de acid azotic, azotat de amoniu și azotat de calciu etc. Pe de altă parte acordurile comerciale bilaterale recent încheiate cu U.R.S.S., Polonia, România și cu unele țări africane și din Orientul Mijlociu creează premisele pentru extinderea și diversificarea relațiilor comerciale ale Pakistanului cu aceste țări.

Problemele creșterii schimburilor comerciale și ale dezvoltării cooperării economice și tehnice dintre România și Pakistan au fost examinate și în cursul recentei vizite de prietenie, efectuată în această țară de președintele Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu. Cu această ocazie cele două părți și-au exprimat convingerea că într-o serie de domenii, mai ales în industria extractivă, construcții de mașini, industria chimică și cea a materialelor de construcții, precum și în domeniul agriculturii, există încă largi posibilități pentru extinderea în continuare a cooperării economice și tehnice, reciproc avantajoase.

**Adina GRIGORESCU
Angela DUȚU
INSCIN**

* 9.931 rupii = 1 dolar (curs principal de vînzare la 30 noiembrie 1974).

Vedere din Karachi

TUNISIA

PROGRAM DE DEZVOLTARE ECONOMICĂ ECHILIBRATĂ

REALIZĂRILE obținute de poporul tunisian în cele aproape două decenii care au trecut de la dobândirea independenței au dus la apariția pe harta economică a Tunisiei a numeroase obiective economice în industrie, agricultură, transporturi și turism.

Eforturile de dezvoltare și diversificare a economiei sînt concentrate spre îndeplinirea prevederilor actualului plan cva-drienal de dezvoltare (1973—1976), care prevede creșterea economiei într-un ritm mediu anual de 5%, dezvoltarea învățămîntului, formarea cadrelor calificate, numeroase acțiuni cu caracter social-cultural. Opțiunile planului sînt susținute de un efort amplu de investiții, care se ridică la 1,3 miliarde dinari (3,1 miliarde dolari),* asigurate în proporție de 80% din surse interne, iar 20% pe calea creditelor, împrumuturilor și participărilor la capital.

În contextul dezvoltării echilibrate a economiei se prevede realizarea unui vast program de industrializare. Dezvoltarea industriei are la bază existența unor importante resurse minerale și agricole: țitei, fosfați, minereu de fier, plumb, zinc, citrice, măslină, cereale, sfeclă de zahăr etc. Cu o producție anuală de aproximativ 3,5 mil. t. ce urmează să se ridice la peste 6 mil. t. în 1978, Tunisia este al doilea mare exportator de fosfați din Africa (peste 2 mil. t.), după Maroc. Producția de țitei, care atinge 5 mil. t. urmează să crească prin intensificarea exploatarea zăcămintelor din zonele El Borma (50 mil. t. rezerve), Baharat și a celor submarine.

În vederea valorificării superioare au fost construite în țară rafinării de petrol de la Bizerta, cu o capacitate de 1,2 mil. t. combinatul siderurgic Menzel Bourguiba, instalațiile pentru producerea superfosfaților din zona industrială Sfax și din orașele Djebel, Djelloud și Gabes, ca și alte capacități în industria textilă și alimentară. Politica guvernamentală de dezvoltare

susținută a industriei se va concretiza în următorii ani în construcția unor importante obiective în ramurile petrolieră, siderurgică, chimică, a materialelor de construcții. Urmează să fie construite o rafinărie de petrol cu o capacitate de 6 milioane tone pe an, două unități siderurgice, o uzină de acid sulfuric, la Sfax, cu o capacitate de 750 tone-zi, două fabrici de ciment la Gabes (2 000 tone pe zi) și Thala (3 000 tone pe zi). De asemenea, în industria textilă — una din ramurile de bază ale industriei — care satisface în mare măsură consumul intern și creează disponibilități pentru export, vor fi construite noi capacități pentru fibre și fire sintetice, instalații moderne pentru țesături și confecții.

Un alt sector principal al economiei tunisiene este agricultura, care contribuie cu aproximativ 13% la formarea produsului intern brut. Efortul de modernizare și participarea sporită a statului — traduse prin lucrări de irigații și îmbunătățiri funciare, acordarea de asistență tehnică, utilaj agricol, îngrășăminte, prețuri stimulatorii și, mai ales, aplicarea reformei agrare, care a permis împrumărirea unui mare număr de țărani — au favorizat creșterea producției agricole. O deosebită preocupare se manifestă în direcția dezvoltării sectoarelor zootehnic (ameliorarea raselor, metode moderne de creștere) și piscicol (construcția a noi porturi de pescuit și dotarea flotei piscicole cu peste 300 de vase moderne).

Valorificarea a noi resurse naturale, dezvoltarea întregii economii vor fi facilitate prin dezvoltarea transporturilor feroviare, rutiere și portuare, în cadrul cărora se remarcă construcția căii ferate Gafsa-Gabes și a portului Gabes, care va deveni cel mai important port comercial al țării.

Un sector important al economiei țării, care contribuie la excedentul balanței de plăți a Tunisiei este turismul. Încasările în devize din activitatea de turism depășesc anual 70 milioane dinari. În scopul dezvoltării turismului, se prevede orientarea investițiilor spre executarea unor importante lucrări de infrastructură: construcția de hoteluri, de instalații electrice și telefonice, conducte de alimentare cu apă etc. Se contează ca, pe măsura intrării în circuitul turistic a noi zone, numărul turiștilor să sporească la peste 1,5 milioane anual.

Comerțul exterior are o contribuție importantă la creșterea economică. Evoluția favorabilă din ultimii ani este evidențiată de creșterea simțitoare a volumului schimburilor comerciale și de continua diversificare a acestora. Dinamismul industriei a fost însoțit de însemnate creșteri la importul de echipament industrial, în special de mașini și utilaje. Totodată, a crescut importul de bunuri de consum alimentare și textile. În 1973 mai mult de jumătate din totalul importului de produse prelucrate a fost format din produse destinate industriei. Structura exportului era dominată în 1974 de țitei, ulei de măslină, fosfați, superfosfați și acid fosforic (în 1960: cereale și vinuri).

Stimularea industriei pentru export

printr-o serie de măsuri guvernamentale favorizează diversificarea continuă a exportului care cuprinde o gamă tot mai complexă de produse metalurgice și țesături textile, covoare, conserve de fructe și legume. „Codul investițiilor”, adoptat în aprilie 1972 acordă o serie de facilități întreprinderilor nou create, a căror producție este orientată spre export. Acestea pot beneficia de împrumuturi din partea instituțiilor financiare tunisiene și sînt scutite de o serie de taxe și impozite. Legea creează cadrul favorabil extinderii cooperării prin constituirea de societăți mixte de producție.

Tunisia promovează intens cooperarea economică, tehnică și științifică în scopul valorificării resurselor naturale, al realizării unor importante obiective economice care, utilizînd procese tehnologice moderne, să contribuie la creșterea și diversificarea producției și la ridicarea nivelului ei calitativ. Tunisia are în vedere realizarea unor acțiuni de cooperare în ramurile energetice, electronică, ușoară, în agricultură, zootehnie, transporturi, construcții civile, lucrări de infrastructură turistică. Primirea de asistență tehnică și participarea la procesul de formare a cadrelor calificate autohtone constituie deziderate ale politicii guvernamentale.

Tunisia promovează o politică de extindere a relațiilor politice, economice, tehnice și științifice cu toate statele. În acest cadru, relațiile de colaborare cu țările socialiste s-au intensificat în mod deosebit în ultimii ani și sînt în continuă dezvoltare.

Între România și Tunisia s-au statornicit relații de prietenie și colaborare pe multiple planuri, pe baza respectării principiilor independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc. Schimburile comerciale au înregistrat o evoluție ascendentă și o continuă diversificare. România exportă în Tunisia utilaj minier, tractoare, locomotive Diesel-hidraulice, utilaje pentru construcții, produse electrotehnice, chimice și bunuri de larg consum și importă minereuri de fier și fosfați, citrice, plută, piei brute etc. Întreprinderi românești expun un bogat sortiment de produse în cadrul Tîrgului internațional de la Tunis. Cooperarea dintre cele două țări se extinde în sectoarele cele mai variate: industrie (extractivă și prelucrătoare), agricultură, transporturi, formarea cadrelor.

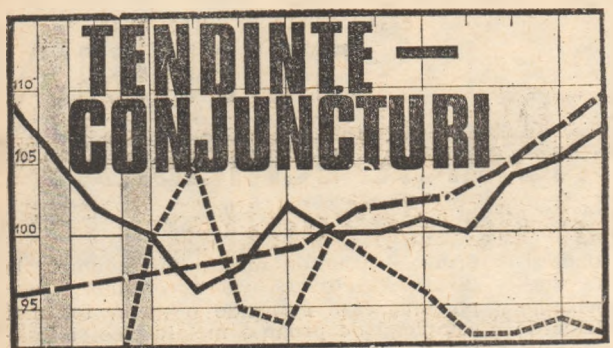
Vizita pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele Republicii Socialiste România, o efectuează în Tunisia, moment de cea mai mare însemnătate în istoria relațiilor româno-tunisiene, deschide noi perspective colaborării dintre cele două state, contribuie la cauza păcii și destinderii internaționale.

Marcel MOLDOVEANU
INSCIN

*) 0,435 dinari tunisieni = 1 dolar.

Vedere din Tunis

INDICELE INSCIN
Evoluția prețurilor
internaționale
în luna martie 1975

ÎN LUNA MARTIE a.c. prețurile internaționale ale produselor de bază cuprinse în nomenclatorul de export-import al R. S. România au continuat să înregistreze un ușor declin. Indicele sintetic INSCIN arată o scădere a acestor prețuri în medie cu 2,5% în luna martie față de februarie a.c.

O scădere mai accentuată (-10,2%) s-a înregistrat la

produsele agroalimentare, în special la subgrupele: zahăr și produse tropicale (-21,9%) și semințe oleaginoase, produse derivate, grosimi animale și vegetale (-16,9%). De remarcă că prețul zahărului brut a scăzut, în decurs de o lună la bursa din Londra, cu 180 dolari tonă. La cereale s-a înregistrat o scădere de 6%. La combustibili a avut loc o ușoară creștere a prețurilor de 0,1%, ca urmare a majorării prețurilor la benzină și motorină.

La materii prime industriale, prețurile medii au rămas aproape neschimbate față de luna februarie a.c. (s-a înregistrat o reducere de numai 0,3%). De menționat că în cadrul acestei grupe de produse au avut loc ușoare reduceri ale prețurilor la metale și cauciuc (cu circa 1,6%). La subgrupele: lemn și produse din lemn, fibre animale și vegetale și piei, prețurile au crescut cu 9,6%, 2,4% și respectiv 26,7%.

Sectorul prognoze și eficiența comerțului exterior INSCIN

Reducerea producției de petrol în lume

PRODUCȚIA medie zilnică a principalelor țări exportatoare de petrol a scăzut în prezent la 26 milioane de bareli, față de 32,5 milioane de bareli pe zi în timpul embargoului petrolier din octombrie 1973. Scăderea este mult mai evidentă față de nivelul extracției de acum cîțiva ani, cînd țările producătoare „se aflau la discreția statelor consumatoare”, potrivit recunoașterii lui Thomas Enders, secretar de stat al S.U.A. pentru probleme economice.

Reducerea producției se explică între altele prin măsurile de conservare a resurselor petroliere adoptate de o serie de țări mari producătoare din Asia, Africa și America Latină. Scăderea consumului care a contribuit la actuala reducere a producției de petrol este explicată în Occident prin recesiunea din lumea capitalistă, printr-o anumită raționalizare a consumului în condițiile prețului ridicat al „aurului negru”, ca și prin blindețea iernii acestui an. În S.U.A.

un plan propus de președintele Ford vizează economisirea unui milion de bareli de petrol pe zi la sfîrșitul acestui an și a două milioane la sfîrșitul anului 1977, fără a lua în considerare reducerea consumului datorită recesiunii sau prețurilor ridicate.

Valoarea în dolari a D. S. T. în creștere

VALOAREA unui D.S.T. (Drept special de tragere) — monedă de cont, deci fără o formă materială, creată în cadrul F.M.I. după conferința monetară de la Rio de Janeiro din septembrie 1967 ca activ lichid suplimentar — era înaintea deralorizării monedei americane din vara anului 1972, de 1 dolar S.U.A., respectiv a 35-a parte din valoarea aurului la prețul lui oficial de atunci. După deralorizarea dolarului din februarie 1973, care a ridicat prețul oficial al aurului la 42,22 dolari uncia, valoarea unui D.S.T. a ajuns la 1.20635 dolari (a 35-a parte din noul preț oficial al unciei de aur). Începînd de la 1 iulie 1974 valoarea D.S.T. desprinsă de aur, este determinată — zilnic — în funcție de modificările survenite în valoarea unui „coș” de 16 valute mai importante (pentru modul de calcul vezi „Revista economică” nr. 10 1975, p. 30). Din septembrie 1974 și pînă la sfîrșitul lunii martie a. c., potrivit declarației lui Arthur Burns, președintele Sistemului federal de rezervă al S.U.A., cursul dolarului a scăzut cu aproape 7% în raport cu principalele valute occidentale, în special față de francul elvețian și marca vest-germană. Ca urmare valoarea exprimată în dolari a „coșului” de valute pe baza căruia se calculează D.S.T. s-a majorat, 1 D.S.T. echivalînd acum cu 1,25 dolari.

Implicațiile acestei evoluții trebuie pririte în legătură cu hotărîrea adoptată în ultima vreme de mai multe țări exportatoare de petrol (Iran, Arabia Saudită, Kuweit și Qatar) de a disocia monedele lor naționale de dolar, exprîmîndu-le de acum înainte în D.S.T. Se așteaptă ca Venezuela să adopte și ea o hotărîre similară.

Piața metalelor: prețuri și producții în scădere

GRUPA METALELOR continuă să fie cea mai afectată de reducerile de prețuri la materii prime, care se înregistrează în ultimele luni. Conform indicelui pe care îl publică săptămînal „The Economist” din Londra, la 2 aprilie (vezi numărul din 5 a-

prilie al revistei), nivelul prețurilor la metale era cu circa 45% mai scăzut decît în urmă cu un an. Pentru comparație: indicii generali al prețurilor la materii prime era, la aceeași dată, cu circa 12% mai scăzut, din care la ansamblul materiilor prime industriale cu circa 36%, iar la fibre textile cu circa mai mult de 25%. De reținut că, pe de altă parte, prețurile produselor alimentare cunosc o ușoară creștere (cu circa 2%), fiind singura dintre grupele mari de materii prime la care se înregistrează o astfel de evoluție.

Situația pe piața diferitelor metale oferă unele elemente explicative. Astfel, după Neue Zürcher Zeitung din 26 martie a. c., cererea la cupru pe piața mondială este în continuare slabă, iar producția încă nu s-a adaptat acestei împrejurări. În ceea ce privește zincul, pe de altă parte, reducerea simțitoare a producției (în proporții de pînă la 25%) în unele cazuri) încă nu a dus la consolidarea situației pieței. O conjunctură asemănătoare se constată pe piața plumbului. Producția de aluminiu continuă și ea să scadă.

Industria R. F. G.: Comenzi în scădere

DATE furnizate de institutul de conjunctură IFO din München, ogîndite în graficele de mai jos, arată că situația comenzilor este în deteriorare în industria vest-germană, ducînd la scăderea mai pronunțată a gradului de utilizare a capacităților în lunile recente. Un element deosebit de semnificativ îl constituie faptul că subțierea carnetelor de comenzi interne este însoțită acum și de o curbă pronunțat descendentă a comenzilor externe, care în mod normal constituie un suport important al industriei R.F.G.

*) Date provizorii pentru: coes de furnal, huiulă, minereu de fier, cromită, minereu de mangan, fero-mangan, fero-siliciu, oțel comercial, tablă groasă, tablă subțire, sirmă recoaptă, laminate de cupru, cherestea de rășinoase, lemn pentru celuloză, celuloză, hirtie pentru ziar, hirtie pentru saci, fibre celulozice, porci vii, vite cornute mari și ulei de ricin.

Pentru lunile aprilie-decembrie 1974 și ianuarie 1975 (vezi „Revista economică” nr. 12/1975.

INDUSTRIA SIDERURGICĂ : structuri, evoluții, potențial de dezvoltare [II]

FENOMENELE de criză din economia țărilor capitaliste, care au afectat în diferite proporții și industria siderurgică a acestor țări (vezi „Revista economică” nr. 15 din 11 aprilie a.c.), nu au modificat până acum aprecierile existente în ceea ce privește potențialul de dezvoltare al ramurii și perspectivele ei pe următorii 10-25 de ani. Experții consideră în continuare că producția și consumul de oțel se vor dezvolta în ritmuri susținute, deoarece nu a apărut și nu se întrevede nici un produs de substituție competitiv. Se apreciază că încă în prima jumătate a deceniului următor pro-

ducția de oțel va depăși 1 miliard de tone anual. Există totodată prognoze care preconizează că în anii viitori se vor înregistra fenomene de penurie pe piața oțelului deoarece creșterea necesarului de consum devansează extinderea capacităților de producție. Cantitățile de produse siderurgice care fac obiectul schimburilor externe sînt așteptate să crească și ele susținut (Neue Zürcher Zeitung, 1 aprilie a.c.). Toate acestea nu înseamnă firește că piața oțelului va fi scutită în viitor de posibile oscilații conjuncturale.

ZĂCĂMINTELE cunoscute ale principalelor materii prime necesare siderurgiei sînt puternic concentrate din punct de vedere geografic. Minerul de fier se extrage, potrivit statisticilor internaționale, în circa 50 de țări, șapte dintre ele dau peste 70% din întreaga extracție. Același lucru este valabil pentru cărbunele cocsificabil : șase țări dau aproximativ 82% din extracția mondială. Această concentrare a resurselor este una din explicațiile prezentei largi a produselor necesare siderurgiei în comerțul internațional, după cum concentrarea geografică persistentă a producției de oțel este explicația principală a faptului că numărul țărilor importatoare ale acestui produs depășește cu mult 100.

lente decît media mondială, cu excepția Japoniei în cazul căreia sporul ar fi de peste 39%. Consumul regiunilor în curs de dezvoltare este prevăzut conform aceluiași calcul să crească de peste două ori mai repede decît media mondială — cu circa 84% —, dar

Autorii studiului ONUDI consideră că perspectivele unei astfel de reamplasări — bineînțeles, în condițiile dezvoltării generale a siderurgiei — se schimbă „încet dar sigur” în favoarea țărilor în curs de dezvoltare. Ei aduc o seamă de argumente în acest sens. Astfel, se citează faptul că în țările cu economie dezvoltată este din ce în ce mai greu de găsit amplasamente avantajoase din punctul de vedere al instalațiilor portuare, al transporturilor, al costului terenului, al apei și al restricțiilor ecologice. Țările în curs de dezvoltare, în schimb, oferă condiții favorabile pentru construirea de mari uzine în apropierea zăcămintelor de minereu și a unor piețe de desfacere. Costul terenului, la rîndul său, este de 5-10 ori mai scăzut în țările în curs de dezvoltare. Un factor suplimentar în avantajul acestora îl constituie zonele cu resurse de apă mai puțin limitate decît în țările occidentale cu economie dezvoltată.

Rațiuni pentru reamplasare

ÎN CEEA CE PRIVEȘTE consumul de materii prime siderurgice, studiul menționat al ONUDI (doc. ID/B/C. 3/ Rev. 1/Add. 1) citează date după care, pe plan mondial, cantitatea totală de minereu de fier ar urma să crească de la 950 mil. t în 1975 la 1250 mil. t în 1985, deci un spor de circa 37%. În general regiunile dezvoltate din punct de vedere economic ar înregistra în acest cadru evoluții mai

ORIZONT 2 000 :

- Între 1750 și 2 000 milioane tone de oțel
- 31% din producția mondială — în țările în curs de dezvoltare
- 98% din producție — obținute în cuptoare electrice și cu oxigen

ponderea sa în totalul mondial nu sporește decît de la 11% în 1975 la 15% în 1985. Datele acestea, ca și cele privind consumul de cărbune cocsificabil, de exemplu, denotă că schimbarea structurii geografice a industriei siderurgice riscă să fie în orice caz foarte lentă dacă nu se ajunge la accentuarea simțitoare a tendinței de reamplasare a ramurii pe scară globală.

Pe de altă parte, grație progreselor din domeniul tehnologiei, astăzi nu mai este necesară crearea uzinelor siderurgice în apropierea zăcămintelor de cărbune cocsificabil ; în furnalele înalte moderne, șarjele de cocs nu mai reprezintă astăzi decît circa 400 kg per tonă, iar reducerea directă prin procedee care permit utilizarea cărbunilor necocsificabili, a gazelor naturale etc. capătă o tot mai largă răspîndire. De asemenea, grație progresului tehnic siderurgia este mai puțin dependentă astăzi de disponibilitățile locale de fier vechi, convertizoarele cu insuflete de oxigen care prelucrează fontă brută fiind mai economicoase decît cuptoarele Martin. În fine, un număr crescînd de țări în curs de dezvoltare pot mobiliza astăzi resursele bănești necesare construirii unor mari uzine siderurgice, „cu sau fără ajutor financiar extern”. (doc. ONUDI, p. 22).

Cifra de investiții pe care le va necesita extinderea capacităților siderurgice în anii viitori este legată de numeroase dificultăți, de aceea calculele prezentate în diferite publicații au un caracter pronunțat orientativ. În deceniul în curs capacitatea de producție a siderurgiei mondiale ar putea să crească după unele evaluări cu 300 mil. t, față de 210 mil. t în deceniul trecut (Neue Zürcher Zeitung, 1 aprilie). Studiul ONUDI publicat la începutul acestui an apreciază că din 1965 încoace capacitățile au crescut cu circa 200 mil. t, din care jumătate în ultimii trei ani. În calcularea necesarului global de fonduri de investiții, materiale, mijloace de transport, mină de lucru etc., autorii studiului pornesc de la presupunerea că el trebuie să corespundă unor capacități noi de circa 33 mil. t în medie pe an în perioada 1974-1980 și de 40 mil. t pe an în perioada 1980-1985. Dacă se ține seama și de investițiile necesare pentru a înlocui capacitățile care ies din funcțiune într-un ritm mediu anual de 17 mil.

Tabel nr. 2

Dinamica producției de oțel în lume. (prognoze)

	1970 (efectiv)		1975		1980		1985	
	mil.t	%	mil.t	%	mil.t	%	mil.t	%
Total mondial din care:	597	100,0	735	100,0	915	100,0	1025	100,0
America de Nord	133,3	22,3	149	20,3	170	18,6	181	17,7
S.U.A.	122,1	20,3	135	18,4	154	16,8	163	15,9
America Latină	13,0	2,2	28	3,8	43	4,7	49	4,8
Brazilia	5,4	0,9	11	1,5	18	2,0	22	2,1
Europa occid.	162	27,2	189	25,7	227	24,8	249	24,3
CEE	138,1	23,2	153	20,8	174	19,1	198	19,3
Asia	120,1	20,2	166	22,6	220	24,0	253	24,7
Japonia	93,3	15,8	128	17,4	160	17,0	172	16,8
India	6,1	1,0	8	1,1	15	1,6	18	1,7
Africa și Orientul Mijlociu	5,4	0,9	9	1,2	13	1,4	18	1,7
R.Sud-Africană	4,8	0,8	8	1,1	10	1,1	14	1,4
Oceania	7,1	1,2	12	1,6	18	2,0	23	2,2

Sursa: ONUDI, doc.ID/B/C.3/35/Rev.1/Add.1

Tabel nr. 3

**Prognoza producției de oțel în lume,
1975-2000**

	1975	1980	1985	2000
Producția mondială, mil.t				
- ritm anual 4%	735	900	1100	2000
- ritm anual 3,5%	735	875	1040	1750
Țări în curs de dezvoltare, mil.t				
- pentru consumul intern	70	115	165	450
- pentru export	-	5	20	100
- total	70	120	185	550
- în % din prod.mondială	9,5	13,7	17,8	31
Țări dezvoltate, mil.t	665	755	855	1200
Producții pe locuitor,kg				
- țări în curs de dezvoltare	24	38	51	110
- țări dezvoltate	600	630	720	860

Sursa: ONUDI, doc.ID/E/C.3/35/Rev.1/Add.1

t, se obțin pentru perioada 1974-1980 următoarele medii anuale, în miliarde de dolari :

- Fonduri de investiții pentru 50 mil. t pe an (400 dolari per tonă)	20
- Echipamente industriale	13
- Infrastructuri asociate (porturi, căi ferate, material rulant)	5
- Servicii de planificare, concepție, supravegherea construcțiilor etc.	2,5

În plus, nevoite suplimentare de mină de lucru, socotind un om pe an pentru 150 t de capacitate, ar reprezenta 300 000 persoane anual.

Primul miliard

ÎN LUMINA condițiilor schițate în cele de mai sus, o primă prognoză a producției de oțel pe următorii 10 ani (vezi tabelul nr. 2) scoate în evidență o anumită creștere a ponderii țărilor în curs de dezvoltare, dar de amploare relativ modestă. Presupunind că nivelul producției mondiale indicat în tabel pentru 1975 (un spor de 3,5% față de nivelul efectiv de 710 mil. t din 1974) nu va fi infirmat de evoluția reală, prognoza indică o creștere totală cu circa 40% în deceniul 1975-1985. În acest cadru, o serie de țări și regiuni cu economie dezvoltată își extind producția de oțel în ritmuri ceva mai lente și-și văd ponderea micșorată întrucâtva. Corespunzător, cresc ponderile unor țări și regiuni în curs de dezvoltare (în condițiile în care participarea țărilor socialiste europene la producția mondială de oțel apare în prognoza dată cu un nivel cvasistaționar : 24,8% în 1975 și 24,6% în 1985). Modificările în favoarea țărilor în curs de dezvoltare sînt însă, așa cum arătam, relativ puțin însemnate. După criteriile de clasificare aplicate de ONUDI, partea acestor țări va fi în 1980 de 104 mil. t, adică 11,4% din totalul mondial, iar în 1985 de 137 mil. t, adică 13,4% din primul miliard de tone de oțel produs în lume într-un singur an. Reamintim că în anii recentți țările în curs de dezvoltare dețin, tot după ONUDI, circa 8% din producția de oțel a lumii.

Pornind însă de la datele cele mai recente privind construcția și proiectele ferme de construire a unor noi uzine siderurgice în țările în curs de dezvoltare, luînd în considerare și efectele probabile ale dificultăților

economice actuale din lumea nesocialistă, autorii studiului menționat au revizuit cifrele înfățișate în tabelul nr. 2. Ei extind cîmpul prognozei pînă în anul 2000 și introduc două variante de calcul, una bazată pe un ritm mediu anual mondial de 4% și alta pe un ritm de 3,5%. Varianta din urmă este considerată mai realistă și, în consecință, aceasta este luată în considerare pentru detalierele pe grupe de țări.

Prognoza revizuită prezentată în tabelul nr. 3 se bazează, în varianta de 3,5%, pe ritmuri de creștere mai diferențiate decît în prima prognoză. Și anume pentru țările în curs de dezvoltare ritmul este de peste 3 ori mai rapid față de cel pentru țările dezvoltate. În aceste condiții se ajunge în 1985 la o pondere aproape de două ori mai ridicată a celor dintii în comparație cu mijlocul anilor '70, iar anul 2000 la aproape 1/3 din producția mondială. Datele privind producția de oțel a țărilor în curs de dezvoltare pentru piața internă, bazate pe prognoza necesarului propriu de consum, corespund unui ritm mediu anual de 10% în perioada 1975-1980 și de

În primele două luni ale anului în curs producția de oțel a citorva dintre principalele țări producătoare din lumea capitalistă a continuat să scadă, după datele Institutului internațional al fierului și oțelului de la Bruxelles relatate în „The Economist” din 5 aprilie a.c. Cifrele reprezintă producția insușmată din perioada ianuarie-februarie a anilor 1974 și 1975 și modificarea în %.

	Mil. tone	1974	1975	%
CEE	25,70	24,32	-	5
RF Germania	8,63	7,87	-	9
Franța	4,76	4,14	-	13
Italia	3,94	3,99	+	1
Anglia	3,43	3,97	+	16
Belgia	2,85	2,43	-	15
Luxemburg	1,03	0,86	-	16
Olanda	0,96	0,95	-	1
Statele Unite	22,07	20,37	-	8
Japonia	18,94	16,92	-	11

x Perioada săptămînii de lucru de 3 zile.

7,5% în perioada 1980-2000. Toată prognoza are ca premisă o dezvoltare intensificată a cooperării internaționale. Producția totală prognosticată pentru țările în curs de dezvoltare

Tabel nr. 4

**Ponderea procedeelor siderurgice în lume,
1955-2000, în procente**

Anul	Procedeul			
	Cu oxigen	Martin	Electric	Bessemer
Efectiv				
1955	-	74,7	7,7	17,8
1960	3,8	68,5	10,3	17,4
1965	16,4	59,0	12,0	12,6
1970	41,5	38,8	13,8	5,9
1974	53	28	17	1,4
Prognoză				
1980	62,0	17,1	20,0	0,9
1985	65,0	6,5	28,0	0,5
1990	62,0	3,8	34,0	0,2
2000	57,0	1,9	41,0	0,1

Sursa: ONUDI, doc.ID/B/C.3/35/ Rev.1/Add.1 pentru anii 1955-1970 și 1980-2000; Neue Zürcher Zeitung, 1 aprilie 1975, pentru anul 1974

este apreciată de experții ONUDI ca reprezentînd obiective minimale, dar cu toate acestea ei consideră că aceste obiective vor putea fi atinse numai cu condiția unor eforturi considerabile din partea acestor țări și a unui sprijin substanțial din partea țărilor dezvoltate sub formă de fonduri de investiții, know-how și debușee. Cifrele privind producția pe locuitor sînt de asemenea considerate ca obiective extrem de modeste, deși echivalează cu reducerea decalajului țărilor dezvoltate - țări în curs de dezvoltare sub a-cel aspect de la 25 : 1 în 1975 la mai puțin de 8 : 1 în anul 2000.

Înnouirea procedeelor

TREBUIE ținut seama însă de faptul că țările în curs de dezvoltare au șanse de a fi principalii beneficiari ai inovațiilor tehnologice în domeniul siderurgiei în deceniile următoare. În această perioadă sînt așteptate noi prefaceri fundamentale în cadrul ramurii, între care cele privind progresul tehnic vor avea o pondere însemnată. Datele din tabelul nr. 4 schițează înainte de toate procesul de dispariție a procedeelor Martin și Bessemer de elaborare a oțelului și înlocuirea lor cu metode mai adecvate posibilităților țărilor în curs de dezvoltare, de exemplu dacă se are în vedere lipsa relativă de cărbune cocsificabil în aceste țări. Ascensiunea cuptoarelor cu insuflare de oxigen prognosticată pînă spre sfîrșitul secolului nostru poate favoriza dezvoltarea siderurgiei lor, așa cum o poate favoriza și cea a cuptoarelor electrice dealtfel, avînd în vedere potențialul de producere a electricității în țările în curs de dezvoltare. La aceasta se adaugă perspectivele așa-numitei „reduceri directe” cu ajutorul hidrocarburilor sau al cărbunilor cocsificabili. Afară de procedeele noi, își pot spune cuvîntul în același sens unele metode mai demult cunoscute și verificate, care nu au prezentat interes pentru actualele țări dezvoltate, ca de exemplu tehnicile siderurgice bazate pe folosirea mangalului. Se menționează în acest sens faptul că în 1974 s-a prevăzut în Brazilia să se producă peste 2 mil. t de fontă în furnale înalte funcționînd cu mangal.

I. PĂDUREANU

PIAȚA MONETARĂ INTERNAȚIONALĂ

Cursuri

Curs central 1973	Curs în 28 XII 1973	7 IV 1975	11 IV 1975	Abaterea în % a cursurilor valutare în ziua de 11 IV 1975 față de nivelul din cursul central 28 XII 1973		Abaterea în % a cursului dolarului față de divizele valutare în perioada 28 XII 1973 - 11 IV 1975
				+ / -	+ / -	
Marca vest-germană	2,6690	2,6990	2,3680	2,3825	+12,02	+13,28
Francul elvețian	3,3855	3,2500	2,5490	2,5040	+32,03	+26,75
Francul francez	4,6044	4,7025	4,2280	4,2300	+ 8,84	+11,17
Lira sterlină ²⁾	2,8952	2,3250	2,3740	2,3640	-18,35	+ 1,67
Yenul japonez	308,0	280,2	291,60	290,80	+ 9,91	+ 3,65
Florinul olandez	2,78117	2,8260	2,4185	2,4270	+14,59	+16,44
Francul belgian	40,334	41,10	35,09	35,31	+14,22	+16,40
Lira italiană	523,50	607,0	633,50	634,80	-17,53	+ 4,58
Prețul aurului 18, Londra ³⁾	103,87	173,25	172,50	-	-	-

1) + revalorizare (apreciere de fapt); - devalorizare (deprecieri de fapt); 2) dolari pentru 1 liră sterlină; 3) prețul aurului în dolari/uncie, prețul fixat.

ÎN PERIOADA 1-11 aprilie a.c., cursul dolarului S.U.A. pe piețele valutare occidentale a avut o evoluție neuniformă, înregistrând oscilații sensibile de la o zi la alta. Cu toate acestea, tendința generală a fost de consolidare și întărire a cursului monedei americane, tendință care s-a accentuat spre finele perioadei analizate.

O serie de factori de natură economică cum ar fi deficitul crescând al balanței plăților curente a S.U.A., care se apreciază că se va ridica la circa 6-7 miliarde dolari la finele anului 1975, scăderea accentuată din ultimele săptămâni a dobânzilor pe piața monetară americană, precum și incertitudinile în legătură cu măsurile pe care țările producătoare de petrol intenționează să le ia pentru protejarea veniturilor lor au continuat să influențeze negativ poziția dolarului pe piețele valutare internaționale. Cu toate acestea, acțiunea conjugată a mai multor factori a imprimat o tendință de consolidare și întărire a cursului dolarului. Printre factorii care au influențat pozitiv poziția dolarului se numără, în primul rînd, scăderea dobânzilor pe piețele monetare vest-europene, drept consecință a măsurilor de relaxare a politicii de credit luate de către autoritățile din majoritatea țărilor occidentale în vederea încurajării redresării situației economice. Ca urmare a acestor măsuri a avut loc o reducere a discrepanței între nivelul dobânzilor pe piața monetară americană și

piețele monetare vest-europene, fapt ce a mărit atractivitatea pieței americane pentru capitalurile străine. Aprecierile în sensul că în viitor ar putea avea loc o nouă creștere a dobânzilor pe piața monetară americană, consecință a recurgerii într-o măsură crescîndă a autorităților la fondurile pieței pentru acoperirea deficitului bugetar (apreciat a depăși 70 miliarde dolari în viitorul exercițiu financiar), precum și apariția unei tendințe de creștere a dobânzilor pe piața eurodolarilor sporesc de asemenea atractivitatea plasamentelor pe piața monetară americană și influențează pozitiv cursul dolarului pe piețele valutare internaționale.

Reducerea presiunilor inflaționiste în S.U.A. în ultimul timp, prețurile cu ridicata scăzînd în luna martie a.c. — pentru a patra lună consecutiv — cu 0,6%, respectiv cu 6,7% în trimestrul I a.c., a contribuit la rîndul său la imprimarea unei tendințe de întărire a cursului dolarului față de valutele occidentale.

Măsurile luate de autoritățile monetare din Elveția pe linia reducerii posibilităților băncilor comerciale de a efectua operațiuni speculative, prin obligarea acestora să-și echilibreze zilnic poziția în valutele care fac parte din sistemul fluctuării în comun și să declare băncii naționale operațiile la termen cu valute care depășesc

Nivelul orientativ al dobânzilor pe piața eurovalutelor în perioada 7-11 aprilie 1975 (nivel minim și maxim)

VALUTA	Termen	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10%
DOLARUL SUA	1 LUNA						6,125	6,75			
	3 LUNI						7,0625	7,5625			
	6 LUNI						7,9375	8,4375			
FRANCUL ELVEȚIAN	1 LUNA				3,75	4,50					
	3 LUNI				4,75	5,75					
	6 LUNI				5,875	6,75					
MARCA R.F.G.	1 LUNA				3,5625	3,75					
	3 LUNI				4,25	5,5625					
	6 LUNI				5,25	6,625					

cinci milioane de dolari, au determinat întărirea cursului dolarului față de francul elvețian, cu influență și asupra comportamentului dolarului față de celelalte valute occidentale.

Poziția dolarului pe piețele valutare internaționale a fost influențată favorabil și de atitudinea hotărîtă a Sistemului Federal de Rezervă pe linia sprijinirii cursului acestei valute pe aceste piețe, fapt confirmat și de intervențiile de circa 100 milioane de dolari, împreună cu Banca Federală a R.F. Germaniei, în ziua de 3 aprilie

Taxa oficială a scontului în unele țări capitaliste la data de 11 aprilie 1975

Anglia ^{x)}	10,0%	Italia	8,0%
Austria	6,50%	Japonia	8,50%
Belgia	7,50%	Luxemburg	7,50%
Canada	8,25%	Norvegia	5,50%
Danemarca	9,0%	Olanda	6,0%
Elveția	5,0%	Suedia	7,0%
Finlanda	9,25%	S.U.A.	6,25%
R.F. Germania	7,0%		
Israel	6,0%		

x) Dobînda minimă de împrumut (Minimum Lending Rate)

a.c. cînd moneda americană a fost supusă unor presiuni puternice „à la baisse”. Tot pe linia sprijinirii cursului dolarului pe piețele valutare internaționale, Sistemul Federal de Rezervă al S.U.A. (banca centrală), a luat și măsura de a reduce la 4% de la 8% procentul rezervelor obligatorii asupra împrumuturilor contractate de către băncile americane pe piețele străine. Această măsură, în fapt, va reduce costul împrumuturilor contractate de către băncile americane pe piețele străine, încurajându-le să recurgă la fondurile de pe aceste piețe, în primul rînd de pe piața eurodolarilor. În aceste condiții, tendința de creștere a dobânzilor pe piața eurodolarilor, apărută în ultimul timp ar putea să se accentueze, influențîndu-se și în felul acesta în mod pozitiv cursul dolarului pe piețele valutare internaționale.

Teodor GIURGIU

STATISTICĂ INTERNAȚIONALĂ

Decalaje în comerțul cu produse finite

DATELE REFERITOARE la exportul de produse industriale finite al principalelor 11 țări capitaliste dezvoltate (care furnizau — în 1970 — 76,7% din exportul mondial de asemenea produse) ilustrează o dinamică net diferențiată. Pe ansamblul acestui grup valoarea exporturilor menționate a sporit de 4,2 ori în deceniul 1963-1973. Dar ea a crescut de peste 7 ori în cazul Japoniei, de 5,1 ori în cel al Olandei și de 4,8 ori în cazul Canadei, Italiei și Belgiei-Luxemburgului; mai lent decît media au evoluat exporturile Elveției, S.U.A. și Angliei. Desigur, dinamica valorii exporturilor de produse finite

— atît globală, cît și pe diverse țări — a fost influențată de devalorizările, respectiv revalorizările monedelor țărilor examinate survenite în perioada oglindită în datele tabelului. Acest fapt nu modifică însă, în esența lor, concluziile ce se pot trage.

În primul rînd se constată schimbări ale pozițiilor deținute în ierarhia exporturilor de produse finite: S.U.A. au cedat primul loc R.F.G. iar Japonia a depășit Anglia și Franța, apropiindu-se de primele două țări. În ceea ce privește Anglia, rolul ei în comerțul mondial de produse finite continuă să descrească, ea trecînd pe locul cinci între țările capitaliste industriale. Totodată, deschiderea între ponderile țărilor examinate în ansamblul exporturilor de produse finite se menține: în 1963 ponderea maximă — de

22% — o dețineau S.U.A., în 1973 aceasta revine R.F.G.; ponderea minimă o deține în continuare Elveția (3,4% din total în 1963 și 3,2% în 1973).

Dacă urmărim evoluția prin prisma indicatorului „valoarea exporturilor pe locuitor”, rezultă că S.U.A. au trecut de pe locul 9 (printre cele unsprezece țări) în 1963 pe ultimul loc în 1973 (cu un export de 76 dolari și — respectiv — 213 dolari pe locuitor), în timp ce Belgia-Luxemburg și-au menținut primul loc (398 dolari pe locuitor în 1963 și 1821 dolari în 1973). Dintre celelalte țări, progresul cel mai remarcabil l-a înregistrat Japonia, cu toate că nivelul exporturilor sale de produse finite, raportat pe locuitor (circa 52 dolari în 1963 și 322 dolari în 1973) rămîne cu mult sub cel al țărilor vest-europene sau al Canadei. De

menționat că în deceniul 1963-1973 decalajul între cea mai ridicată și cea mai scăzută valoare a acestor exporturi pe locuitor în sinul celor unsprezece țări capitaliste examinate a crescut de la 7,71 la 8,61.

N. P.

Exporturile de produse finite

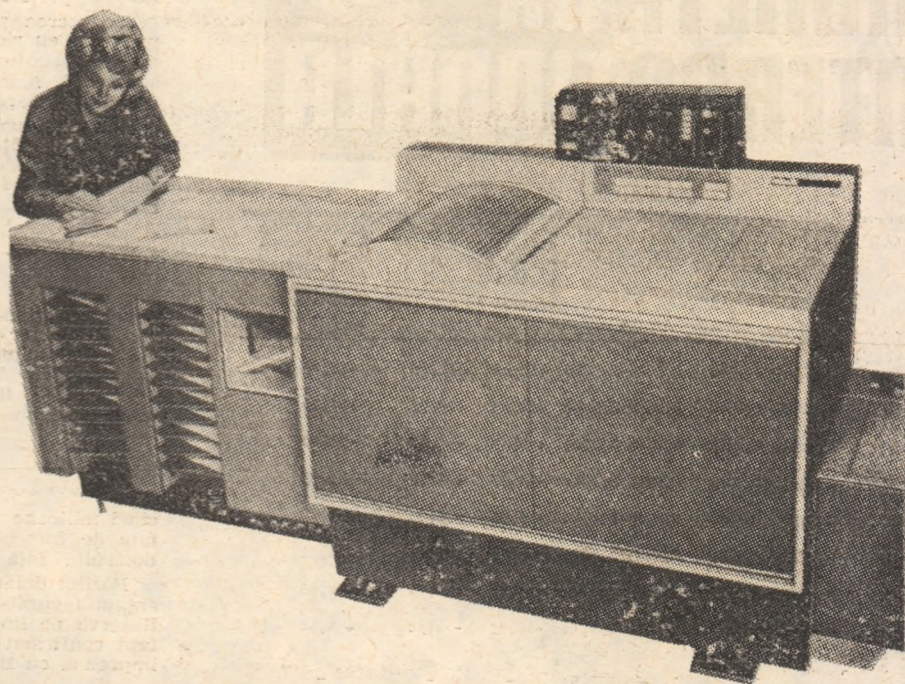
Țara	1963	1973	1973
	miliarde dolari		1963 (%)
S.U.A.	14,47	44,73	309
R.F.C.	12,91	60,31	467
Anglia	9,43	25,64	272
Franța	5,84	26,32	451
Japonia	4,95	34,92	705
Italia	3,86	18,58	481
Belgia-Luxemburg	3,82	18,39	481
Canada	2,83	13,71	484
Olanda	2,71	13,85	510
Suedia	2,20	9,43	429
Elveția	2,19	8,74	399
Total	65,21	274,61	420

Sursa: United Nations, Monthly Bulletin of Statistics, nr. 9/1974.

Cum se economisește hîrtie

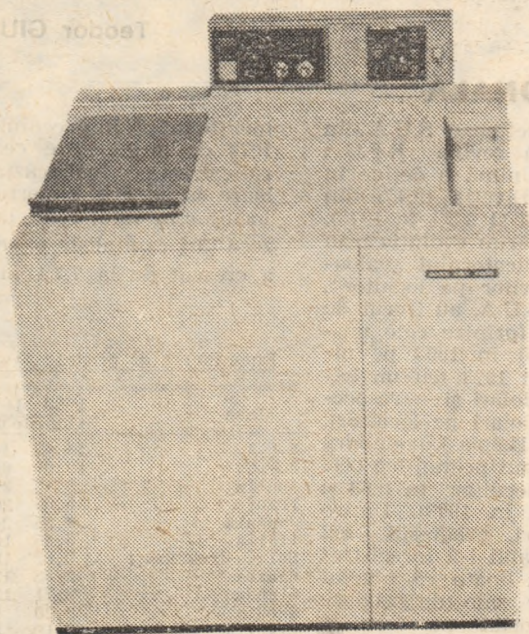
Cu Xerox 4 000 și cu Rank Xerox 7 000 utilizați mai puțină hîrtie pentru același conținut.

Motivul este simplu. Xerox 4 000 copiază în mod automat, pe ambele părți ale paginii, reducînd consumul de hîrtie pînă la 50%.

Rank Xerox 7 000 prezintă excelente posibilități de reducere, permițîndu-vă să copiați două originale de format A/4 pe o singură copie de același format; deci altă reducere a consumului de hîrtie cu 50%.

Pe lîngă acestea, cu o simplă operație manuală, puteți reproduce reversul paginii, reducînd consumul de hîrtie cu încă 25%.

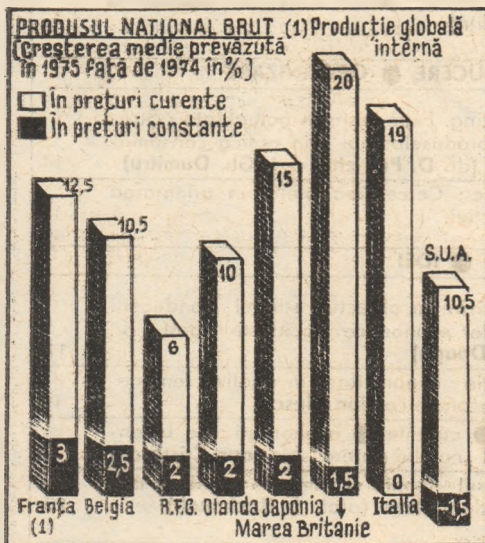
Ambele mașini sînt rapide, ușor de folosit, asigurînd oricînd reproduceri de calitate superioară, pe hîrtie obișnuită.

RANK XEROX

Stagflația în acțiune

DIN GRAFICUL alăturat se evidențiază o posibilă evoluție a economiei țărilor occidentale în 1975 (după revista L'Expansion), demonstrată pe ipoteze privind creșterea nominală și reală a produsului național brut în mai multe țări dezvoltate. Astfel, Franța se plasează în frunte cu o creștere reală a PNB de 3%, Marea Britanie va progresa foarte puțin la PNB real, dar va cunoaște cele mai mari creșteri de prețuri, iar Italia nu va progresa decât la 1,5%, dar creșterea prețurilor va fi mai mică decât a multor țări occidentale. În ciuda diversității situațiilor, se impune o singură concluzie: stagflația continuă să acționeze

Colaborare în amenajarea Dravei

DUPA 18 ani de studii și cercetări, în 1975 urmează a fi definitivat planul comun ungaro-ugoslav de amenajare și valorificare a potențialului râului Drava.

Aici, pe un sector în lungime de 160 km (comun ambelor țări) urmează a fi edificate până la începutul deceniului următor două baraje și hidrocentrale, reprezentând o capacitate de producție de 1 miliard kWh de energie electrică pe an. În etapa a doua, până la sfârșitul secolului, pe acest sector se prevede să fie construită o cascadă de lacuri de acumulare și hidrocentrale. În afară de producția de energie electrică, se va înfăptui regularizarea Dravei, ceea ce va permite protejarea unor întinse suprafețe agricole de inundații și va crea condițiile necesare pentru extinderea navigației pe acest râu.

Acumulare și productivitate

CREȘTEREA producției și a productivității muncii în Statele Unite este în ultimii ani mai lentă decât în alte țări indus-

triale mari, în bună măsură deoarece S.U.A. alocă o parte mult mai mică din producția for îmbunătățirii structurii și extinderii capacităților industriei prelucrătoare. Faptul acesta își pune amprenta asupra ritmului — mai lent în anii din urmă — de creștere a standardului de viață al consumatorului mijlociu american, asupra ritmului mai înalt al inflației și de asemenea asupra ritmului — mai scăzut — al creării de noi locuri de muncă, deci asupra nivelului utilizării forței de muncă. Aceasta este pe scurt concluzia unui studiu elaborat în cadrul Ministerului Finanțelor din S.U.A., citat în **International Herald Tribune** (8 aprilie 1975).

În sprijinul acestei teze autorii studiului aduc o serie de cifre. Între 1960 și 1973 în Japonia rata investițiilor (fără construcțiile de locuințe) în produsul intern brut a fost de 10,8% pe an. Cu o rată a investițiilor de 20% și respectiv de 13,2%, R.F.G. și Franța au înregistrat ritmuri de 5,5% și 5,9%. Cu o rată medie a investițiilor de 13,6, ritmul creșterii economice în S.U.A. a fost de 4,1%, iar în Anglia, de 2,9%, în ciuda unei rate mai înalte a investițiilor de 15,2% în perioada analizată.

Ca urmare, productivitatea muncii — măsurată prin produsul intern brut împărțit la populația civilă ocupată — rămâne în S.U.A. cea mai ridicată din lumea capitalistă, dar decalajul față de nivelurile din alte țări dezvoltate se reduce rapid. În 1950 productivitatea muncii în Japonia reprezenta 18% din cea americană, dar în 1960 ea crescuse la 28%, pentru a ajunge în 1973 la 65%. În cazul Italiei, nivelul productivității muncii a crescut de la 30% în 1950 la 40% în 1960 și la 62% în 1973. La rândul lor, Franța și R.F.G. realizau în 1973 circa 80% din nivelul american față de numai 60% în 1960.

Viitorul oțelului japonez

ÎN PLINĂ perioadă de recesiune, Japonia elaborează programe de investiții masive în industria oțelului, echivalând cu 1,7 miliarde lire sterline (aproape 4 miliarde dolari) numai în perioada 1 aprilie 1975 — 1 aprilie 1976. Aceste programe de investiții se înfăptuiesc în ciuda faptului că pentru aceeași perioadă se prevede reducerea producției anuale de oțel de la 120 milioane tone la 115 milioane tone, exportul reducându-se și el cu 10%. În ce privește anii '80 se prevede însă o insuficiență a capacităților de producție de oțel în lume, datorită investițiilor actuale neadecvate în Europa și Statele Unite.

Bombardiere sau locuri de muncă?

O CONTROVERSĂ aprinsă se poartă în prezent în Congresul S.U.A. în legătură cu aprobarea unor fonduri necesare cercetării pentru un nou tip de bombardiere — B1. În cadrul cheltuielilor militare pe anul fiscal curent, care se ridică la 95 miliarde dolari, sumele pentru B1 dețin o pondere importantă. Când vor intra în fabricație în 1989, cele 244 bombardiere supersonice prevăzute în cadrul programului vor necesita cheltuieli totale de 25 miliarde dolari.

Pe lângă argumentele strict militare, apărătorii proiectului susțin că bombardierul va constitui „vitamina” de care are nevoie în prezent economia americană. Avionul B1 va fi construit în California și uzine din alte 48 state vor furniza piese și subansamble. Peste 69 000 locuri de muncă vor fi create pentru pro-

ducerea nemijlocită a avionului și alte 127 000 locuri de muncă pentru lucrări indirecte legate de el, ceea ce în condițiile actuale de recesiune ar fi foarte util, susțin apărătorii proiectului.

În pofida acestor argumente, mulți senatori și alți reprezentanți ai opiniei publice pun sub semnul întrebării necesitatea unor cheltuieli militare atât de mari în timp de pace, calificând bombardierul „o armă a războiului rece transpusă fără rezerve în ultimul sfert al secolului XX”. Principala întrebare cu largi implicații care se ridică însă este aceea, exprimată pregnant de comentatorul ziarului **International Herald Tribune**: „Mai poate oare economia americană să fie redresată printr-o industrie de pace, sau nu mai putem acționa asupra ei decât cu rachete, submarine și bombardiere, pentru a obține prosperitatea...”

Bulgaria: dezvoltarea producției de energie electrică

CU TOATĂ extinderea continuă a producției sale de energie electrică (circa 25 mld. kWh în 1974), Bulgaria este nevoită să importe electricitate (3,5 mld. kWh). Alături de construirea sau mărirea unor termocentrale și hidrocentrale, accentul se pune de aceea pe dezvoltarea producției de energie nucleară. În cursul acestui an se prevede punerea în funcțiune a celei de a doua tranșe a centralei atomice de la Kozloduj, iar la sfârșitul actualului deceniu uzinele atomice electrice bulgare vor furniza anual aproape 12 mld. kWh respectiv un sfert din producția globală de energie electrică a țării.

Management cu mască

Delegarea de autoritate ca o metodă a managementului capitalist este tot mai des completată în Occident cu o altă prin care marele „boss” al companiei se informează personal de activitatea împunernicilor săi: „deghizarea”. Despre ce este vorba,

se poate afla din revista „International Management” (aprilie 1975). Astfel, s-a constatat că directorii unei mari companii care participau la o conferință în străinătate jucau golf, făceau petreceri în night-cluburi și se ocupau prea puțin de afacerile companiei. La întoarcere toți au fost concediați. Președintele companiei se aflase tot timpul printre ei, deghizat, și de nerecunoscut.

După spusele unui coafor și meșter în deghizare din Londra, dacă în urmă cu câțiva ani printre clienții săi se numărau doar doi-trei „boss”-i pe an, în prezent aceștia au ajuns la doi-trei pe săptămână. Coaforul așteaptă cu încredere ca cifra să sporească neîncetat, pe măsură ce încrederea patronilor în colaboratorii lor apropiați scade...

Volumul informației științifice

B. Dănculescu, Cluj-Napoca — Problema pe care o ridică și pe care un organism al O.N.U. o denumește „proliferarea galopantă a documentării științifice și tehnice” este poate și mai convingător ilustrată prin următoarele cifre: se estimează că în 1985 vor apărea circa 200 milioane de articole în reviste științifice, al căror conținut va trebui rezumat și difuzat, iar ritmul actual de creștere a documentării științifice și tehnice în lume este apreciat la 10—13% pe an. Strădăniile oamenilor de știință de a nu se lăsa debordați de această avalanșă de informații i-a venit în împinginare în ultima vreme și crearea Sistemului internațional de documentare nucleară, denumit I.N.I.S., al A.I.E.A., un sistem automat de documentare care oferă informații despre tot ce se publică în lume în domeniul nuclear. Un sistem similar, denumit AGRIS, privind știința și tehnologia agricolă, va fi pus la punct în cadrul F.A.O., în conexiune cu INIS.

Lichiditate internațională

Marian Rizescu, Ploiești — Prin lichiditate internațională se înțelege, în sens larg, totalitatea rezervelor valutare ale tuturor țărilor lumii (aur, devize, pozitiile de rezervă la F.M.I. — în cazul celor 126 țări membre — creditele încă neutilizate, inclusiv drepturile speciale de trager). Existența lor este esențială pentru funcționarea mecanismului decontărilor internaționale și implicit a comerțului internațional.

Petrol submarin

Alexandru Georgescu, Ploiești — 1) În Occident primele platforme fixe de foraj submarin au apărut în anul 1947, în apele puțin adânci ale Golfului Mexic. În prezent se obțin din zăcămintele submarine peste 9 milioane de barili pe zi, adică peste 20% din totalul mondial al extracției. Pentru 1980 se estimează că circa o treime din necesarul mondial de petrol va proveni din exploatarea zăcămintelor submarine, al cărei cost este apreciat în prezent ca fiind de zece ori mai ridicat decât al exploatarea pe uscat.

2) Potrivit unor date publicate nu demult în Anglia, rezervoarele avionului supersonic „Concorde” pot încărea 90 tone de

carburant, consumul fiind de un litru la 7 pasageri-kilometri, comparativ cu un litru la 31 pasageri-kilometri, în cazul unui „Boeing 747” (jumbo jet).

A. L. A. L. C.

Leonte Condrat, Brăila — Asociația Latino-Americană a Comerțului Liber (A.L.A.L.C., după denumirea în limbă spaniolă) a luat ființă prin „Tratatul de la Montevideo”, semnat în 1960 de către Argentina, Brazilia, Chile, Mexic, Paraguay, Peru și Uruguay. În 1961 au mai aderat Columbia și Ecuadorul, iar în 1966 — Venezuela și Bolivia. Urmărind ca țel final crearea unei „piețe comune”, Asociația își propune accelerarea ritmurilor de dezvoltare industrială și mai buna folosire a resurselor naționale, crearea unor economii complementare, îndeosebi în domeniul producției industriale, reducerea treptată a tarifelor vamale, crearea unor condiții de concurență egale etc.

Investiții

Marian Duca, Bistrița-Năsăud — Cifrele exacte sînt următoarele: În cursul actualului cincinal, ponderea investițiilor în venitul național a crescut în Polonia de la 20% la circa 29%. Alături de investițiile destinate lărgirii fabricației de mijloace de producție, au sporit și investițiile destinate producerii de bunuri de consum, și anume de 1,5 ori mai repede decît se prevedea în actualul cincinal.

Grenada

Eugen Popescu, Titu — Grenada — țară cu care România a stabilit relații diplomatice la nivel de ambasadă, începînd cu data de 3 aprilie a.c. — este o insulă vulcanică în arhipelagul Antilelor Mici din Marea Caraibilor, cu o suprafață de 344 km² și circa 100.000 de locuitori. Capitala țării este St. Georges. Importanța sa economică constă în culturile de banane, cacao, nuci de cocos, bumbac, la care se adaugă pescuitul. A fost colonie britanică (din secolul 18).

Creșterea populației

Dacia Bozan, Moreni — 1) Ritmul anual de creștere a populației globului este de 2,1%, dar el diferă mult de la o zonă la alta. Cel mai rapid ritm de creștere a populației se semnalează în Africa, regiune a lumii în care 39 din cele 45 de țări și teritorii care oferă date

au un ritm de peste 2% pe an, iar 9 dintre ele chiar de peste 3%. Situația este asemănătoare în Asia și Oceania, unde 13 țări și teritorii au ritmuri care ating sau depășesc 3%. În schimb, în Europa 22 din 34 țări înregistrează creșteri de sub 1% pe an, iar cinci dintre ele au ritmuri negative, adică populația lor scade.

Minereu de fier

Ing. Onisifer Dincu, Călan — 1) Suedia a produs în 1973 34,8 milioane tone de minereu de fier (cu un conținut de metal de 60—65%), dar ea nu este principalul producător mondial. Potrivit statisticii O.N.U., cei mai mari producători mondiali au fost în anul respectiv U.R.S.S. (216 milioane t. 60%), S.U.A. (88,8 milioane t. 55—60%) și Australia (73,2 milioane t. 65%). 2) Producția de oțel a Suediei a fost în 1973 de 5,67 milioane t. din care o pondere ridicată o reprezintă oțelurile speciale.

Indicele Dow Jones

Iuliu Cociașu, Deva — Indicele Dow Jones al acțiunilor la bursa din Wall Street reprezintă media cursului acțiunilor unor mari societăți (30 la număr în cazul celor industriale, 65 în total), care se publică în fiecare oră într-o ediție a cunoscutului ziar economic american „The Wall Street Journal”. De regulă, presa occidentală publică nivelul maxim, minim și de la închidere al acestui indice în fiecare zi cînd bursa funcționează.

Denumirea indicelui, creat în anul 1897, amintește de numele ziaristilor americani Charles Dow și Edward Jones, fondatorii la 1882 ai unei agenții („Dow Jones & Company”) care edita zilnic buletine de știri financiare. Succesul acestor buletine destinate oamenilor de afaceri duce la crearea, în 1889, de către aceeași agenție, a ziarului „The Wall Street Journal”. Modernizat, el apare și astăzi la New York și în alte orașe americane, comentînd nu numai activitatea la principală bursă de valori din lumea capitalistă, ci și evoluția de ansamblu a economiei americane și mondiale.

Abonamentele pentru străinătate la revista noastră se fac prin ILEXIM — Întreprindere de stat pentru comerț exterior — serviciul Import-Export Presă, București, str. 13 Decembrie nr. 3, P.O.B. 136—137, telex 226.

revista economica

editată de
CONSILIUL SUPREM
AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE
ȘI SOCIALE
Institutul Central de Cercetări
Economice

Sumarul numărului 16 din 18 aprilie 1975

Documentele Congresului al XI-lea — ghid în acțiune. Realizarea unei agriculturi moderne, intensive, de înaltă productivitate (Gr. Vâlceanu, Maria Bucur) 1

ECONOMIE NAȚIONALĂ

Specializarea în industrie. Dimensiuni — Criterii—Efecte (ing. Gh. Bratoloveanu) 4

Forța de muncă în concordanță cu cerințele progresului economico-social al țării (prof. univ. dr. Const. Enache) 7

Studii-analize. O sarcină de permanentă actualitate: Atragerea în circuitul economic a tuturor resurselor (Maria Ioniță) 9

Comerț exterior: Cooperarea economică cu celelalte țări în curs de dezvoltare (Ion Niță) 12

CONDUCERE • ORGANIZARE

Marketing. Experiințe în actualitate: Strategia produselor noi prin optica consumatorului (dr. D. Patriche, drd. Gh. Dumitru) 14

Sinoptic: Cercetarea pieței în orientarea producției. 16

TEORII • IDEI

Cu privire la obiectul științei conducerii unităților economice socialiste (prof. dr. Radu Doagă) 17

Recenzie: Rigurozitate în analiza fenomenelor economice (Ion Iliescu) 19

Școli • curente • economiști: La bicentenarul „calului putere” (dr. Ioan Cristescu) 23

Progresul tehnic și ritmurile țărilor mai puțin dezvoltate (prof. I. Rachmuth) 22

ECONOMIE MONDIALĂ

Pakistan: Innoiri structurale în economie (Adina Grigorescu, Angela Duțu) 24

Tunisia: Program de dezvoltare economică echilibrată (Marcel Moldoveanu) 25

Tendințe-conjuncturi 26

Documentar „R.E.”: Industria siderurgică: structuri, evoluții, potențial de dezvoltare (II) (I. Pădureanu) 27

Piața monetară internațională 29

Mondorama 31

Curier: Intrebări • Răspunsuri 32

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Virgiliu Angheliescu (secretar general de redacție), Stere Gioga, Ioniță Olteanu (redactor șef adjunct), Maria D. Popescu, Ilie Șalapa (redactor șef).

Redacția și administrația: Calea Dorobanților nr. 11—25, București 22, Sectorul 1, telefon 12 13 69

Cont I.S.I.A.P. nr. 64.03.01.53 B.N.R.S.R. — filiala sect. 1 București

Tiparul: Combinatul Poligrafic „Casa Științei”

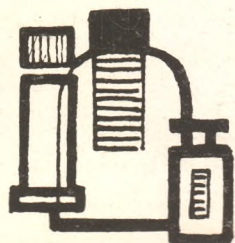
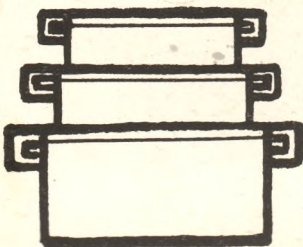
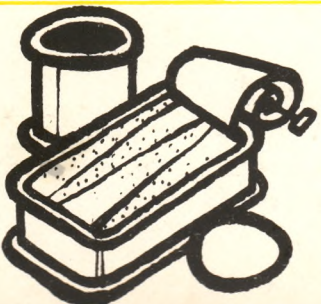
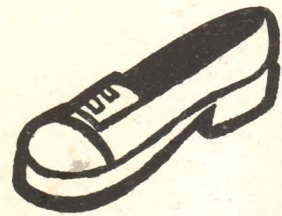

VIZITAȚI MAGAZINELE COOPERATIVELOR DE CONSUM

Printr-o bogată rețea de unități comerciale, cooperația de consum aprovizionează cu întregul sortiment de mărfuri — alimentare și nealimentare — cca. 68 la sută din populația țării, majoritatea din mediul rural.

Pentru a asigura desfacerea unui volum sporit de mărfuri, cooperația de consum se preocupă intens de extinderea, diversificarea și modernizarea magazinelor sale.

În toată țara au fost date în folosință unități mari de tip SUPERMAGAZIN și SUPERCOOP, care desfac o gamă largă de produse: alimentare, confecții, galanterie, tricotaaje, mercurie, cosmetice — parfumerie, încălțăminte, electrice, de menaj cărți, etc.

In orice gospodărie :

**MAȘINA
de cusut
„ILEANA“**

Economisiți timp și bani pentru căminul dv.,
cumpărând mașina de cusut

„ILEANA“

Modernă și rezistentă, „ILEANA“ execută:

- cusături de tighel din două fire
- coase înainte și înapoi
- tivește
- stopează și brodează

Prețul de vânzare este de :

- 1 800 lei pentru mașina de cusut „ILEANA“ tip masă
- 2 500 lei pentru mașina de cusut „ILEANA“ tip mobil

Puteți cumpăra mașina de cusut „ILEANA“ și cu plata în 18 rate lunare cu un aconto de 20 la sută din valoare.

De vânzare în toate magazinele și raioanele de specialitate ale comerțului de stat